
नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण

वार्षिक प्रतिवेदन
आ.व.२०७८/०७९

नेपाल दूरसंचार प्राधिकरण

अध्यक्षको मन्तव्य

दूरसंचार क्षेत्रको नियामक निकायको रूपमा वि.स. २०५४ साल फाल्गुन २० गते स्थापना भएको प्राधिकरण आफ्नो स्थापनाको रजत महोत्सव (२५ औं वार्षिकोत्सव) मनाउने क्रममा रहेको छ। यस अवधिमा शहरी क्षेत्रका अतिरिक्त देशका दूरदराजसम्म टेलिफोन तथा ब्रोडब्याण्ड सेवाको पहुँच विस्तार भएको छ। विगत २५ वर्षको लामो इतिहासलाई फर्केर मूल्यांकन गर्ने हो भने नेपालमा दूरसंचार सेवाको विकास, विस्तार र पंहुचको अबस्था सन्तोषप्रद नै रहेको छ। सूचना तथा संचार प्रविधिको द्रुत विकास र विस्तारले गर्दा आज देशका हरेक कुना काप्चाहरुमा सरकारले प्रदान गर्ने सेवा प्रवाह सरल, प्रभावकारी एवं सहज भई देशमा आर्थिक सामाजिक, सांस्कृतिक विकासमा टेवा पुगिरहेको छ।

नेपालमा हाल ५ वटा भ्वाइस (Voice) सेवा प्रदायक, २२ वटा नेटवर्क सेवा प्रदायक, १३७ वटा इन्टर्नेट सेवा प्रदायक, २ वटा Global Mobile Personal Communication by Satellite (GMPCS) र १ वटा इन्टरनेशनल ट्रंक टेलिफोन सेवा प्रदायकको अनुमतिपत्र प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका छन्। २०७९ साल असार मसान्तसम्म फिक्स्ड भ्वाइस/सेवाको घनत्व २.७७%, मोबाइल सेवाको घनत्व १४०.८३%, र अन्य सेवाको घनत्व ०.०१% र इन्टर्नेटतर्फ फिक्स्ड ब्रोडब्याण्डको बायर सेवाको घनत्व ३२.८२%, वायरलेस सेवाको घनत्व ०.३४%, मोबाइल ब्रोडब्याण्ड सेवाको घनत्व ९८.४६% गरी जम्मा इन्टर्नेट घनत्व १३१.६२% पुगेको छ।

दूरसंचार ऐन २०५३ को प्रावधान बमोजिम प्राधिकरणले प्रत्येक वर्ष सम्पादन गरेका कार्यहरु एवं आयव्ययको विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। यसै सन्दर्भमा प्राधिकरणले आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ मा सम्पादन गरेका क्रियाकलाप र आयव्यय सहितको विवरण लगायतका मुख्य विषयवस्तुहरुलाई समेटेरी आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको छ। यस प्रतिवेदनमा ६ वटा अध्यायमा विभाजन गरी प्राधिकरणका वार्षिक क्रियाकलापहरु समावेश गरिएको छ। प्राधिकरणले वर्षभरिमा सम्पादन गरेका क्रियाकलापहरु समेटेर तयार पारिएको यो प्रतिवेदनबाट प्राधिकरणको काम कारवाहीको बिषयमा आम नागरिकलाई सुसूचित गर्न/गराउन मद्दत पुग्ने विश्वास लिएको छ।

यो प्रतिवेदनले दूरसंचार क्षेत्रसँग सरोकार राख्ने सरोकारवाला पक्षलाई अझ बढी उपयोगी हुने अपेक्षा गरेको छ। अन्तमा यो प्रतिवेदन तयार गर्न सहयोग गर्नुहुने प्राधिकरणका सदस्यज्यूहरु, कर्मचारी साथीहरु लगायत सम्पूर्ण सेवा प्रदायकहरुलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

पुरुषोत्तम खनाल

अध्यक्ष

जमल, काठमाडौं नेपाल

फोन नं. :- ९७७-१-५३५५४७४, फ्याक्स : ९७७-१-५३५५२५० पो.नं. : ९७५४

इ-मेल : info@nta.gov.np, ntra@nta.gov.np, Website : www.nta.gov.np

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणका अध्यक्ष तथा सदस्यहरु

श्री पुरुषोत्तम खनाल
अध्यक्ष

श्री हेम कुमार श्रेष्ठ
सदस्य

श्री राममणि दुवाडी
सदस्य

श्री गोकर्ण प्रसाद सिटौला
सदस्य

श्री रविन्द्र झा
सदस्य

अध्यक्ष तथा सदस्यहरूको संक्षिप्त परिचय

पुरुषोत्तम खनाल, अध्यक्ष

वि.स. २०२४ सालमा काठमाण्डौ जिल्ला, गोठाटारमा जन्मनु भएका खनाल २०७६।०४।०६ गतेको नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको निर्णय अनुसार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा ५ वर्षका लागि नियुक्त हुनु भएको हो । त्रिभुवन विश्व विद्यालयबाट व्यवस्थापनमा स्नातकोत्तर गर्नु भएका खनाल प्राधिकरणको स्थापनाकाल देखि नै विभिन्न पदमा कार्यरत हुनुहुन्थ्यो । प्राधिकरणमा आउनु पूर्व उहाँले गोरखापत्र संस्थानमा समेत कार्य गर्नु भएको थियो । दूरसञ्चार प्राधिकरण स्थापना तथा यसको संगठनात्मक संरचना सुधारका कार्यमा उहाँको योगदान रहेको छ । उहाँको मुख्य विषय व्यवस्थापन हो ।

हेम कुमार श्रेष्ठ, सदस्य

प्राधिकरणका सदस्य, श्री हेम कुमार श्रेष्ठले सन् १९९३ मा कानून विषयमा स्नातक गर्नु भएको हो । उहाँ मिति २०७४/०९/२८ गतेको नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको निर्णय अनुसार प्राधिकरणको सदस्य पदमा ५ वर्षका लागि नियुक्त हुनु भएको हो । विगत लामो समय देखि कानूनको क्षेत्रमा सक्रिय रहनु भएका अधिवक्ता श्रेष्ठले बैंक तथा बित्तिय संस्था, सार्वजनिक निकाय, स्थानीय तह, नीजी क्षेत्रका फर्म लगायतका संस्थाहरूमा कानूनी परामर्श सेवा उपलब्ध गराउँदै आउनु भएको छ । विशेषतः कानूनी विषयमा उहाँको विज्ञता रहेको छ ।

राममणी दुवाडी, सदस्य

सन् १९६० मा निलकण्ठ-९, धादीडमा जन्मनु भएका सदस्य, श्री राममणी दुवाडीले त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट एम.पि.ए., एम.ए., बि.एल. को शैक्षिक उपाधी हासिल गर्नु भएको छ । नेपाल सरकारको निजामती सेवामा वि.स. २०३९ मा प्रवेश गरी अर्थ मन्त्रालय अन्तर्गत राजस्व प्रशासनका क्षेत्रमा २८ वर्ष भन्दा बढी सेवा गर्नु भई वि.सं. २०७३ सालमा नेपाल सरकारको सह-सचिवबाट सेवा निवृत्त हुनु भएका उहाँ वि.सं. २०७५/०२/३१ गते नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको निर्णय अनुसार प्राधिकरणको सदस्य पदमा ५ वर्षका लागि नियुक्त हुनु भएको हो ।

सदस्य दुवाडीले नेपालको कर नीति तथा करको संरचनाका क्षेत्रमा महत्वपूर्ण योगदान गर्नु भएको छ । उहाँले राष्ट्रिय बीमा संस्थान, शहरी विकास कोष, राष्ट्रिय चिया तथा कफी बोर्ड जस्ता निकायहरूमा संचालक समितिको सदस्यको रूपमा समेत कार्य गरी सक्नु भएको छ । विभिन्न १५ वटा भन्दा बढी देशमा संचालन भएका कर प्रशासन तथा नीति सम्बन्धी तालिम लिनु भएका उहाँका विभिन्न लेख रचना प्रकाशित छन् । उहाँको नेपाली साहित्यमा समेत रुची रहेको र विभिन्न साहित्यिक पुस्तकहरू समेत

प्रकाशन भईसकेका छन् । उहाँ दुवाडी सेवा समाज नेपालको संस्थापक अध्यक्ष हुनुका साथै Nepal Public Administration Association of Nepal को आजीवन सदस्य हुनुहुन्छ । विशेषतः कर, प्रशासन तथा नीति सम्बन्धी विषयमा उहाँको विज्ञता रहेको छ ।

श्री गोकर्ण प्रसाद सिटौला, सदस्य

उँहाको जन्म वि.स. २०१८ सालमा नुवाकोट जिल्लामा भएको हो । उँहाले त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट एम.वि.ए., तथा वि.एड. तहको शैक्षिक उपाधी हासिल गर्नुभएको छ । वि.स. २०४० देखि २०४५ सम्म Outside Network, Transmission, Project Implementation सम्बन्धी प्राविधिक कार्यमा संलग्न रही कार्य गरेको अनुभव छ । वि.स. २०४६ देखि नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडमा सेवा प्रवेश गरी वि.स. २०७६ सालमा प्रमुख व्यवसायिक अधिकृतबाट सेवा निवृत्त हुनु भएको हो । उहाँ वि.सं. २०७९/०३/२१ गते देखि नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको निर्णय अनुसार प्राधिकरणको सदस्य पदमा ५ वर्षका लागि नियुक्त हुनु भएको हो । विशेष गरि लेखा, आन्तरिक नियन्त्रण तथा लेखापरिक्षण, Computerized Billing system, Revenue Management, Treasury Management, office automation (ERP implementation) मा दक्षता हासिल गर्नु भएका सिटौलाले विभिन्न क्याम्पस एवं शैक्षिक संस्थाहरुमा २० वर्ष भन्दा बढी अबधि अध्यापन गरेको अनुभव रहेको छ ।

श्री रविन्द्र झा, सदस्य

उँहाको जन्म वि.स. २०१७ सालमा भएको हो । त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट एम.वि.एस तहको शैक्षिक उपाधी हासिल गर्नु भएका उँहाले भारतबाट इन्जिनियरिङ्ग विषयमा स्नातक तहको समेत शैक्षिक उपाधि हासिल गर्नुभएको छ । वि.स. २०४३ नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडमा सेवा प्रवेश गरी वि.स. २०७५ सालमा नायव प्रबन्धक निर्देशक पदबाट सेवा निवृत्त हुनु भएको उहाँ वि.सं. २०७९/०३/२१ गते देखि नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको निर्णय अनुसार प्राधिकरणको सदस्य पदमा ५ वर्षका लागि नियुक्त हुनु भएको हो । सदस्य झाले दूरसंचार नेटवर्क, GSM मोबाइल नेटवर्क, Switching आयोजना, सूचना प्रविधिका विभिन्न आयोजनामा संलग्न रही आफ्नो जिम्मेवारी सफलतापूर्वक पूरा गर्नु भएको छ । उँहाले दुरसञ्चार सेवाको प्राविधिक एवं प्रशासनिक विषयमा विभिन्न स्वदेशी एवं विदेशी तालिम लिनु भएको छ ।

बिषयसूची

कार्यकारी सारांश	१
परिचय	४
नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको संक्षिप्त चिनारी	४
नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको स्थापना	६
प्राधिकरणको गठनसम्बन्धी व्यवस्था	६
प्राधिकरणको सङ्गठनात्मक स्वरूप	६
प्राधिकरणको काम, कर्तव्य र अधिकार	६
आ.व. २०७८/७९ मा भएका प्रमुख निर्णयहरू	८
आ.व. २०७८/०७९ सम्मको दूरसञ्चार क्षेत्रको तथ्याङ्क	१४
अध्याय एक-नियमन सम्बन्धी	२१
१. अनुमतिपत्र व्यवस्थापन सम्बन्धमा	२१
१.१ अनुमतिपत्र जारी	२१
१.२ अनुमतिपत्र खारेजी	२१
१.३ अनुमतिपत्र नवीकरण	२१
२. फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धमा	२१
३. महसुल दर व्यवस्थापन सम्बन्धमा	२२
४. अन्तरआबद्धता तथा नम्बरिङ्ग सम्बन्धमा	२२
५. सेवा गुणस्तर व्यवस्थापन सम्बन्धमा	२३
५.१ सेवा गुणस्तर व्यवस्थापन	२३
५.२ उपकरण गुणस्तर व्यवस्थापन	२४
६. साइबर सुरक्षा सम्बन्धमा	२४
अध्याय दुई-अनुगमन तथा सहजीकरण	२६
२.१ अनुगमन सम्बन्धमा	२६
२.२ परियोजना निरीक्षण:	२७
२.३ सहजीकरण सम्बन्धमा	२७
२.३.१ उपकरण सिफारिस सम्बन्धमा	२७
२.३.२ विदेशी मुद्रा सिफारिस	२८

अध्याय तीन-उपभोक्ता हक हित संरक्षण एवं क्षमता विकास.....	२९
३.१ उपभोक्ताको गुनासो सुनुवाइ सम्बन्धमा	२९
३.२ उपभोक्ता क्षमता विकास एवं जनचेतना अभिवृद्धि सम्बन्धमा.....	३०
अध्याय चार-पूर्वाधार विकास सम्बन्धी.....	३१
४.१ ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोषको प्रयोगबाट सञ्चालित परियोजना	३१
४.१.१ मध्य पहाडी लोकमार्ग तथा जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने सूचना महामार्ग	३१
४.१.२ ब्रोडब्याण्ड एक्सेस नेटवर्क	३२
४.१.३ ब्रोडब्याण्ड इन्टर्नेट सेवाको क्षमता अभिवृद्धि तथा विस्तार:	३३
४.२ दूरसञ्चार पूर्वाधार विकास सम्बन्धमा	३३
४.२.१ भू-उपग्रह	३३
४.२.२ तार व्यवस्थापन	३३
४.२.३ अनाधिकृत कल अनुगमन प्रणाली	३४
अध्याय पाँच-संस्थागत विकास एवं अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध.....	३५
५.१ संस्थागत विकास.....	३५
५.१.१ पूर्वाधार विकास.....	३५
५.१.२ क्षमता विकास	३५
५.२ अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध.....	३६
अध्याय छ-दूरसञ्चार क्षेत्रका समसामयिक विषयहरू.....	३७
६.१ नेपालमा दूरसञ्चार क्षेत्रको विकासक्रम.....	३७
६.२ दूरसञ्चार क्षेत्रका चुनौतीहरू	३८
६.३ नेपालको दूरसञ्चार सेवाहरूसम्बन्धी सामान्य जानकारी	४०
६.३.१ आधारभूत दूरसञ्चार सेवा	४०
६.३.२ मोबाइल सेवा	४१
६.३.३ दूरसञ्चारका अन्य अतिरिक्त सेवाहरू	४१
६.३.४ इन्टर्नेट (इमेलसहित) सेवा.....	४२
६.३.५ इ-मेल सेवा	४२
६.३.६ जी. एम. पी. सी. एस.सेवा.....	४२
६.३.७ नेटवर्क सेवा प्रदायक	४३

६.३.८ भिस्याट सेवा	४३
६.३.९ अन्य सेवा	४४
६.३.१० डिजिटल वित्तीय सेवा	४४
६.३.११ मोबाइल नम्बर पोर्टेबिलिटी	४४
६.३.१२ 5G र Digital Transformation	४५
अनुसूचीहरू	४६
अनुसूची-१	
नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको स्वीकृत सङ्गठन तालिका	
अनुसूची-२	
आ.व.२०७८/०७९ मा प्रदान गरिएका अनुमतिपत्रसम्बन्धी विवरण	
अनुसूची-३	
आ.व.२०७८/०७९ सम्म सञ्चालनमा रहेका अनुमतिपत्र सम्बन्धी विवरण	
अनुसूची-४	
आ.व.२०७८/०७९ मा खारेज गरिएका अनुमतिपत्रहरूको विवरण	
अनुसूची-५	
आ.व.२०७८/०७९ मा नवीकरण गरिएका अनुमतिपत्रहरूको विवरण	
अनुसूची-६	
आ.व.२०७८/०७९ मा सेवा प्रदायकहरूले नेपाल सरकारलाई बुझाएको फ्रिक्वेन्सी दस्तुर (थप दस्तुरसहित) को विवरण	
अनुसूची-७	
सेवा प्रदायकको हाल कायम रहेको Voice सेवाको स्वीकृत महसुल दरको विवरण	
अनुसूची-८	
आ.व.२०७८/०७९मा प्राधिकरणबाट प्रदान गरिएका Short Code Number हरूको विवरण	
अनुसूची-९	
प्राधिकरणबाट आ.व.२०७८/०७९ मा Type Approval प्रदान गरिएका उपकरणहरू सम्बन्धी विवरण	
अनुसूची-१०	
आ.व.२०७८/०७९ मा प्राधिकरणबाट भएका विदेशी मुद्रा सिफारिससम्बन्धी विवरण	

अनुसूची-११

गुनासो तथा सोको सुनुवाइको विवरण

अनुसूची-१२

प्राधिकरणको विरूद्ध अदालतमा परेका मुद्दाहरूको विवरण

अनुसूची-१३

ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोष परिचालन गरी सञ्चालित परियोजनाहरूको विवरण

अनुसूची-१४

आ.व. २०७८/७९ मा प्राधिकरणका पदाधिकारी/कर्मचारीहरू अन्तराष्ट्रियस्तरको तालिममा सहभागी सम्बन्धी विवरण

अनुसूची-१५

आ.व २०७८/७९ को वासलात (अपरिष्कृत)

अनुसूची-१६

आ.व. २०७८/७९ को आय विवरण (अपरिष्कृत)

अनुसूची-१७

आ.व. २०७८/७९ मा सेवा प्रदायकहरूले नेपाल सरकारलाई बुझाएको रोयल्टी (थप दस्तुरसहित) रकमको विवरण

अनुसूची-१८

आ.व. २०७८/७९ मा सेवा प्रदायकहरूले ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोषमा बुझाएको (थप दस्तुरसहित) रकमको विवरण

कार्यकारी सारांश

नेपालमा दूरसञ्चार क्षेत्रको विकासमा उदारीकरणको नीति लिई निजी क्षेत्रको समेत सहभागिता गराई प्रतिस्पर्धात्मक वातावरण तयार गरी उपभोक्तालाई सर्वसुलभ तथा भरपर्दो दूरसञ्चार सेवा उपलब्ध गराउने उद्देश्यले दूरसञ्चार क्षेत्रको नियामक निकायका रूपमा वि.सं. २०५४ फागुन २० गते नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको स्थापना भएको हो । प्राधिकरणको स्थापना पश्चात् निजी क्षेत्रको समेत लगानी भित्र्याइ यस क्षेत्रलाई प्रतिस्पर्धी बनाई उपभोक्ताले सहज रूपमा नवीनतम गुणस्तरीय सेवा उपयोग गर्न पाउने स्थिति बनेको छ । यसै क्रममा आ. व. २०७८/७९ मा प्राधिकरणबाट भएका प्रमुख कार्य एवं उपलब्धिहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् :

१. विगतका वर्षहरूमा जस्तै आ.व. २०७८/७९ मा पनि भ्वाइस र ब्रोडब्याण्ड सेवाको वृद्धिदर बढ्दो क्रममा रहेको छ । सोही बमोजिम भ्वाइस टेलिफोन सेवाको घनत्व १४२.८७% (आ.व.२०७८/०७९ मा ११.३३% ले वृद्धि भएको) रहेको छ भने ब्रोडब्याण्ड सेवाको घनत्व १३०.६३% (आ.व.२०७८/०७९ मा २७.८१% ले वृद्धि भएको) पुगेको छ। भ्वाइस सेवामध्ये Fixed सेवाको तुलनामा मोबाइल सेवाको वृद्धिदर बढी देखिन्छ।
२. इन्टर्नेट सेवाको बजार पूर्ण रूपमा प्रतिस्पर्धी रहेको छ भने भ्वाइस सेवामा नेपाल टेलिकमको ५३.६९%, (आ.व.२०७८/०७९ मा १.२२% ले वृद्धि भएको) एनसेल आजियटा लिमिटेडको ४०.६३% (आ.व.२०७८/०७९ मा ०.९४% ले कमि आएको) र अन्य सेवा प्रदायकहरूको ५.६८% (आ.व.२०७८/०७९ मा ०.२८% ले कमि आएको) बजार हिस्सा रहेको छ।
३. प्रतिस्पर्धी बजार स्थापनाको निमित्त यस आ.व.मा इन्टर्नेट (इमेल) सेवा सञ्चालनको लागि ९ वटा र नेटवर्क सेवा प्रदायकको ३ वटा गरी जम्मा १२ वटा अनुमतिपत्र जारी गरिएको र सोही अबधिमा विभिन्न सेवाका ३ वटा अनुमतिपत्र खारेज गरिएको/भएको छ।
४. फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यलाई थप व्यवस्थित एवं पारदर्शी बनाउनको लागि National Spectrum Strategy तयार गरिएको, Smart City, Industry 4.0, 5G लगायतका प्रविधि/सेवा कार्यान्वयनको लागि आवश्यक फ्रिक्वेन्सी पहिचान गरिएको छ।
५. दूरसञ्चार सेवामा प्रयोग हुने फ्रिक्वेन्सीहरू प्रयोग गरेबापत विभिन्न सेवाप्रदायकहरूबाट ३ अरब ५३ करोडभन्दा बढी रकम नेपाल सरकारको राजस्व खातामा दाखिला भएको छ।
६. अन्तरआबद्धता निर्देशिका कार्यान्वयन भई दूरसञ्चार सेवाको महसुल दर सारभूत रूपमा कम हुने अवस्था सृजना भएको छ। जनतासँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने संघसंस्थाहरू एवं सेवा प्रदायकहरूलाई

विभिन्न किसिमका सेवाका लागि Short Code एवं अन्य आवश्यक नम्बरहरू उपलब्ध गराईएको छ।

७. सेवा गुणस्तर कायम गर्ने सम्बन्धमा सेवा गुणस्तर विनियामावली २०७३ अनुरूप देशका विभिन्न स्थानहरूमा Drive test सम्पन्न गरी प्राप्त प्रतिवेदनहरू सार्वजनिक गरिएको छ।
८. उपकरणहरूको गुणस्तर व्यवस्थापन सम्बन्धमा IMEI/MEID/ESN दर्ता गरी सम्बन्धित प्रमाणपत्र जारी गरिएको एवं उक्त प्रक्रियालाई थप व्यवस्थित गर्न MDMS System जडान, परीक्षण एवं सञ्चालनको प्रक्रिया अघि बढाइएको छ।
९. सुरक्षित दूरसञ्चार सेवाको उपयोग गर्ने वातावरण तयार गर्न साइबर सुरक्षा सम्बन्धी ऐनको मस्यौदा तयार गर्नुको साथै प्राधिकरणको साइबर सुरक्षासम्बन्धी विनियामावली, २०७७ कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।
१०. प्राधिकरणबाट अनुमतिपत्र प्रदान गरिएका ५६ वटा सेवाप्रदायकहरूले अनुमतिपत्रका शर्तहरू बमोजिम कार्य गरे/नगरेको सम्बन्धमा अनुगमन गरी शर्तहरू बमोजिम कार्य नगर्ने सेवाप्रदायकहरूलाई नियमानुसार कारबाहीको प्रक्रिया अघि बढाइएको छ।
११. दूरसञ्चार सेवाको पूर्वाधार विकास, विस्तार तथा सुधारका लागि आ.व. २०७८/०७९ मा ३ अर्ब ९ करोडभन्दा बढी रकम बराबरको उपकरण आयातका लागि सिफारिस गरिएको छ।
१२. आ.व. २०७८/०७९ मा दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित २६७ जनगुनासोहरूको सुनुवाइ गरिएको छ। साथै उपभोक्ताहरूको क्षमता विकास एवं जनचेतना अभिवृद्धि गर्न विभिन्न संघसंस्थाहरूको समन्वयमा उपभोक्ता सचेतना कार्यक्रमहरू आयोजना गरिएको।
१३. ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोष परिचालन गरी मध्यपहाडी लोकमार्ग तथा जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने सूचना महामार्ग/ब्याकबोन नेटवर्क निर्माण गर्ने कार्य अन्तर्गत आ.व. २०७८/०७९ सम्म १६४२ कि.मि. (आ.व.२०७८/०७९ मा ६३६ कि.मि) अप्टिकल फाइबर बिछ्याउने कार्य सम्पन्न भएको छ। साथै ७०८ स्थानीय निकायका कार्यालयहरू, ५९३३ वडा कार्यालय, ५,२९९ सामुदायिक माध्यमिक विद्यालय र ४,२३७ स्वास्थ्य संस्था गरी कुल १६,१७७ स्थानहरू (आ.व.२०७८/०७९ मा ४५ वटा स्थानीय निकायका कार्यालयहरू, ६६९ वडा कार्यालय, ६५९ सामुदायिक माध्यमिक विद्यालय र ५८६ स्वास्थ्य संस्था गरी कुल १९५९) लगायत देशका विभिन्न १० वटा धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थलहरूमा ब्रोडब्याण्ड सेवा उपलब्ध गराईएको छ।

१४. दूरसञ्चार सेवाको लागि आवश्यक भू:उपग्रह स्थापना सञ्चालन एवं व्यवस्थापन सम्बन्धमा आवश्यक कार्य गर्नको लागि अध्ययन प्रक्रिया बढाइएको छ।
१५. अव्यवस्थित तारहरूको व्यवस्थापन गर्नको लागि विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरी नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग सहकार्य गरी दूरसञ्चार सेवामा प्रयोग हुने तारहरू समेत व्यवस्थित गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिएको छ।
१६. राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय कल Volume तथा सेवाको गुणस्तर मापन र दूरसञ्चार क्षेत्रमा हुने Fraud नियन्त्रण तथा न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यका साथ Telecommunication Traffic Monitoring and Fraud Control System (TERAMOCS) जडान गरी सञ्चालनमा ल्याउने कार्य भईरहेको छ।
१७. यस कार्यालयबाट प्रदान गरिने सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन लागू गरिएको विद्युतीय स्वचालित प्रणालीमा नयाँ विशेषताहरू थप गरी थप प्रभावकारी बनाई सञ्चालनमा ल्याइएको छ।

परिचय

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको संक्षिप्त चिनारी

नेपालको दूरसञ्चार क्षेत्रमा स्वदेशी तथा विदेशी निजी क्षेत्रको लगानीलाई प्रवर्द्धन गरी दूरसञ्चार सेवाको विकास एवं विस्तार गर्दै दूरसञ्चार सेवालाई सर्वसुलभ र भरपर्दो बनाउने मुख्य ध्येयका साथ दूरसञ्चार ऐन, २०५३ र दूरसञ्चार नियमावली, २०५४ लागू भएको हो । उक्त ऐन र नियमावलीले व्यवस्था गरेबमोजिम समग्र दूरसञ्चार क्षेत्रको नियामक निकायका रूपमा वि.सं. २०५४ फागुन २० गते नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण स्थापना भएको हो ।

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण स्थापना भएको २४ वर्ष पुरा भएको छ । यस अबधिमा दूरसञ्चार क्षेत्रको विकास, विस्तार र प्रवर्द्धनका लागि प्राधिकरणले महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आइरहेको छ । नेपालमा तुलनात्मक रूपमा छोटो अबधिमा उल्लेखनीय प्रगति गर्ने क्षेत्रमा दूरसञ्चार क्षेत्र एक प्रमुख हो । दूरसञ्चार क्षेत्रमा स्वदेशी तथा विदेशी निजी क्षेत्रको ठुलो परिमाणमा लगानी भएको र भित्रिएको छ । हालसम्म आइपुग्दा ५ वटा भ्वाइस (Voice) सेवा प्रदायक, २२ वटा नेटवर्क सेवा प्रदायक, १३७ वटा इन्टर्नेट सेवा प्रदायक, २ वटा Global Mobile Personal Communication by Satellite (GMPCS) र १ वटा इन्टरनेशनल ट्रंक टेलिफोन सेवा प्रदायकको अनुमतिपत्र प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका छन् । २०७९ साल असार महिनाको MIS रिपोर्ट अनुसार फिक्सड भ्वाइस/सेवाको घनत्व २.७७%, मोबाइल सेवाको घनत्व १४०.८३%, र अन्य सेवाको घनत्व ०.०१% र इन्टर्नेटतर्फ फिक्सड ब्रोडब्याण्डको वायर सेवाको घनत्व ३२.८२%, वायरलेस सेवाको घनत्व ०.३४%, मोबाइल ब्रोडब्याण्ड सेवाको घनत्व ९८.४६% गरी जम्मा इन्टर्नेट घनत्व १३१.६२% पुगेको छ ।

डिजिटल नेपालको अबधारणा कार्यान्वयनका लागि दूरसञ्चार क्षेत्रले निर्वाह गर्दै आएको भूमिका उल्लेखनीय रहेको छ । उक्त अबधारणा कार्यान्वयनको लागि अत्यावश्यक आधारभूत सुरक्षित एवं दिगो ब्रोडब्याण्ड नेटवर्कको विकास र विस्तारलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी कार्य अगाडि बढाइएको छ । प्राकृतिक विपत्ति तथा अन्य कारणले सृजित विपत्ति/महामारीको अवस्थामा यसबाट उत्पन्न हुने जोखिम कम गरी जनजीवनलाई सामान्यीकरण गर्न समेत दूरसञ्चार तथा सूचना प्रविधि क्षेत्रको अहं भूमिका रही आएकोले सोको लागि आवश्यक कानुनी व्यवस्था गर्न जरूरी रहेको छ ।

सञ्चार तथा सूचना प्रविधिको विकासक्रमसँगै यसबाट सृजना हुने विभिन्न अवसरले देशभित्र र विदेशमा समेत रोजगारीको अवसर बढ्न गई आम्दानीमा वृद्धि हुने वातावरण बनेको छ, फलस्वरूप राष्ट्रिय अर्थतन्त्र थप क्रियाशील हुन गएको र राजस्व वृद्धिमा समेत योगदान पुगेको छ । सार्वजनिक सेवा प्रवाह प्रक्रिया थप सहज, सुलभ र पारदर्शी बनाउनमा यो क्षेत्रले महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको छ । E-Learning , Telemedicine, E-commerce, M-Commerce, लगायतका सेवाहरूमा भएको विस्तारले दूरदराजका आम नागरिकहरूले समेत स्वास्थ्य, शिक्षा जस्ता आधारभूत क्षेत्रमा सामाजिक तथा आर्थिक लाभहरू प्राप्त गर्ने अवसर सृजना भएको छ । स्थानीय तहका कार्यालय, सामुदायिक विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरूमा ब्रोडव्याण्ड सेवा उपलब्ध गराउने कार्य निरन्तर भैरहेको र समग्र देशमा इन्टर्नेट सेवा पहुँचको कार्य भईरहेको छ ।

नेपालको आफ्नै भू-उपग्रह स्थापना, सञ्चालन एवं व्यवस्थापन गर्न आवश्यक कार्यविधि, सञ्चालन मोडालिटी तथा कानुनी व्यवस्था गर्ने कार्य सुरु भएको छ जसले गर्दा अन्तर्राष्ट्रिय दूरसञ्चार संघबाट नेपाललाई प्राप्त अर्बिटल स्लटको उपयोग हुने र दूरसञ्चार सेवा सञ्चालनका लागि थप सहजता एवं पहुँच विस्तार हुने विश्वास गर्न सकिन्छ ।

प्रविधिको विकास र विस्तारसँगै यसको प्रयोगबाट सकारात्मक प्रभाव मात्रै परेको भने पक्कै छैन । यसको दुरुपयोग गरी साइबर अपराध लगायत विभिन्न खालका आपराधिक क्रियाकलापहरू बढ्दै गएका छन् । यस्ता आपराधिक क्रियाकलापहरू हुन नदिन आम नागरिकहरूमा सचेतना अभिवृद्धि गर्दै कानून कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरूको समन्वय र सहकार्यको आवश्यकता देखिन्छ । तसर्थ पछिल्लो समयमा देखिएका समस्याहरूलाई सम्बोधन हुने गरी साइबर सम्बन्धी कानून अविलम्ब निर्माण गर्नु पर्ने भएकोले यसका लागि प्राधिकरणले आफ्नो तर्फबाट अहं भूमिका निर्वाह गर्दै आइरहेको छ ।

नवीनतम प्रविधिको सहज उपयोगको वातावरण तयार गर्न, आम उपभोक्तालाई सर्वसुलभ एवं गुणस्तरीय सेवा सुरक्षित रूपमा उपभोग गर्न पाउने अधिकारको प्रत्याभूति दिलाउन प्राधिकरणले प्रभावकारी रूपमा कार्य अगाडि बढाइरहेको छ । दूरसञ्चार सेवाको प्रयोगबाट प्राप्त गर्न सकिने लाभहरूलाई अन्य क्षेत्रमा समेत उपयोग गरी उत्पादकत्व बढाउन सकिने हुँदा सोही बमोजिम अन्य क्षेत्रहरूसँग समेत समन्वय एवं सहकार्य गरी कार्य अगाडि बढाइएको छ । यसबाट दूरसञ्चार क्षेत्रको मात्र नभई समग्र क्षेत्रको विकास भई आम नागरिकले स्तरीय जीवन यापन गर्ने आधार सृजना हुँदै गईरहेको छ ।

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको स्थापना

निजी क्षेत्रको समेत सहभागिता मार्फत प्रतिस्पर्धात्मक वातावरण सृजना गरी दूरसञ्चार क्षेत्रको विकास तथा विस्तार गर्नुका साथै यस क्षेत्रलाई अझ व्यवस्थित र नियमित गर्न दूरसञ्चार ऐन, २०५३ बमोजिम मिति २०५४ फागुन २० गते अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित र सङ्गठित संस्थाको रूपमा नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण (Nepal Telecommunications Authority) को स्थापना भएको हो।

प्राधिकरणको गठनसम्बन्धी व्यवस्था

दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ५ मा रहेको व्यवस्था बमोजिम प्राधिकरणको विद्यमान संरचना देहाय अनुसार रहेको छ।

नाम	पद
श्री पुरुषोत्तम खनाल	अध्यक्ष
श्री हेम कुमार श्रेष्ठ	सदस्य
श्री राममणि दुवाडी	सदस्य
श्री गोकर्ण प्रसाद सिटौला	सदस्य
श्री रविन्द्र झा	सदस्य

प्राधिकरणको सङ्गठनात्मक स्वरूप

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको हालको सङ्गठनात्मक स्वरूप अनुसूची-१ मा उल्लेख गरिएको छ।

प्राधिकरणको काम, कर्तव्य र अधिकार

दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा १३ बमोजिम प्राधिकरणको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम तोकिएको छ।

१. दूरसञ्चार सेवाको विकासको लागि नेपाल सरकारले अपनाउनु पर्ने नीति, योजना र कार्यक्रमको सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने।
२. दूरसञ्चार सेवा तथा सुविधा सर्वसुलभ र भरपर्दो बनाउने।
३. आधारभूत दूरसञ्चार सेवा र सुविधा नेपालभरका शहरी तथा ग्रामीण सबै क्षेत्रमा पुऱ्याउन आवश्यक व्यवस्था गर्ने।
४. दूरसञ्चार सेवा सञ्चालनमा स्वदेशी तथा विदेशी निजी क्षेत्रका लगानीकर्ताहरूलाई सहभागी बनाउने।

५. दूरसञ्चार सेवा र सुविधा सर्वसाधारण सबैलाई उपलब्ध गराउन त्यस्तो सेवा र सुविधा प्रदान गर्ने व्यक्तिहरूबीच समन्वय र स्वस्थ प्रतिस्पर्धा हुने व्यवस्था गर्ने ।
६. दूरसञ्चार सेवा र दूरसञ्चारसम्बन्धी यन्त्र तथा उपकरणहरूको स्तर तोक्ने, गुणस्तर निर्धारण गर्ने तथा स्वीकृत गर्ने ।
७. दूरसञ्चार सेवालाई नियमित र व्यवस्थित गर्ने ।
८. दूरसञ्चार सेवा सञ्चालन गर्न अनुमतिपत्र दिने ।
९. अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले दूरसञ्चार सेवा उपलब्ध गराए बापत लिने शुल्क स्वीकृत र नियमित गर्ने ।
१०. रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिद्वारा निर्धारित नीति अनुरूप फ्रिक्वेन्सीसम्बन्धी काम गर्ने ।
११. दूरसञ्चारको क्षेत्रमा नयाँ प्रविधिको विकास तथा उपयोगबारे अनुसन्धान गर्ने, गराउने ।
१२. दूरसञ्चार क्षेत्रको लागि दक्ष जनशक्ति विकास गराउने ।
१३. उपभोक्ताहरूको हक हितको संरक्षण हुने गरी दूरसञ्चार सेवाको विकास र विस्तार गर्ने, गराउने ।
१४. दूरसञ्चारका सम्बन्धमा नेपाललाई अन्तर्राष्ट्रिय ट्रान्जिटको रूपमा विकास गर्ने, गराउने ।
१५. दूरसञ्चार सेवाको विकास र प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक र उपयुक्त अन्य काम गर्ने ।

उपर्युक्त कार्यसम्पादन गर्न दूरसञ्चार ऐन, २०५३ ले प्राधिकरणलाई देहाय बमोजिमको अधिकार प्रदान गरेको छ ।

- १) दूरसञ्चारसम्बन्धी यन्त्र, उपकरण तथा सुविधाहरूको गुणस्तर निर्धारण गर्ने ।
- २) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिलाई आवश्यक आदेश वा निर्देशन दिने ।
- ३) दूरसञ्चार सेवा प्रदायकहरू बीच र सेवा प्रदायक र ग्राहकबीच पर्ने विवाद समाधान गर्ने ।
- ४) दूरसञ्चार सेवाको निरीक्षण र जाँचबुझ गर्ने ।
- ५) अनुमतिपत्र जारी, नवीकरण, खारेज, संशोधन गर्ने एवं ऐन बमोजिम कार्य नगरेमा सेवा प्रदायकहरूलाई दण्ड जरिवाना गर्ने ।
- ६) सेवा प्रदायकलाई आवश्यक पर्ने विदेशी मुद्रा सट्टीको सिफारिस गर्ने ।
- ७) क्षतिपूर्ति निर्धारण गर्ने ।
- ८) सेवा प्रदायकलाई अरूको घर जग्गा उपयोग वा प्रासिका लागि आवश्यकतानुसार नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने ।
- ९) महसुल दर र अन्तरआबद्धता सम्बन्धमा निर्देशिका बनाई लागु गर्ने ।

१०) प्राधिकरणलाई आवश्यक पर्ने विनियम बनाउने।

११) ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोषमा जम्मा गर्ने रकमको दस्तुर निर्धारण गर्ने।

आ.व. २०७८/७९ मा भएका प्रमुख निर्णयहरू

- दूरसञ्चार सेवामा प्रयोग हुने Short Code र Toll Free Number व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७ को परिधिभिन्न रही सञ्चालन गर्ने गरी ३ अंक र ४ अंकको नम्बर प्रयोग गरी सञ्चालन हुने आकस्मिक सेवा र टोल फ्रि सेवामा मोबाइल सेवा प्रदायकहरूलाई Session Initiated Protocol (SIP) सञ्चालन गर्न स्वीकृति प्रदान गरिएको।
- नेपालको लागि मोबाइल इकोसिष्टम विकास समेतका आधारमा सबैभन्दा बढी माग रहेको 900 MHz Band फ्रिक्वेन्सीको Contiguous Frequency उपलब्ध गराई फ्रिक्वेन्सीको अधिकतम प्रयोग हुने वातावरण तयार गर्न 900 MHz Band ब्याण्डको फ्रिक्वेन्सी Refarm गरी Frequency Assignment गरिएको।
- दूरसञ्चारको क्षेत्रमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा हुने नवीनतम प्रविधिको विकासलाई नेपालमा समयमै भित्र्याई दूरसञ्चारको माध्यमबाट अन्य क्षेत्रहरूको विकासलाई समेत टेवा पुऱ्याउने उद्देश्यले रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिको बैठकबाट नेपालमा नयाँ प्रविधि (5G) परीक्षण गर्ने सम्बन्धमा भएको निर्णय कार्यान्वयन गर्न "5G लगायत नयाँ प्रविधिको परीक्षणसम्बन्धी कार्यविधि, २०७८" स्वीकृत गरी लागू गरिएको।
- Digital Financial Services को लागि प्रयोग हुने USSD/SMS Short Code का सम्बन्धमा देहायको नीतिगत व्यवस्था गरिएको।
 - ✚ Digital Financial Services को लागि तिन अंकको एउटै USSD/SMS Code को Range *5XY# निर्धारण गर्ने। जहाँ "XY" भन्नाले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट अनुमति प्राप्त Digital Financial Services Providers हरूलाई बुझाउनेछ।
 - ✚ Digital Financial Services (DFS) Providers लाई निम्नानुसारको आधारमा नम्बर उपलब्ध गराउने।
 - ✓ DFS बाट प्रत्यक्ष रूपमा ग्राहकको व्यक्तिगत विवरण तथा मौद्रिक विवरणमा पहुँच पुग्ने हुनाले सबै प्रकारका सेवा प्रदायकहरू (विशेषतः VAS Service Provider) लाई उक्त सेवा सञ्चालन अनुमति प्रदान गर्दा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट Financial Service सञ्चालन सम्बन्धमा अनुमति लिएको प्रमाणपत्र पेश गरेपश्चात् मात्र DFS सञ्चालनको लागि योग्य मान्ने।

- ✓ कुनै सेवा प्रदायकले Digital Financial Service सञ्चालन गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित दूरसञ्चार सेवा प्रदायक मार्फत USSD/SMS Code को लागि अनुरोध गर्नुपर्ने।
- ✓ प्राप्त निवेदनको आधारमा DFS सञ्चालन गर्न योग्य सेवा प्रदायकलाई प्राधिकरणले USSD/SMS Code उपलब्ध गराउन सक्ने।
- नेपाल सरकारले आ.व.२०७८।७९ को आर्थिक अध्यादेश, २०७८ बाट दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ४४ को उपदफा (४) मा संशोधन गरी “(४) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये प्राधिकरणको स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम बमोजिम खर्च भएको रकम र सोको पचास प्रतिशतले हुन आउने रकम बाहेकको अन्य रकम प्राधिकरणले प्रत्येक वर्ष साउन २५ गतेभित्र सङ्घीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नु पर्नेछ” भन्ने प्रावधान थपेको कारणले आ.व.२०७८।७९ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट कार्यान्वयन गर्न नै रकम न्यून हुन जाने भएकोले नेपालमा दूरसञ्चार क्षेत्रको विकास तथा विस्तारमा प्राधिकरणले निर्वाह गरेको भूमिकालाई नै संकुचित हुने गरी आर्थिक अध्यादेश मार्फत दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ४४(४) मा भएको संशोधनमा पुनःविचार गरी प्राधिकरणको वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट कार्यान्वयन गर्न स्रोत सुनिश्चित हुने गरेर मात्र प्राधिकरणमा सञ्चित हुन आउने रकम नेपाल सरकारको सङ्घीय सञ्चित कोषमा जम्मा गर्ने व्यवस्था हुन सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय मार्फत नेपाल सरकारलाई अनुरोध गरिएको।
- दूरसञ्चार उपकरण आयात तथा विदेशी मुद्रा सटही सिफारिस सम्बन्धी (कार्यविधि) विनियमावली, २०७६ को विनियम ४ को उपविनियम ३ मा रहेको विद्यमान व्यवस्थाले गर्दा प्राधिकरणबाट अनुमतिपत्र प्राप्त सेवा प्रदायकहरूलाई उक्त सेवा लिएर बापतको विदेशी मुद्रा भुक्तानी गर्न समस्या परेकोले दूरसञ्चार उपकरण आयात तथा विदेशी मुद्रा सटही सिफारिस सम्बन्धी (कार्यविधि) विनियमावली, २०७६ मा संशोधन गरिएको।
- दूरसञ्चार सेवाको अनुमतिपत्रको अवधि २५ वर्षपश्चात अनुमतिपत्रको अवस्था सम्बन्धमा अध्ययन गर्न व्यवस्थापनबाट कार्य विवरण (TOR) तयार गरी विज्ञसहितको अध्ययन कमिटी गठन गरी विद्यमान ऐन, नियम, अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन र दक्षिण एशियाली देशहरूमा भएको व्यवस्थासमेत अध्ययन गरी विकल्पसहित पेश गर्न मिति २०७८/०६/०४ मा प्राधिकरण व्यवस्थापनलाई निर्देशन गरिएको।
- प्राधिकरणको आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को वार्षिक प्रतिवेदन स्वीकृत गरी श्री सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय मार्फत नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिएको।

- दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तरसम्बन्धी विनियमावली, २०७३ सँग सम्बन्धित “मोबाइल सेवा प्रदायकहरूको OSS (Operational Support System) नेटवर्क मार्फत प्रवाहित दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तर मापन गर्ने कार्यविधि” स्वीकृत गरी लागू गर्न सम्बन्धित सेवा प्रदायकहरूलाई निर्देशन दिइएको ।
- “मोबाइल नम्बर पोर्टेबिलिटी (एम.एन.पी.) सम्बन्धी नियमावली, २०७८” को मस्यौदा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको लागि १ महिनासम्म प्राधिकरणको वेबसाइटमा Public Consultation को लागि राखे र प्राप्त पृष्ठपोषण (Feedback) सहित पेश गर्न प्राधिकरण व्यवस्थापनलाई निर्देशन दिइएको ।
- नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडको Numbering Range का सम्बन्धमा देहाय अनुसार निर्णय भएको ।
 - ✓ प्राधिकरणको स्वीकृति विना 974XXXXXXX Range बाट सेलुलर मोबाइल नम्बरहरू वितरण गरेको सन्दर्भमा नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडलाई एक पटकको लागि सचेत गराउने र अब उप्रान्त यस प्रकारको कार्य गरेमा दूरसञ्चार ऐन, २०५३ बमोजिम कारवाही हुने व्यहोरा जानकारी गराउने ।
 - ✓ पुनः नम्बर परिवर्तन गर्दा ग्राहकमा पर्न जाने असरलाई मध्यनजर गर्दै 974XXXXXXX Range बाट हाल वितरण भईसकेको नम्बरहरूको अतिरिक्त थप नम्बरहरू वितरण नगर्न निर्देशन दिने ।
 - ✓ नम्बरहरू प्रयोगकर्ताहरूलाई वितरण भएपश्चात् उक्त नम्बरहरू दीर्घकालीन रूपमा प्रयोग हुने भएकाले अस्थायी रूपमा प्रदान गरिएको Numbering Range 976XXXXXXX स्थायी रूपमा प्रदान गर्ने ।
- नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडलाई “5G लगायत नयाँ प्रविधिको परीक्षण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८” बमोजिम हुने गरी 5G Trial को लागि स्वीकृति प्रदान गरिएको। परीक्षणको लागि आवश्यक उपकरण जडान कार्य सम्पन्न गरी प्राधिकरणलाई जानकारी गराउने शर्तमा थप फ्रिक्वेन्सी व्याण्डविथ आवश्यक भएमा पछि उपलब्ध गराईने गरी 2600 MHz Band मा 2500–2560 MHz (60 MHz) फ्रिक्वेन्सी व्याण्डविथ परीक्षण अबधि (5G परीक्षणको लागि आवश्यक उपकरण जडान कार्य सम्पन्न गरी प्राधिकरणलाई जानकारी गराए पश्चात परीक्षण अबधि शुरु हुने र परीक्षण अबधि अधिकतम १ वर्ष हुने) को लागि निशुल्क प्रदान गर्ने। परीक्षण अबधि समाप्त भएपश्चात् परीक्षणको लागि प्रदान गरिएको फ्रिक्वेन्सी फिर्ता हुने। निजलाई यसअघि प्रदान

गरिएको फ्रिक्वेन्सी ब्याण्डमा 5G परीक्षण गर्न चाहेमा प्राधिकरणसँग समन्वय गरी परीक्षण गर्न सक्ने। प्राधिकरणबाट “5G लगायत नयाँ प्रविधिको परीक्षणसम्बन्धी कार्यविधि, २०७८” बमोजिम हुने गरी परीक्षणको अबधि नेपाल टेलिकमसँग समन्वय गरी तय गर्ने निर्णय गरिएको।

- नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को मिति २०७६/९/२१ को निर्णय बमोजिम तोकिएको समय भित्र तिर्न बुझाउन पर्ने दोस्रो किस्ता बापतको रकम बुझाएको नदेखिँदा नेपाल स्याटलाईट टेलिकम प्रा.लि. लाई यस प्राधिकरणबाट प्रदान गरिएको अनुमतिपत्र (अनुमतिपत्र नं. Basic -03) दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा २८ बमोजिम किन खारेज नगर्ने, खारेज गर्नु नपर्ने कुनै आधार वा कारण भए १५ दिन भित्र स्पष्टीकरण पेश गर्न निर्देशन दिइएकोमा नेपाल स्याटलाईट टेलिकम प्रा.लि. बाट प्राप्त जवाफ चित्त बुझ्दो नदेखिएको हुँदा यस प्राधिकरणबाट प्रदान गरिएको अनुमतिपत्र (अनुमतिपत्र नं. Basic-03) दूरसञ्चार ऐन २०५३ को दफा २८ को उपदफा (३) बमोजिम खारेज गर्ने निर्णय गरिएको।
- दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तर मापनमा एकरूपता कायम गर्नका लागि “दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तरसम्बन्धी विनियमावली २०७३” को विनियम ५ बमोजिम दूरसञ्चार सेवा प्रदायकहरूले “ड्राइभ टेष्टमार्फत दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तर मापन गर्ने कार्यविधि, २०७८” स्वीकृत गरी लागू गरिएको।
- IPTV सम्बन्धमा अध्ययन गर्न गठित उपसमितिले टिभिका आधुनिक प्रविधि (जस्तै: IPTV, DTV, OTT) इन्टर्नेटमा आधारित रहेको र इन्टर्नेटको आधारशिला बनेको दूरसञ्चार प्रक्रिया भएकोले टिभिका आधुनिक प्रविधि (जस्तै: IPTV, DTV, OTT) को विकास र नियमनसम्बन्धी कार्यहरू नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणबाट हुने व्यवस्था गर्न र नयाँ प्रविधिबारे विद्यमान कानूनमा प्रस्ट नभएकाले एउटै पूर्वाधार प्रयोग गरी दिइने सेवाको नियमन समेत नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणबाट हुने व्यवस्था गर्न तथा प्रविधि अनुसार छुट्टयाई शुल्क छुट्टा छुट्टै गर्न कठिन हुने हुँदा इन्टर्नेट सेवाको शुल्क नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणबाट र IPTV को शुल्क सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयबाट स्वीकृत हुने व्यवस्था व्यावहारिक नहुने देखिएकाले शुल्क स्वीकृत दिने व्यवस्था समेत नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणबाट हुने व्यवस्था गर्न नीतिगत/कानुनी सुधार/संशोधन गर्न सिफारिस गरेकोले प्रस्तावित नयाँ दूरसञ्चार ऐन तथा नियममा उक्त विषय समेत सम्बोधन हुने गरी नीतिगत/कानुनी सुधार/संशोधन गर्न श्री सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयमा अनुरोध गरिएको।

- नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणका कर्मचारीहरूको (सेवाका शर्त सम्बन्धी) विनियमावली, २०७६ को विनियम १७७ को उपविनियम (२) बमोजिम प्राधिकरणको मिति २०७८/१०/१७ को निर्णयबाट गठित समितिको सिफारिस अनुसार प्राधिकरणको २४औं वार्षिकोत्सवको अवसरमा वर्षभरिमा उत्कृष्ट कार्य गर्ने कर्मचारीहरू मध्येबाट विनियम १७७ बमोजिम यस वर्षको प्राधिकरण सेवा पुरस्कार र विनियम १७७ बमोजिम थप दुइ ग्रेड पुरस्कार सहायक निर्देशक श्री सुगन शाक्यलाई र विनियम १७८ बमोजिम अन्य २५ जना कर्मचारीहरूलाई थप एक ग्रेड पुरस्कार प्रदान गर्ने निर्णय गरिएको।
- एनसेल आजियटा लिमिटेडलाई नयाँ Mobile Numbering Range 970XXXXXXX प्रदान गर्ने निर्णय गरिएको।
- मोबाइल दूरसञ्चार सेवामा न्यूनतम Coverage को लागि आवश्यक Minimum Received Power को Signal Level मापदण्ड देहाय बमोजिम हुने गरी तोक्ने निर्णय गरिएको।

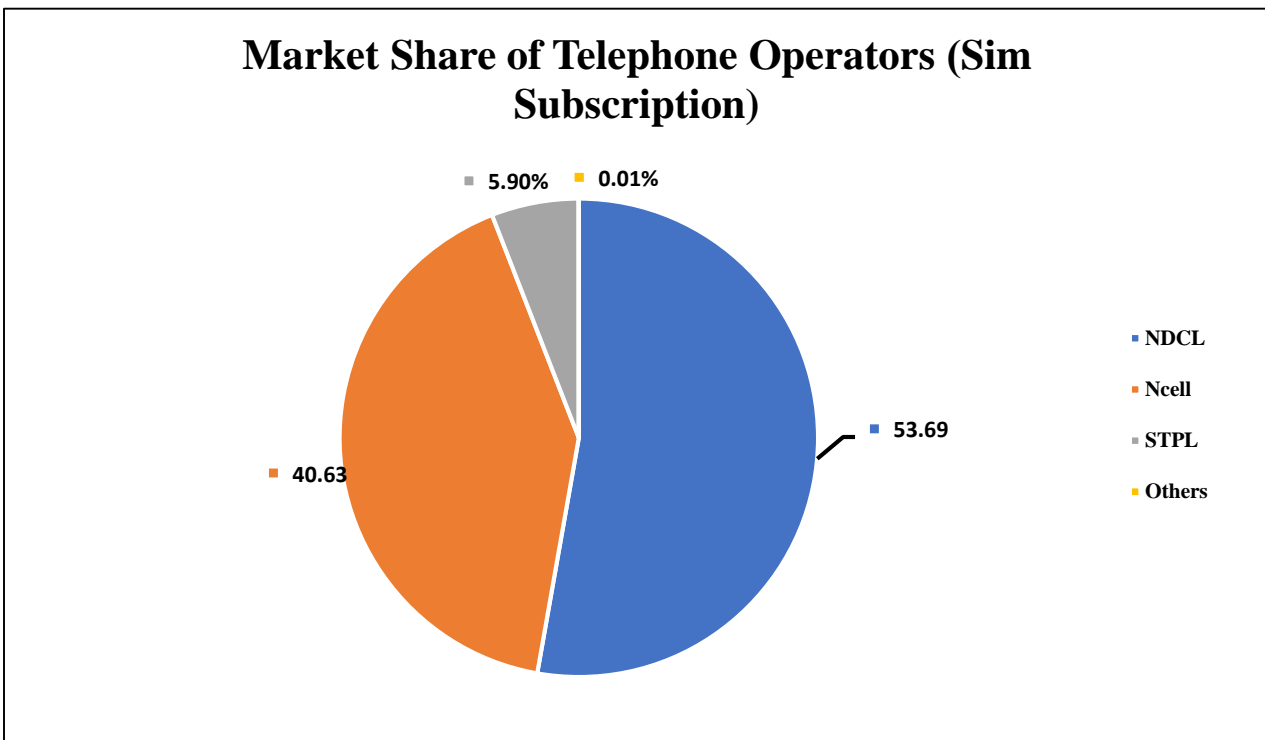
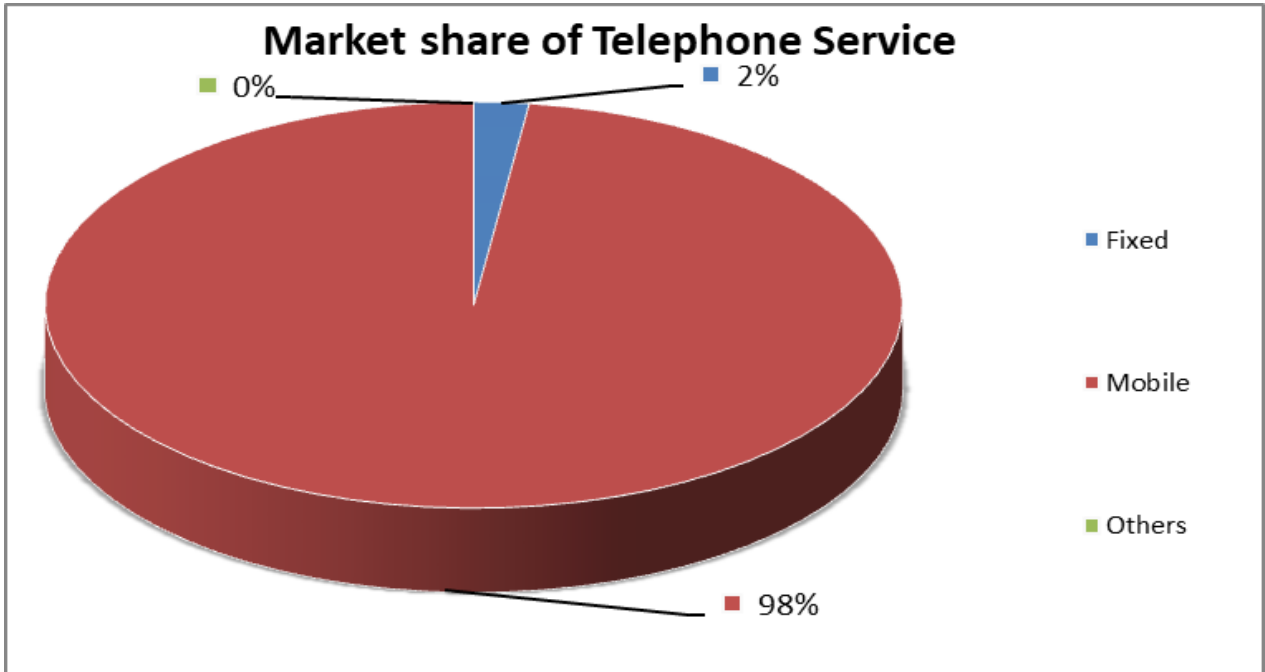
TECHNOLOGY	COVERAGE THRESHOLD (FOR OUTDOOR)
GSM technology (minimum RSSI RxLevel)	-82 dBm or better
UMTS technology (minimum Pilot RSCP in dBm)	-87 dBm or better
LTE technology (minimum RSRP in dBm)	- 95 dBm or better

- नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को मिति २०७४।०२।१९ को निर्णयानुसार ५ वर्ष पदावधिको लागि यस प्राधिकरणको सदस्य पदमा नियुक्त हुनु भएका सदस्यद्वय श्री चूडामणि चौलागाई र टेकनाथ आचार्यको पदावधि २०७९।०२।१८ देखि समाप्त भएको हुँदा उहाँहरूले आफ्नो कार्यकालमा पुन्याउनु भएको योगदानको कदर गर्दै धन्यवाद ज्ञापन गरिएको।
- आर्थिक अध्यादेश, २०७८ बाट दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ४४ मा भएको संशोधनले चालु आ.व.मा हुने खर्च र त्यसको ५० प्रतिशतले हुन आउने रकम स्रोत सुनिश्चित गरी नेपाल सरकारको संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्दा आ.व.२०७९।८० को प्राधिकरणतर्फको कार्यक्रम/बजेट कार्यान्वयन प्रभावित हुन जाने हुँदा न्यून बजेट व्यवस्थाको लागि श्री अर्थ मन्त्रालयलाई सिफारिस गरीदिन श्री सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय मार्फत नेपाल सरकारलाई अनुरोध गर्दै आ.व.२०७९।८० को लागि तयार गरिएको प्राधिकरणतर्फ रू. चार अर्ब बहत्तर करोड सत्र लाख र ग्रामीण दूरसञ्चार कोषतर्फ रू. दुइ अर्ब पैतीस करोड गरी जम्मा रू. सात अर्ब सात करोड सत्र लाखको वार्षिक कार्यक्रम दूरसञ्चार नियमावली, २०५४ को नियम ३४

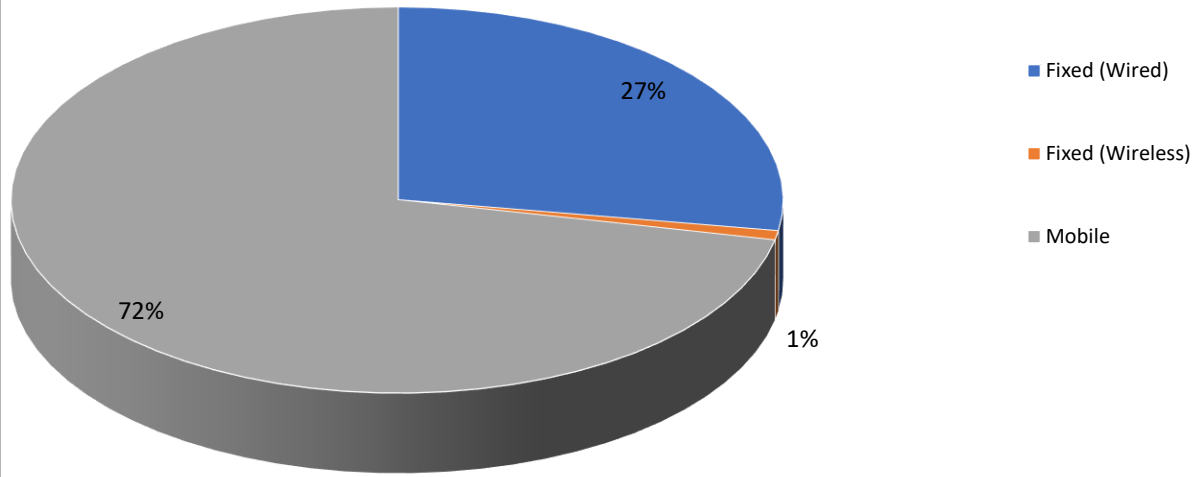
(ग) बमोजिम नेपाल सरकार, सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयमा सहमतिको लागि पठाउने निर्णय गरिएको।

- प्राधिकरणको मिति २०७६।०९।०४ को बैठकबाट मोबाइल व्यालेन्सबाट विद्युतीय वस्तु तथा सेवा खरिद गर्नेसम्बन्धी कार्यविधि, २०७६ स्वीकृत गर्दा मोबाइल व्यालेन्स बाहेक हाल प्रचलित बजार अभ्यास अनुसार अन्य माध्यमबाट विद्युतीय वस्तु तथा सेवाहरू खरिद गर्दा दूरसञ्चार सेवा शुल्क (TSC) लाग्ने व्यवस्था नभए बमोजिम मोबाइल व्यालेन्सबाट Non Telecom Content खरिद गर्दा दूरसञ्चार सेवा शुल्क (TSC) नलाग्ने व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई अनुरोध गरीदिन सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयमा पत्राचार गरिएकोमा कार्यविधि लागू भएको २ वर्षसम्ममा पनि दूरसञ्चार सेवा शुल्क (TSC) नलाग्ने व्यवस्था कार्यान्वयन हुन नसकेकोले मोबाइल व्यालेन्सबाट विद्युतीय वस्तु तथा सेवा खरिद गर्दा लाग्ने दूरसञ्चार सेवा शुल्क (TSC) ले गर्दा आम उपभोक्ता यस सेवाबाट लाभान्वित हुन नसकी थप आर्थिक भारमा परेको साथै विकल्पमा बजारमा विभिन्न मोबाइल वॉलेट, मोबाइल बैकिङ्ग सेवा प्रचलनमा आइसकेको हालको अवस्थामा विद्यमान व्यवस्थाबाट विद्युतीय वस्तु तथा सेवाहरू खरिद गर्दा थप शुल्क लाग्न गई उपभोक्ताहरूलाई मार पर्न नदिन प्राधिकरणबाट मिति २०७६।०९।०४ मा स्वीकृत मोबाइल व्यालेन्सबाट विद्युतीय वस्तु तथा सेवा खरिद गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६ खारेज गर्ने र सेवा प्रदायकहरूले उक्त कार्यविधि अनुरूप उपभोक्ताहरूलाई कुनै सेवा (Package/Scheme) उपलब्ध गराएको भएमा एक महिना भित्र सेवा बन्द गरी प्राधिकरणलाई जानकारी गराउन निर्देशन दिने निर्णय गरिएको।

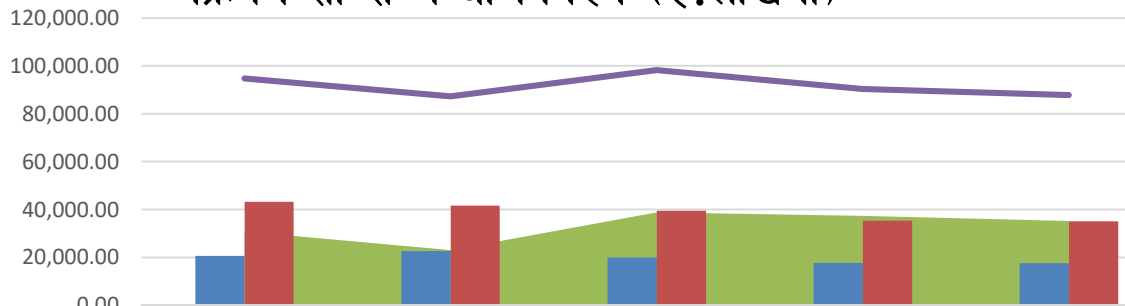
आ.व.२०७८/०७९ सम्मको दूरसञ्चार क्षेत्रको तथ्याङ्क

Market share of Broadband Services

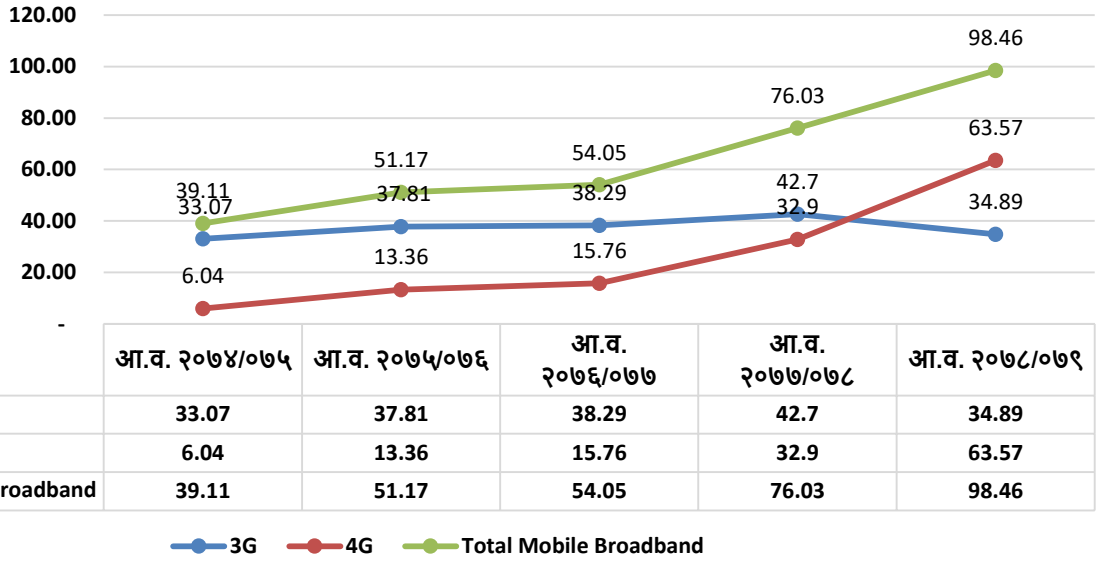
सेवा प्रदायकहरूको विगत पाँच बर्षको रोयल्टी, RTDF र फ्रिक्वेन्सी सम्बन्धी विवरण (रु.लाखमा)

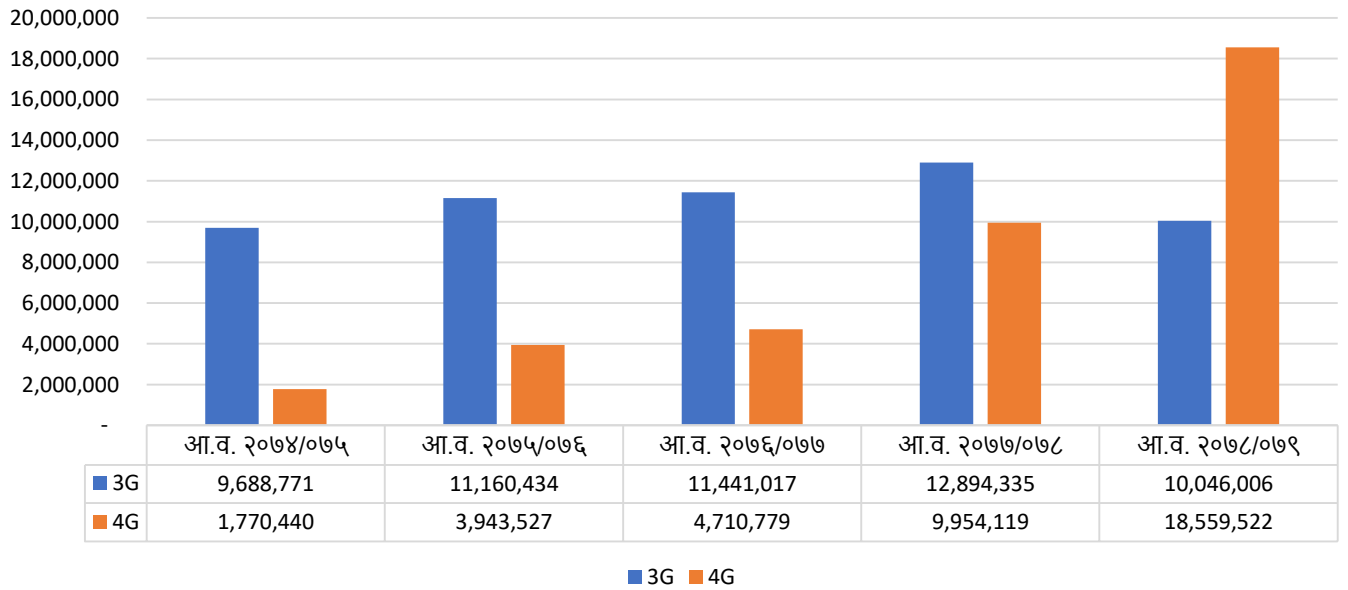
	2073/74	2074/75	2075/76	2076/77	2077/078
फ्रिक्वेन्सी दस्तुर	30,791.30	23,013.45	38,763.06	37,299.80	35,233.80
RTDF	20,640.00	22,599.02	20,036.62	17,668.59	17,530.81
रोयल्टी	43,256.63	41,688.46	39,462.50	35,312.27	35,061.61
जम्मा	94,687.93	87,300.93	98,262.17	90,280.65	87,826.22

फ्रिक्वेन्सी दस्तुर RTDF रोयल्टी जम्मा

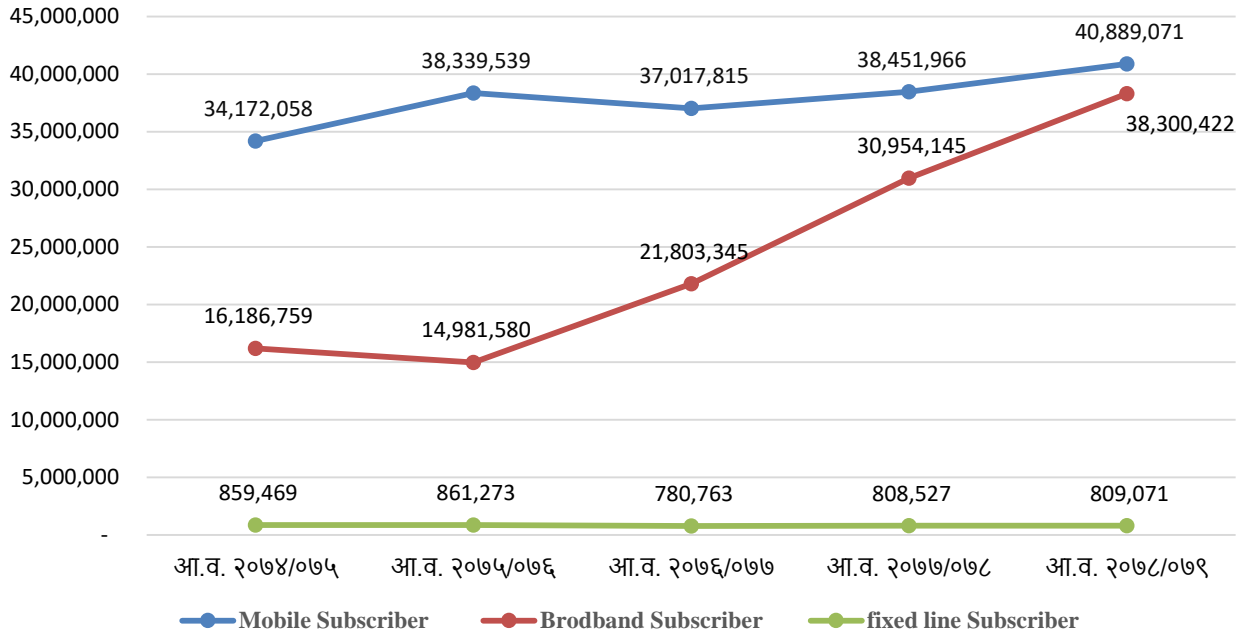
विगत ५ वर्षको ब्रोडब्याण्ड सेवाको अवस्था

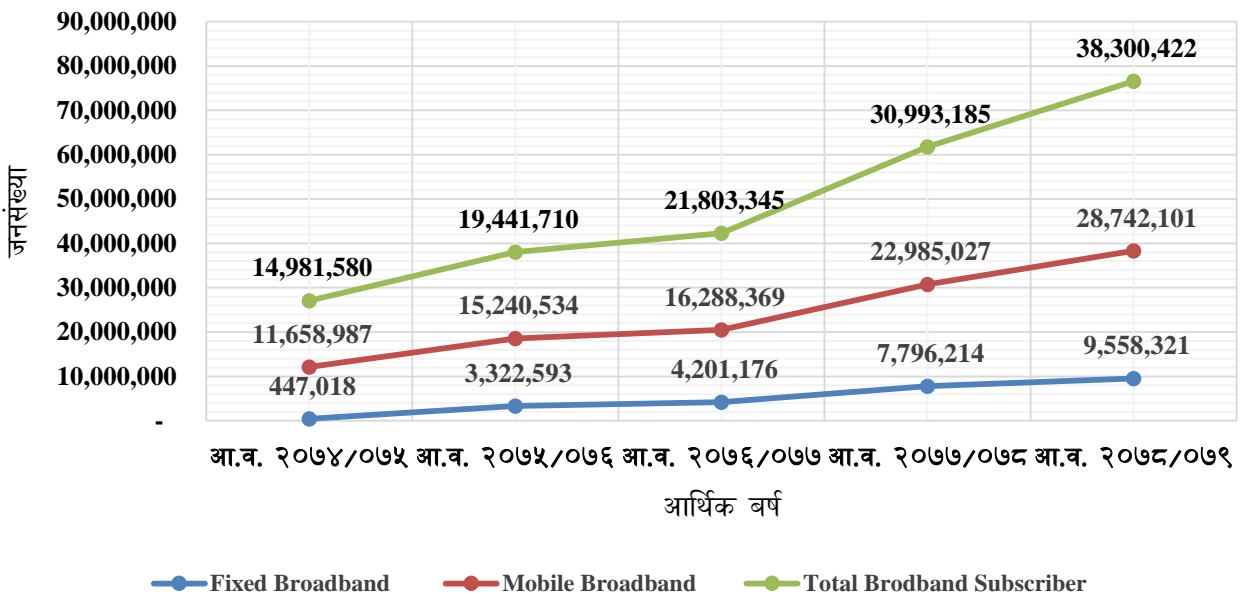
विगत ५ वर्षको मोबाइल ब्रोडब्याण्ड सेवाको अवस्था

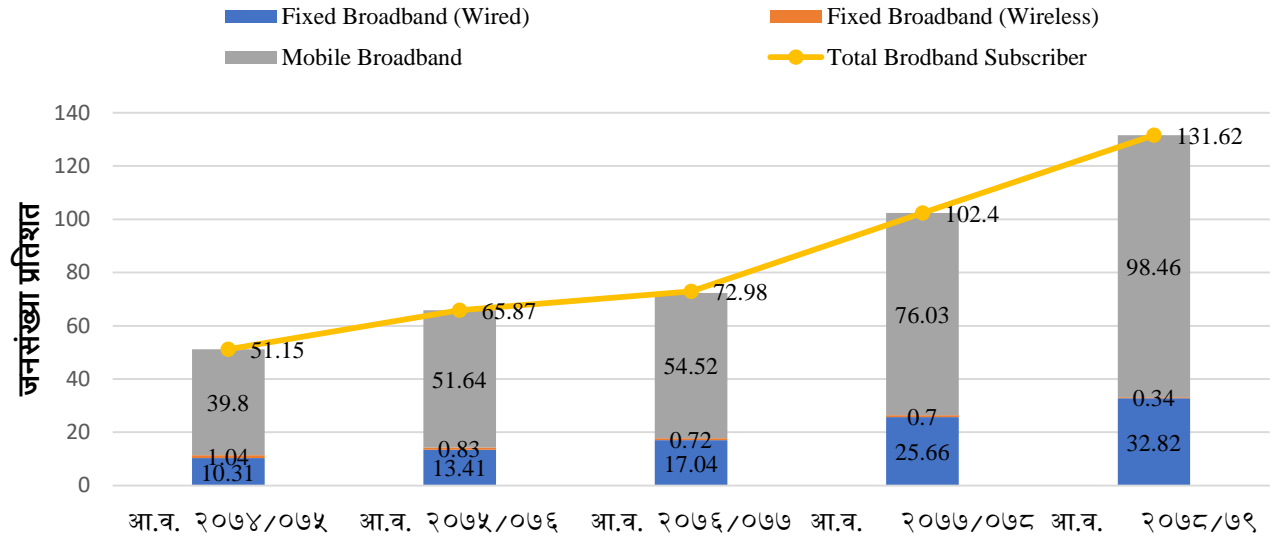
विगत ५ वर्षको ब्रोडब्याण्ड इन्टरनेट, मोबाइल र टेलिफोन सेवाको उपयोगको प्रवृत्ति

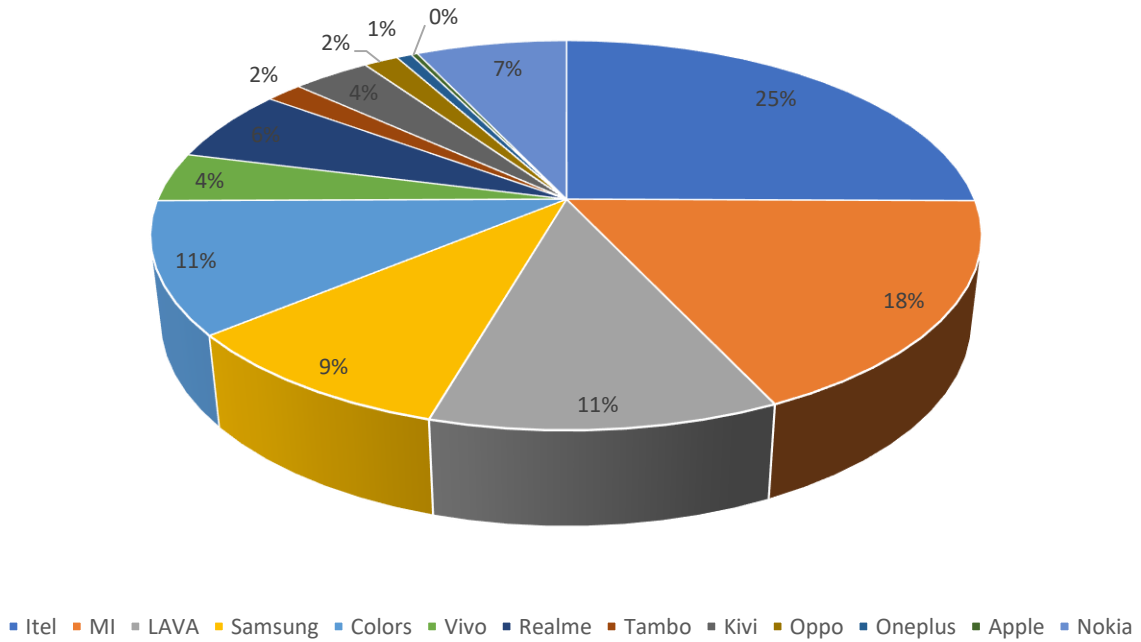
विगत ५ वर्षको Broadband Subscriber को उपयोगको प्रवृत्ति

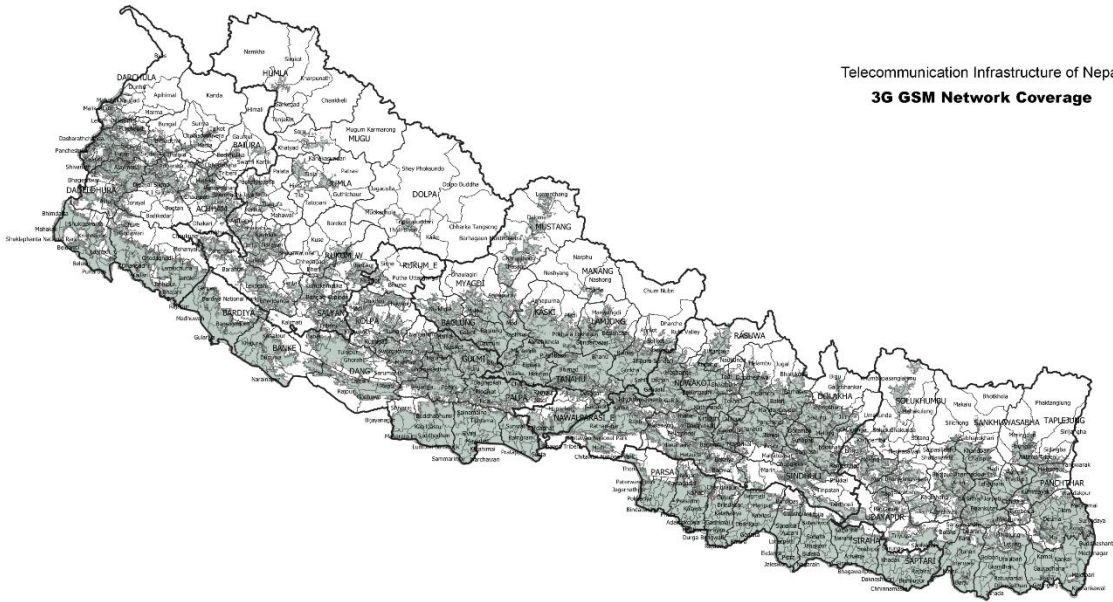
Broadband Internet Penetration

Brand wise Mobile Device Import in FY 2023/24

Telecommunication Infrastructure of Nepal
3G GSM Network Coverage

Legend

- 3G
- Districts
- Province
- Local Level

Geographic Coordinate System: GCS_WGS_1984
 Datum: WGS_1984
 Prime Meridian: Greenwich

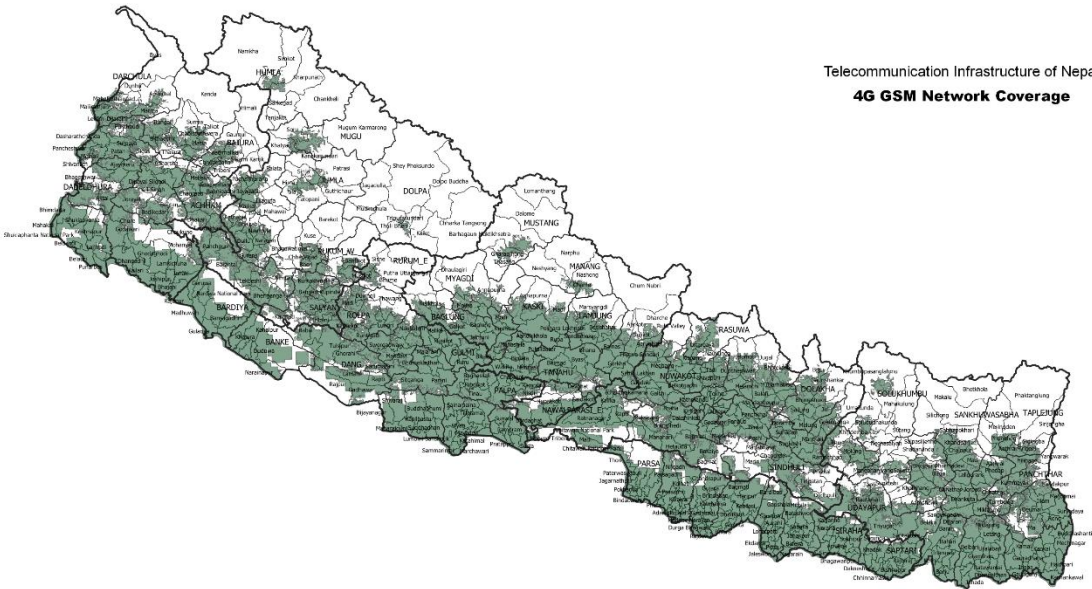

Nepal Telecommunications Authority
 Ramchandra, Kathmandu
 G.P.O. Box No. 9754

Innovative Solution Pvt. Ltd.
 Chaitanya, Lalitpur
 Nepal

Telecommunication Infrastructure of Nepal
4G GSM Network Coverage

Legend

- 4G
- Districts
- Province
- Local Level

Geographic Coordinate System: GCS_WGS_1984
 Datum: WGS_1984
 Prime Meridian: Greenwich

Nepal Telecommunications Authority
 Ramchandra, Kathmandu
 G.P.O. Box No. 9754

Innovative Solution Pvt. Ltd.
 Chaitanya, Lalitpur
 Nepal

अध्याय एक-नियमन सम्बन्धी

१. अनुमतिपत्र व्यवस्थापन सम्बन्धमा

१.१ अनुमतिपत्र जारी

दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा २३ र २४ को व्यवस्था बमोजिम आ.व. २०७८/७९ मा इन्टर्नेट (इमेलसहित)सेवा सञ्चालनको लागि ९ र नेटवर्क सेवा सञ्चालनको लागि ३ गरी जम्मा १२ वटा अनुमतिपत्र जारी गरिएको छ। यससम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची-२ मा उल्लेख गरिएको छ। प्राधिकरणबाट विभिन्न दूरसञ्चार सेवा सञ्चालनका लागि हालसम्म ५६३ वटा अनुमतिपत्र प्रदान गरिएकोमा २०४ वटा मात्र अनुमतिपत्र मान्य (Valid) रहेका छन्। आ.व.२०७८/०७९ मा अनुमतिपत्र प्राप्त सेवा प्रदायकहरूको विस्तृत विवरण अनुसूची-३ मा उल्लेख गरिएको छ।

१.२ अनुमतिपत्र खारेजी

आ.व.२०७८/७९ मा ग्रामीण भिस्याट प्रयोगकर्ताको १, आधारभूत दूरसञ्चार सेवाको १ र इन्टर्नेट (इमेलसहित) सेवा प्रदायकको १ गरी जम्मा ३ अनुमतिपत्र खारेज गरिएको छ। यस आ.व.मा अनुमतिपत्र खारेज भएका सेवा प्रदायकहरूको विवरण अनुसूची-४ मा उल्लेख गरिएको छ।

१.३ अनुमतिपत्र नवीकरण

दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा २५ र दूरसञ्चार नियमावली, २०५४ को नियम १२ बमोजिम प्राधिकरणबाट आ.व. २०७८/७९मा इन्टर्नेट (इमेलसहित) सेवाको १७, नेटवर्क सेवा प्रदायक सेवाको ४, ग्रामीण Very Small Aperture Terminal (VSAT) प्रयोगकर्ताको ३, ग्रामीण इन्टर्नेट (इमेल) सेवाको १ गरी जम्मा २५ वटा अनुमतिपत्र नवीकरण गरिएको छ। यस आ.व.मा नवीकरण गरिएका अनुमतिपत्रको विवरण अनुसूची-५ मा उल्लेख गरिएको छ।

२. फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धमा

आ.व.२०७८/७९ मा फ्रिक्वेन्सी वितरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धमा देहायबमोजिमका कार्यहरू गरिएको छ।

- दूरसञ्चार सेवामा प्रयोग हुने रेडियो फ्रिक्वेन्सीहरूको अधिकतम र उचित प्रयोग हुने वातावरण तयार गर्न National Spectrum Strategy तयार गरिएको छ।

- नयाँ प्रविधिहरूको प्रयोगलाई बढावा दिई Information and Communication Technology (ICT) क्षेत्रको विकास गर्न, Smart City लगायतलाई कार्यान्वयन गर्न आवश्यक Industrial, Scientific, and Medical (ISM), Internet of Things (IOT), Ultra Wide Band (UWB) को लागि फ्रिक्वेन्सी पहिचान गरी स्वीकृतिको लागि फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिसमक्ष सिफारिस गरिएको छ।
- नवीनतम सेवा 5G को परीक्षणलाई व्यवस्थित गर्न आवश्यक कार्यविधि बनाई नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडलाई 2600 MHz Band मा फ्रिक्वेन्सी उपलब्ध गराई परीक्षणको लागि अनुमति प्रदान गरिएको। उक्त परीक्षणको आवधिमा उपभोक्ताले निःशुल्क 5G सेवा उपभोग गर्ने गरी व्यवस्था मिलाईएको छ।
- दूरसञ्चार सेवाहरू मोबाइल, माइक्रोवेभ र भी-स्याट फ्रिक्वेन्सी प्रयोग गरे बापत सेवा प्रदायकहरूबाट आ.व. २०७८/७९ मा फ्रिक्वेन्सी दस्तुर जम्मा रू. ३,५२,३३,८०,२६५/१६ (अक्षरेपि तीन अर्ब बाउन्न करोड अष्टाइस लाख नब्बे हजार दुई सय पैसठ्ठी रूपैयाँ र सोह्र पैसा मात्र) नेपाल सरकारको राजस्व खातामा दाखिला गरिएको छ। आ.व. २०७८/०७९ मा नेपाल सरकारलाई बुझाएको फ्रिक्वेन्सी बापतको रकमको विस्तृत विवरण अनुसूची -६ मा उल्लेख गरिएको छ।

३. महसुल दर व्यवस्थापन सम्बन्धमा

प्राधिकरणबाट अनुमतिपत्र प्राप्त सेवा प्रदायकहरूले दूरसञ्चार सेवाहरू प्रदान गरे बापत ग्राहकसँग लिने महसुलदर दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ४२ बमोजिम प्राधिकरणबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने व्यवस्था छ। साथै उक्त स्वीकृत महसुलदर प्राधिकरणले निर्देश गरे बमोजिम प्रकाशन गर्नु पर्ने व्यवस्था बमोजिम सेवा प्रदायकहरूले ग्राहकसँग लिने महसुलदर प्राधिकरणबाट स्वीकृत गरी लागू गर्दै आएका छन्। हाल भ्वाइस सेवा प्रदायकहरूले ग्राहकसँग लिने प्राधिकरणबाट स्वीकृत महसुलदर अनुसूची ७ मा उल्लेख गरिएको छ।

४. अन्तरआबद्धता तथा नम्बरिङ्ग सम्बन्धमा

अन्तरआबद्धता तथा नम्बरिङ्ग सम्बन्धमा आ.व. २०७८/७९ मा भएका मुख्य कार्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्।

- अन्तरआबद्धता निर्देशिकामा भएको Interconnection Usage Charge (IUC) सम्बन्धी व्यवस्थालाई लागू गरी भ्वाइस सेवाको महसुल दर कम गरी सुलभ दरमा सेवा उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाईएको छ।
- अन्तरआबद्धता निर्देशिकामा प्रविधिको विकासलाई मध्यनजर गरी नयाँ प्रविधि अनुकूल हुने गरी IP based अन्तरआबद्धताको व्यवस्था गरिएको छ।
- सिमित स्रोतको रूपमा रहेको दूरसञ्चार सेवामा प्रयोग हुने नम्बरको उचित एवं किफायती प्रयोग आवश्यक रहेकोले नम्बर वितरणलाई थप व्यवस्थित बनाउनको लागि तयार भएको “दूरसञ्चार सेवामा प्रयोग हुने Short Code र टोल फ्रि नम्बर व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधिलाई समयानुकूल परिमार्जन गरी लागू गरिएको छ।
- मोबाइल सेवा प्रदायकहरूको सञ्जाल प्रयोग गरी सञ्चालन हुने Value Added Services (VAS) का निमित्त दूरसञ्चार सेवा प्रदायकहरू तथा दूरसञ्चार सेवा प्रदायक मार्फत सेवा प्रदान गर्ने अन्य VAS सेवा प्रदायकहरूलाई विभिन्न Short Codes/USSD Code हरू प्रदान गरिएको छ। सेवा सञ्चालनका लागि प्रदान गरिएका Short Codes/USSD Codes को विस्तृत विवरण अनुसूची-८ मा उल्लेख गरिएको छ।
- दूरसञ्चार सेवाको प्रयोग गरी डिजिटल वित्तीय सेवा प्रदान गर्न छुट्टै Numbering Range को व्यवस्था गरिएको र नेपाल राष्ट्र बैंकसँग सहकार्य गरी डिजिटल वित्तीय सेवाको लागि आवश्यक प्राविधिक एवं सेवाको सुरक्षा सम्बन्धमा अध्ययन गरिएको छ।
- एउटै नम्बर प्रयोग गर्न मिल्ने गरी सेवाग्राहीहरूले आफूले चाहे अनुरूपको सेवाप्रदायक छनोट गर्न सक्ने वातावरण तयार गर्न मोबाइल नम्बर पोर्टेबिलिटी (एम.एन.पी) सम्बन्धी नियमावलीको मस्यौदा तयार गरिएको छ।

५. सेवा गुणस्तर व्यवस्थापन सम्बन्धमा

५.१ सेवा गुणस्तर व्यवस्थापन

दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तरसम्बन्धी विनियमावली, २०७३ को विनियम ५ मा उल्लेख भए अनुसार अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले नियमित रूपमा आफूले प्रवाह गरेको दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तर मापन गर्नुपर्ने र गुणस्तर मापनको प्रतिवेदन प्रत्येक तीन महिनामा सो अबधि समाप्त भएको १० कार्यदिनभित्र प्राधिकरणमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

आ.व. २०७८/७९ मा मोबाइल सेवा प्रदायकहरूबाट भक्तपुर, ललितपुर, बनेपा, धुलिखेल, पनौती, अरनिको राजमार्ग (जमल-धुलिखेल खण्ड) क्षेत्रहरूमा मोबाइल सेवाको गुणस्तर परीक्षणका लागि ड्राइभ टेष्ट गरी प्राप्त प्रतिवेदनको अध्ययन र Cross Verification समेत गरी सेवा प्रदायकहरूलाई तोकिए बमोजिमको सेवाको गुणस्तर कायम गर्न निर्देशन दिइएको छ ।

दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तरसम्बन्धी विनियमावली, २०७३ को विनियम ८ को व्यवस्था अनुरूप प्राधिकरणबाट यस आ.व.मा देशका विभिन्न स्थानहरूमा विभिन्न सेवा प्रदायकहरूले प्रदान गरिरहेको मोबाइल सेवाको गुणस्तरको Drive Test प्रविधि प्रयोग गरी निरीक्षण तथा अनुगमन गरी तयार गरिएका प्रतिवेदनहरू नियमित रूपमा सार्वजनिक गरिँदै आएको छ। आ.व. २०७८/७९मा प्राधिकरणबाट भक्तपुर, काठमाडौं र ललितपुर नगरपालिका लगायतका क्षेत्रहरूमा मोबाइल सेवाको गुणस्तर परीक्षणका लागि Drive Test गरी सोको प्रतिवेदन प्राधिकरणको website मा प्रकाशन गरिएको छ।

५.२ उपकरण गुणस्तर व्यवस्थापन

आ.व. २०७८/७९ मा उपकरण गुणस्तर सम्बन्धमा भएका प्रमुख कार्यहरू देहायबमोजिम रहेका छन् ।

- मोबाइल डिभाइसहरूको IMEI/MEID/ESN अनिवार्य रूपमा दर्ता गर्न अन्तरिम निर्देशिका (Interim Directive for Implementation of National Equipment Identity Registry (NEIR), 2072) जारी भएसँगै मोबाइल डिभाइसहरूको IMEI/MEID/ESN दर्ता गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। आ.व. २०७८/७९ मा प्राधिकरणबाट Type Approval गरिएका उपकरणहरू सम्बन्धी विस्तृत विवरण तथा मोबाइल डिभाइसहरूको IMEI/MEID/ESN दर्तासम्बन्धी विवरण अनुसूची-९ मा उल्लेख गरिएको छ।
- हराएका तथा चोरी भएका मोबाइल सेटहरूको Tracking गर्नका लागि Online Tracking System प्रयोगमा ल्याइएको छ। त्यसैगरी मोबाइल सेटको Unique Identity को Online दर्ता गर्ने व्यवस्था मिलाउनुका साथै Mobile Device Management System (MDMS) जडान, परीक्षण तथा सञ्चालनको लागि आवश्यक कार्य पूरा भई कार्यान्वयनको अन्तिम चरणमा रहेको छ।

६. साइबर सुरक्षा सम्बन्धमा

आ. व. २०७८/७९ मा साइबर सुरक्षा सम्बन्धमा भएका प्रमुख कार्यहरू देहायबमोजिम रहेका छन् :

- साइबर सुरक्षा ऐनको मस्यौदा उपर सरोकारवालासँग छलफल गर्ने उद्देश्यले "National Cyber Security Act, 2022" को मस्यौदा सम्बन्धमा एक दिने कार्यशाला सम्पन्न गरी प्राप्त सुझाव बमोजिम मस्यौदा परिमार्जन गरी श्री सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयमा पेश गरिएको ।
- साइबर सुरक्षा सम्बन्धी विनियमावली, २०७७ बमोजिम External Audit को लागि Information Security तथा Cloud Auditors को सूची तयार गरी सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको ।

अध्याय दुई-अनुगमन तथा सहजीकरण

२.१ अनुगमन सम्बन्धमा

- आ.व २०७८/०७९ मा ३ वटा नेटवर्क सेवा प्रदायक, ४ वटा VSAT प्रयोगकर्ता, १ वटा GMPCS सेवा प्रदायक, १ वटा ग्रामीण इन्टरनेट सेवाप्रदायक र २० वटा इन्टरनेट सेवा प्रदायक गरी जम्मा २९ वटा सेवाप्रदायकहरूले अनुमतिपत्रका शर्तहरू बमोजिम कार्य गरे/नगरेको सम्बन्धमा स्थलगत अनुगमन गरिएको।
- दूरसञ्चार ऐन, २०५३, दूरसञ्चार नियमावली, २०५४ र अनुमतिपत्रका शर्तहरू विपरीत कार्य गरेको सम्बन्धमा अनुगमन गरी अनुमतिपत्रका शर्तहरू विपरीत कार्य गर्ने देहायअनुसारका १३ वटा सेवा प्रदायकलाई कारबाही गरिएको।

सि.न.	सेवा प्रदायक	सि.न.	सेवा प्रदायक	सि.न.	सेवा प्रदायक
१.	डिस होम मिडिया नेटवर्क लिमिटेड, ललितपुर	२.	ब्रोडव्याण्ड सोलुसन्स प्रा.लि., चितवन	३.	सुबिसु केवल नेट लिमिटेड, काठमाण्डौ
४.	फर्स्टलिक कम्युनिकेशन्स प्रा.लि., झापा	५.	कस्मिक नेट प्रा.लि., नवलपुर	६.	एयरलिक कम्युनिकेशन्स सर्भिस प्रोभाइडर प्रा.लि., कास्की
७.	वेभसर्फर नेपाल कम्युनिकेशन सिस्टम प्रा.लि., काठमाण्डौ	८.	ई लिंक नेट प्रा.लि., सुनसरी	९.	नेपाल डिजिटल सर्भिस प्रा.लि., कास्की
१०.	स्काई केबल टि. भि. प्रा. लि., काठमाण्डौ	११.	श्री सिम्रिक इन्टरनेट प्रा.लि., कास्की	१२.	क्लासिक टेक प्रा.लि., काठमाण्डौ
१३.	श्री विग मर्याङ्गदी नेट प्रा.लि., लमजुङ्ग				

- विद्यमान दूरसञ्चार ऐन तथा दूरसञ्चार नीति संशोधन एवं परिमार्जनको प्रक्रियामा रहेकाले प्रस्तावित नयाँ दूरसञ्चार ऐन, तथा दूरसञ्चार नीतिमा Over The Top (OTT) सेवासँग सम्बन्धित विषयहरू सम्बोधन हुने गरी नीतिगत व्यवस्था गर्नका लागि श्री सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयमा सिफारिस गरिएको।

- प्राधिकरणबाट इन्टर्नेट (इमेल) सहितको अनुमतिपत्र प्राप्त सेवा प्रदायकहरूले दूरसञ्चार सेवा उपलब्ध गराए वापत लिने महसुलदर प्राधिकरणबाट स्वीकृत नगराई सेवा सञ्चालन गर्ने सेवाप्रदायकहरूलाई महसुलदर स्वीकृत गराएर मात्र लागु गर्न निर्देशन दिइएको।
- प्राधिकरणको Bandwidth Monitoring Network Management System (NMS) लाई थप व्यवस्थित एवं सुरक्षित गरिएको।
- प्राधिकरणबाट दूरसञ्चार सेवा प्रदायकले अनुमतिपत्रको शर्त बमोजिम कार्य गरे नगरेको सम्बन्धमा दूरसञ्चार सेवा प्रदायकहरूको नियमित रूपमा अनुगमन तथा निरीक्षण गरिएको।

२.२ परियोजना निरीक्षण:

- ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोष मार्फत सञ्चालित परियोजनाहरूको अनुगमन/निरीक्षणका लागि प्राधिकरणबाट नियुक्त परामर्शदाताहरूबाट स्थलगत रूपमा र सम्बन्धित सेवा प्रदायकको Network Operation Center (NOC) बाट अनुगमन तथा निरीक्षण हुने गरेको।
- प्राधिकरणबाट Random Sampling को आधारमा अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने गरिएको छ। अनुगमन/निरीक्षण कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन कार्यालयबाट नै अनुगमन/निरीक्षण गर्न Network Management System (NMS) स्थापनाको कार्य अगाडि बढाइएको।
- “WiFi in Annapurna Circuit and Muktinath Temple” अन्तर्गत लम्जुङ्ग र मनाङ्ग जिल्लाहरूका विभिन्न पर्यटकीय स्थानहरूमा जडित ब्रोडब्याण्ड इन्टर्नेट सेवाको Sample Verification मा आधारित स्थलगत अनुगमन तथा निरीक्षण गरिएको।
- नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडसँग फाइबर बिछ्याउने कार्यको लागि भएको सम्झौता सम्बन्धमा समस्याग्रस्त रूटहरू मध्ये गल्छी-त्रिशुली खण्ड, धुलिखेल-बनदेउ खण्ड र चरिकोट- तामाकोशी-खिम्ती-मन्थली खण्डहरूमा स्थलगत अनुगमन गरिएको।

२.३ सहजीकरण सम्बन्धमा

२.३.१ उपकरण सिफारिस सम्बन्धमा

दूरसञ्चार सेवा सञ्चालन, पूर्वाधार विकास तथा बिस्तारका लागि आवश्यक पर्ने उपकरणहरू प्राधिकरणको सिफारिसमा मात्र सेवा प्रदायकहरूले विदेशबाट आयात गर्न पाउने व्यवस्था रहेको छ। सोही व्यवस्था बमोजिम आ.व.२०७८/०७९ मा जम्मा रू. ३ अर्ब ९ करोड ७ लाख ९७ हजार ८ सय ६८ रुपियाँ र ५६ पैसा बराबरको दूरसञ्चार सेवामा प्रयोग हुने उपकरणहरू आयातका लागि प्राधिकरणबाट देहायअनुसार सिफारिस गरिएको।

सि.न.	सेवा प्रदायक	उपकरण सिफारिस रकम रू.	प्रतिशत
१.	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड	२५८,३७०,३५५.३२	८.३६
२.	एनसेल आजियाटा लिमिटेड	२,८३२,४२७,५१३.२४	९१.६४
	जम्मा	३,०९०,७९७,८६८.५६	१००

२.३.२ विदेशी मुद्रा सिफारिस

- प्राधिकरणबाट दूरसञ्चार सेवा सञ्चालनको लागि सेवाप्रदायकहरूले विदेशी संस्थाहरूसँग गरेको सम्झौता बमोजिम भुक्तान गर्नुपर्ने विदेशी मुद्राको लागि दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ३५(३) बमोजिम प्राधिकरणबाट सम्बन्धित निकायहरूमा भुक्तानीको लागि सिफारिस गर्दै आएको छ। प्राधिकरणबाट आ.व.२०७८/७९ मा जम्मा रू. ३ अर्ब ९२ करोड ९९ लाख १ हजार ७ सय ७५ रुपियाँ र ६२ पैसा बराबरको विदेशी मुद्रा भुक्तानीका लागि सिफारिस गरिएको छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची-१० मा उल्लेख गरिएको।
- दूरसञ्चार प्रणाली सञ्चालनको लागि विदेशी सेवा प्रदायकबाट सेवा प्राप्त गरेको/नगरेको सम्बन्धमा सेवा प्रदायकहरूको नियमित अनुगमन तथा निरीक्षण गरिएको।
- विभिन्न सेवा प्रदायकहरूले इन्टरनेशनल ब्याण्डविथ सेवा आयात गरे नगरेको सम्बन्धमा सेवा प्रदायकहरूलाई अनुगमन गरी विदेशी मुद्रा सिफारिस गरिएको।

अध्याय तीन-उपभोक्ता हक हित संरक्षण एवं क्षमता विकास

३.१ उपभोक्ताको गुनासो सुनुवाइ सम्बन्धमा

- दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ६ र दूरसञ्चार नियमावली, २०५४ को नियम २२ र २४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी प्राधिकरणबाट अनुमतिपत्र प्राप्त सेवाप्रदायकहरूले सञ्चालन गरेको सेवाको सम्बन्धमा प्राधिकरण समक्ष उजुरी गरेमा प्राधिकरणले उजुरी उपर छानबिन गरी सुनुवाइ गर्ने व्यवस्था रहेको छ। सोही व्यवस्था अनुसार प्राधिकरणमा आ.व. २०७८/०७९ मा जम्मा २६७ वटा गुनासाहरू प्राप्त भएकोमा सम्पूर्ण गुनासाहरूलाई सम्बोधन गरिएको छ। जसमध्ये Voice सेवाप्रदायकसँग सम्बन्धित ७६ वटा गुनासो रहेका छन् भने इन्टर्नेट सेवाप्रदायकसँग सम्बन्धित १९१ वटा गुनासो प्राप्त भएका छन्। यससम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची-११ मा उल्लेख गरिएको छ।
- नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण एक अर्धन्यायिक निकाय समेत रहेको छ र दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा १६, ३९ वा ४७ अनुसार कारवाही हुन सक्ने उजुरी वा निवेदनको किनारा प्राधिकरणले गर्ने कानूनी व्यवस्था छ। यसलाई कार्यान्वयन गर्न प्राधिकरणले नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण-उजुरी कारवाही सम्बन्धी कार्यविधि विनियमावली, २०६८ बनाई लागू गरिएको छ। सो कार्यविधि अन्तर्गत आ.व. २०७८/७९ मा प्राधिकरणमा दर्ता भएका र प्राधिकरणबाट निर्णय भएका उजुरीहरूको विवरण निम्न बमोजिम रहेको छ :

सि.नं.	निवेदक	विरुद्ध	विषय	अवस्था
१.	ARROWNET PVT.LTD. अन्तर्गत रहेको ग्राहक सेवा कार्यालय सिर्जनागर, भक्तपुर शाखाका इन्चार्ज राजु तन्डुकार	बिजय भारती समेत (विपक्षी)	दूरसञ्चार सम्बन्धित सम्पत्ति हानि नोक्सानी गरेकोमा बिगो असुल उपर गरी पाँऊ।	२०७८-०४-०४ मा दर्ता भई विचाराधीन रहेको।

यसका अतिरिक्त प्राधिकरणका विरुद्ध अदालतमा परेका उजुरी/मुद्दाहरूको विस्तृत विवरण अनुसूची १२ मा देखाइएको छ।

३.२ उपभोक्ता क्षमता विकास एवं जनचेतना अभिवृद्धि सम्बन्धमा

आ.व.२०७८/०७९ मा प्राधिकरणबाट उपभोक्ता क्षमता विकास सम्बन्धी भए/गरेका प्रयासहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

- प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् (CTEVT) सँगको समन्वयमा बैतडी, स्याङ्जा र गुल्मी जिल्लाका बहुप्राविधिक विद्यालयमा स्थानीय युवा तथा महिलाहरूलाई लक्षित गरी इन्टरनेट, मोबाइल तथा कम्प्युटर मर्मत सम्भारसम्बन्धी तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको ।
- प्रदेश “एक” का माननीय सभासदहरूलाई लक्षित गरी एक दिने Cyber Security - Internet and Social Media Safety सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको ।
- दूरसञ्चार सेवाका आम उपभोक्ता लगायत सरोकारवालाहरूलाई प्राधिकरणका गतिविधि, दूरसञ्चार सेवाको जानकारी, आधुनिक प्रविधिको जानकारी तथा समसामयिक विषयमा जानकारी गराउन नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको २४ औं वार्षिक उत्सवमा स्मारिका प्रकाशन गरिएको ।
- विभिन्न सरकारी निकायका प्रतिनिधि, नागरिक समाजका प्रतिनिधि, उपभोक्ता मञ्च, उद्योग वाणिज्य महासंघका प्रतिनिधि लगायत विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायका प्रतिनिधिको उपस्थितिमा सेवाप्रदायकहरूबाट कार्यपत्रसहितको अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको ।

अध्याय चार-पूर्वाधार विकास सम्बन्धी

४.१ ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोषको प्रयोगबाट सञ्चालित परियोजना

दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ३० को उपदफा (४) बमोजिम ग्रामीण क्षेत्रमा दूरसञ्चार सेवाको विकास, विस्तार र सञ्चालनका लागि ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोष खडा गरिएको छ। अनुमतिपत्र प्राप्त सेवा प्रदायकले प्रत्येक वर्ष आफूले सञ्चालन गरेको दूरसञ्चार सेवाबाट प्राप्त गरेको वार्षिक कुल आयको दुई प्रतिशतका दरले हुने रकम प्रत्येक वर्ष उक्त कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ। कोषमा जम्मा भएको रकम नेपाल सरकारबाट स्वीकृत दूरसञ्चारसम्बन्धी नीतिको अधीनमा रही ग्रामीण क्षेत्रमा दूरसञ्चार सेवाको विकास, विस्तार र सञ्चालनका लागि प्रयोग गरीने व्यवस्था रहेको छ।

प्राधिकरणबाट ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोष परिचालन गरी मध्यपहाडी लोकमार्ग तथा जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने सूचना महामार्ग/ब्याकबोन नेटवर्क निर्माण गर्न र देशभरिका तोकिए बमोजिमका गाउँपालिका, नगरपालिका तथा सो मातहतका वडा कार्यालय, सामुदायिक माध्यमिक विद्यालय, सामुदायिक स्वास्थ्य संस्था/केन्द्रहरूमा ब्रोडब्याण्ड एक्सेस नेटवर्क निर्माण गरी ब्रोडब्याण्ड सेवा उपलब्ध गराउन परियोजना सञ्चालन गरिएको छ। उक्त परियोजनाहरूको विवरण अनुसूची-१३ मा उल्लेख गरिएको छ।

४.१.१ मध्य पहाडी लोकमार्ग तथा जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने सूचना महामार्ग

प्राधिकरणबाट ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोष परिचालन गरी सञ्चालित मध्यपहाडी लोकमार्ग तथा जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने सूचना महामार्ग निर्माण गर्ने कार्यलाई देहाय अनुसार तीनवटा प्याकेजहरू मार्फत अगाडि बढाइएको छ।

- प्रदेश नं. १, मधेश प्रदेश र बागमती प्रदेश : यस प्याकेज अन्तर्गत प्रदेश नं. १, मधेश प्रदेश र बागमती प्रदेश अन्तर्गत पर्ने मध्यपहाडी लोकमार्ग तथा जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने नेटवर्कको स्थापनाको लागि सन् २०१६ सेप्टेम्बर २८ मा नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडसँग सम्झौता गरी कार्य अगाडि बढाइएको र म्याद थप समेत गरी २०२२ अक्टोबर १८ सम्ममा सम्पूर्ण कार्य सम्पन्न गर्ने गरी कार्य प्रारम्भ भएकोमा आ.व. २०७८/०७९ मा ३१६ कि. मि. अप्टिकल फाइबर बिछ्याउने कार्य सम्पन्न भई हालसम्म १,३२२ कि. मि. अप्टिकल फाइबर बिछ्याउने कार्य सम्पन्न भएको छ भने २७ वटा Dense Wavelength Division Multiplexing (DWDM)

System हरूको जडान भएको छ । यसका साथै ४७ वटा Core Router Equipment हरूको समेत जडान कार्य सम्पन्न भएको छ ।

- **गण्डकी प्रदेश र लुम्बिनी प्रदेश :** यस प्याकेज अन्तर्गत अप्टिकल फाइबर विछ्याउने कार्यका लागि युनाइटेड टेलिकम लिमिटेडसँग सम्झौता गरिएकोमा तोकिएको समयावधिमा कार्य प्रारम्भ नभएकोले प्राधिकरणबाट सम्झौता रद्द गर्ने निर्णय भएकोमा उक्त निर्णय बदर गर्नको लागि युनाइटेड टेलिकम लिमिटेडले सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा रिट निवेदन दायर गरेको र उक्त विषयमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट अन्तरिम आदेश जारी भएको हुनाले उक्त क्षेत्रमा सूचना महामार्ग निर्माणको कार्य अगाडि बढ्न सकेको छैन ।
- **कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेश :** नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडसँग जनवरी ३, २०२० मा सेवाप्रदायकले ठेक्का सम्झौता गरेको र उक्त मितिबाट २ वर्षमा १९९२ कि.मि. अप्टिकल फाइबर विछ्याउने र २८ स्थानमा DWDM ५६ स्थानमा Core Router जडान कार्य सम्पन्न गर्ने गरी कार्य सम्झौता भएकोमा आ.व.२०७८/०७९ मा ३२० कि.मि. अप्टिकल फाइबर विछ्याउने कार्य सम्पन्न भएको र २३ वटा स्थानमा DWDM र ४६ वटा स्थानमा Core Router उपकरण जडान गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ ।

४.१.२ ब्रोडब्याण्ड एक्सेस नेटवर्क

- नगरपालिका, गाउँपालिका तथा सोही अन्तर्गतका वडा कार्यालय, सामुदायिक माध्यमिक विद्यालय, सामुदायिक स्वास्थ्य संस्था/केन्द्रहरूमा ब्रोडब्याण्ड सेवा उपलब्ध गराउनका लागि बहुवर्षीय रूपमा १८ वटा परियोजनाहरू विभिन्न समयमा सम्झौता गरी कार्य सञ्चालन गरिएकोमा उक्त परियोजनाहरू सम्पन्न भई ७४ जिल्ला अन्तर्गतका ७०८ स्थानीय निकायका कार्यालयहरू, ५९३३ वडा कार्यालय, ५,२९९ सामुदायिक माध्यमिक विद्यालय र ४,२३७ स्वास्थ्य संस्था गरी कुल १६,१७७ स्थानहरूमा ब्रोडब्याण्ड सेवा उपलब्ध भईसकेको छ । साथै उपत्यकाभित्र सेवा नपुगेका ललितपुर जिल्ला अन्तर्गतका गाँउपालिका, सामुदायिक शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्थाहरूमा समेत ब्रोडब्याण्ड सेवा उपलब्ध गराउने कार्यक्रम अन्तर्गत कुल १३४ स्थानहरूमा ब्रोडब्याण्ड इन्टर्नेट सेवा जडान कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- देशका विभिन्न धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरूमा इन्टर्नेट को पहुँच पुऱ्याउने क्रममा हालसम्म सगरमाथा आधार केन्द्र, बराह क्षेत्र, अन्नपूर्ण पदमार्ग, मुक्तिनाथ मन्दिर, जानकी मन्दिर, पाथीभरा

मन्दिर, हलेसी मन्दिर, गुरुद्वारा, गढिमाइ मन्दिर, पन्च कास्मिरी (ताकिया मस्जिद) लगायतका धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरूमा इन्टर्नेट सेवाको पहुँच पुऱ्याइएको।

४.१.३ ब्रोडब्याण्ड इन्टर्नेट सेवाको क्षमता अभिवृद्धि तथा विस्तार:

ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोष परिचालन गरी सञ्चालित परियोजनाहरूमध्ये भूकम्पबाट अति प्रभावित ८ जिल्लाहरू (काभ्रेपलान्चोक, सिन्धुपाल्चोक, रसुवा, नुवाकोट, दोलखा, सिन्धुली, रामेछाप र ओखलढुङ्गा) का सबै स्थानीय तहका कार्यालयहरू, वडा कार्यालयहरू, सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयहरू, सामुदायिक स्वास्थ्य संस्थाहरूमा क्षमता अभिवृद्धि गर्न तथा सम्पूर्ण आधारभूत विद्यालयहरू गरी करिब ४२५१ स्थानहरूमा कम्तीमा २० Mbps क्षमताको Non-Dedicated ब्रोडब्याण्ड इन्टर्नेट सेवा जडान गरी २ वर्षसम्म निःशुल्क सेवा उपलब्ध गराउने प्रयोजनका लागि कुल ७६ मध्ये ७३ गाउँपालिका/नगरपालिकाहरूसँग सम्झौता भएको छ । साथै भूकम्पबाट अति प्रभावित ८ जिल्लाहरू र काठमाडौँ उपत्यका बाहेकका ६६ जिल्लाहरूका सम्पूर्ण सामुदायिक आधारभूत विद्यालयहरूमा ब्रोडब्याण्ड इन्टर्नेट सेवा जडान गरी २ वर्ष सम्म निःशुल्क सेवा उपलब्ध गराउने प्रयोजनका लागि २०७९ असार मसान्तसम्ममा कुल ६५६ मध्ये ३०९ गाउँपालिका/नगरपालिकाहरूसँग सम्झौता भई कार्य अगाडि बढिरहेको छ ।

४.२ दूरसञ्चार पूर्वाधार विकास सम्बन्धमा

४.२.१ भू-उपग्रह

नेपालको आफ्नै भू-उपग्रह स्थापना गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक ऐन, नियमहरू तथा रणनीतिक योजना तयार गर्ने एवं भू-उपग्रह स्थापना सञ्चालन एवं व्यवस्थापन सम्बन्धमा आवश्यक कार्य गर्नको लागि परामर्शदातासँग भएको सम्झौता बमोजिम प्रारम्भिक मस्यौदा प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ ।

४.२.२ तार व्यवस्थापन

१. काठमाडौँ उपत्यकामा तार भूमिगत गर्ने सम्बन्धमा प्राधिकरणबाट विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार भएको छ ।
२. नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग सहकार्य गरी विद्युतका तारहरू भूमिगत गर्दा दूरसञ्चार एवं सूचना प्रविधिका तारहरू समेत व्यवस्थित गर्न दूरसञ्चार सेवा समेतको प्रयोग हुन सक्ने गरी DUCT को व्यवस्था गरिएको छ ।

ॡ.२.३ अनाधिकृत कल अनुगमन प्रणाली

राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय कल Volume तथा सेवाको गुणस्तर मापन र दुरसञ्चार क्षेत्रमा हुने Fraud नियन्त्रण तथा न्यूनीकरण गर्ने उदेश्यका साथ Telecommunication Traffic Monitoring and Fraud Control System (TERAMOCS) जडान गरी सञ्चालनमा ल्याउने कार्य भईरहेको छ ।

अध्याय पाँच-संस्थागत विकास एवं अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध

५.१ संस्थागत विकास

५.१.१ पूर्वाधार विकास

- चाबहिलस्थित प्राधिकरणको आफ्नै जग्गामा MDMS र Data Center स्थापनाको लागि भवन निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा रहेको ।
- नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको प्रशासनिक कामकारवाहीमा प्रयोग गरिएको विद्युतीय स्वचालित प्रणालीलाई थप सुदृढ गरी समसामयिक बनाईएको ।
- सेवाको गुणस्तर एवं फ्रिक्वेन्सी Interference को प्रभावकारी अनुगमनको लागि आवश्यक उपकरण (Software एवं Hardware) खरिद गरिएको ।

५.१.२ क्षमता विकास

- प्राधिकरणका कर्मचारीहरूको क्षमता विकासको लागि विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय तालिम, गोष्ठी, सेमिनार तथा बैठकहरूमा सहभागी गराईएको छ। सोसम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची-१४ मा संलग्न गरिएको ।
- प्राधिकरणमा कार्यरत १० जना प्राविधिक अधिकृत कर्मचारीहरूलाई Mobile Radio Spectrum Monitoring System (MRSMS) सम्बन्धी ५ कार्य दिनको On-The-Job Training सञ्चालन गरिएको ।
- प्राधिकरणमा कार्यरत १५ जना कर्मचारीहरूलाई १० दिने Online Monitoring and Tracking System (OMTS) सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि OMTS प्रणाली विकास गरी तालिम प्रदान गरिएको ।
- प्राधिकरणमा कार्यरत ३० जना कर्मचारीहरूलाई २८ दिने (२५६ घण्टा) Computer Training, Etiquette, Public Procurement सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको ।
- नेपाल प्रशासनिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठानबाट सञ्चालित ११ दिने Public Procurement (B2-Course) ९ जना अधिकृत स्तरका कर्मचारी र ३ दिने Knowledge Management and Learning Organizations सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रममा ७ जना अधिकृत स्तरका कर्मचारीहरूलाई सहभागी गराईएको ।

५.२ अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध

प्राधिकरणले दूरसञ्चारसँग सम्बन्धित क्षेत्रीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाहरूसँग सहकार्य गरी नवीनतम प्रविधिको प्रयोग एवं विकासलाई प्रोत्साहन गर्ने गरी कार्यहरू अगाडि बढाएको छ। यसै सन्दर्भमा International Telecommunication Union (ITU), Asia-Pacific Telecommunity (APT) र South Asian Telecommunication Regulators' Council (SATRC) सँगको समन्वय एवं सहकार्यमा विभिन्न कार्यक्रमहरूमा सक्रिय सहभागिता जनाउँदै आएको छ। Harmonized Frequency एवं Standard Equipment's को प्रयोग गरी Ecosystem को परिपक्वता र Economics of Scale बाट प्राप्त गर्न सकिने लाभहरूलाई अधिक उपयोग गर्ने वातावरण बनाउन आ.व.२०७८/७९ मा देहायबमोजिम कार्यहरू गरिएका छन्।

- ITU द्वारा आयोजना हुने World Radio Conference (WRC) मा उठान हुने फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धी विषयहरूमा अध्ययन गरी सरोकारवालाहरूसँग समन्वय एवं छलफल गरी नेपालको धारणा एवं Contribution तयार गरी APT ले आयोजना गरेको बैठकहरू मार्फत पठाउने व्यवस्था मिलाईएको।
- दूरसञ्चार सेवाको विकास एवं विस्तारमा दक्षिण एसियाली क्षेत्रको समान धारणा तयार गरी अन्तर्राष्ट्रिय फोरमहरूमा प्रस्तुत हुने एवं सहयोग पुऱ्याउने लगायतका उद्देश्य राखी समसामयिक विषयहरूमा अध्ययन गर्न SATRC मार्फत गठन भएका Working Group हरूमा नेपालको तर्फबाट विज्ञहरू उपलब्ध गराईएको छ। यसै सन्दर्भमा Working Group on Policy, Regulation and Services (WG-PRS) को Vice-Chair को रूपमा नेपालले प्रतिनिधित्व गर्दै आएको छ। साथै WG-PRS तथा Working Group on Spectrum (WG-SPEC) का Work Item हरूमा नेपालले Lead Expert, Co-Lead Expert, एवं Experts का रूपमा भूमिका निर्वाह गर्दै आएको।

अध्याय छ-दूरसञ्चार क्षेत्रका समसामयिक विषयहरू

६.१ नेपालमा दूरसञ्चार क्षेत्रको विकासक्रम

वर्ष	विकास
वि.स. १९७०	म्याग्नेटो प्रविधिको टेलिफोन सेवाको प्रारम्भ
वि.स. २०१६	दूरसञ्चार विभागको स्थापना
वि.स. २०२१	HF Radio Service द्वारा अन्तर्राष्ट्रिय (भारत तथा पाकिस्तान) दूरसञ्चार सेवाको प्रारम्भ
वि.स. २०३२	दूरसञ्चार संस्थानको स्थापना
वि.स. २०४१	दूरसञ्चार संस्थानद्वारा अन्तरदेशीय ट्रंक सेवा (STD) को प्रारम्भ, ग्रामीण दूरसञ्चार सेवाको सुरुवात
वि.स. २०४४	दूरसञ्चार संस्थानद्वारा अन्तर्राष्ट्रिय ट्रंक सेवा (ISD) को प्रारम्भ
वि.स. २०४९	राष्ट्रिय सञ्चार नीति तर्जुमा
वि.स. २०५३	दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को तर्जुमा, नेपालमा इन्टरनेट/इमेल सेवाको सुरुवात
वि.स. २०५४	नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको स्थापना, दूरसञ्चार नियमावली, २०५४ को तर्जुमा
वि.स. २०५५	प्राधिकरणबाट पहिलो पटक निजी क्षेत्रका सेवा प्रदायकलाई इन्टरनेट (इमेल) सेवा सञ्चालनको अनुमतिपत्र प्रदान
वि.स. २०५६	दूरसञ्चार नीति तर्जुमा, नेपालमा मोबाइल सेवाको सुरुवात
वि.स. २०५९	Voice सेवा सञ्चालन लागि निजी क्षेत्रको सेवा प्रदायकलाई अनुमतिपत्र प्रदान
वि.स. २०६०	दूरसञ्चार नीति, २०६० तर्जुमा, ग्रामीण दूरसञ्चार सेवा सञ्चालनका लागि निजी क्षेत्रको सेवा प्रदायकलाई अनुमतिपत्र प्रदान
वि.स. २०६१	निजी क्षेत्रको सञ्चालकलाई मोबाइल सेवा सञ्चालनको अनुमति प्रदान
वि.स. २०६४	3G सेवाको सुरुवात (सार्क मुलुकमध्ये 3G सेवा प्रारम्भ गर्ने पहिलो मुलुक)
वि.स. २०६९	दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी (बाँडफाँड तथा मूल्यसम्बन्धी) नीति, २०६९
वि.स. २०७०	आधारभूत टेलिफोन (Unified Licence) सेवा सञ्चालनको अनुमतिपत्र प्रदान
वि.स. २०७१	ब्रोडब्यान्ड नीति, २०७१
वि.स. २०७२	सूचना तथा सञ्चार प्रविधि नीति, २०७२

वि.स.२०७३	दूरसञ्चार सेवाको रेडीयो फ्रिक्वेन्सी (बाँडफाँड तथा मूल्यसम्बन्धी) नीति (पहिलो संशोधन), २०७३
वि.स. २०७४	4G सेवाको सुरुवात
वि.स. २०७६	पहिलो पटक लिलाम बढाबढको माध्यमबाट दूरसञ्चार सेवा सञ्चालनको Frequency प्रदान
वि.स. २०७७	भूउपग्रह नीति, २०७७ स्वीकृत
वि.स. २०७७	Cyber Security Bylaw, 2077 स्वीकृत गरी लागु
वि.स. २०७८	विदेशमा दर्ता भएका वायुयानहरूमा नेपालको आकाश (10,000 ft भन्दा माथि) मा दूरसञ्चार सेवा प्रदान गर्न Inflight/Aeronautical Telecommunication Service खुल्ला गरिएको।
वि.स. २०७८	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडलाई 5G परीक्षणको लागि अनुमति प्रदान गरिएको

६.२ दूरसञ्चार क्षेत्रका चुनौतीहरू

सञ्चार तथा सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा विश्वब्यापी रूपमा भईरहेको परिवर्तनलाई आत्मसात् गर्दै नेपालको दूरसञ्चार क्षेत्रलाई समेत सोही अनुरूप नियमन गर्दै जानु चुनौतीपूर्ण बनेको छ। विश्वब्यापी सञ्चार तथा सूचना प्रविधि क्षेत्रको विकासले अन्य क्षेत्र (Cross-Sector) मा पार्ने सकारात्मक प्रभावलाई मध्यनजर गरी सञ्चार तथा सूचना प्रविधिको पहुँच, विस्तार एवं गुणस्तर सुधारमा प्राधिकरणको विशेष भूमिका रहन्छ। यसरी विकसित दूरसञ्चार सेवाको सही प्रयोगको लागि आम उपभोक्तालाई सुसूचित गर्ने र दूरसञ्चार सेवालाई थप भरपर्दो, विश्वासिलो र सर्वसुलभ बनाउने कार्यमा विद्यमान मुख्य चुनौतीहरू निम्नानुसार रहेका देखिन्छन्।

- दूरसञ्चार ऐन, २०५३ मा समसामयिक संशोधन।
- साइबर सुरक्षा (Cyber Security) सम्बन्धी कानूनको आवश्यकता बढ्दै गएको सन्दर्भमा साइबर सुरक्षा (Cyber Security) सम्बन्धी ऐन, नियम निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने/गराउने।
- मोबाइल फोन तथा मोबाइल नेटवर्कको विस्तार संगै अडियो, भिडियो, भ्वाइस, डाटा लगायतका सेवाहरू एकीकृत रूपमा नियमन हुन सक्ने गरी कन्भर्जेन्स (Convergence) लगायतका अबधारणालाई नीतिगत रूपमा सम्बोधन गर्ने।
- सामाजिक सञ्जाल मार्फत हुने गैरकानुनी तथा अपराधिक क्रियाकलाप रोक्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने।

- देशमा 5G परीक्षणको तयारी हुँदै गर्दा सोको लागि आवश्यक नीतिगत व्यवस्था तथा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्ने।
- डिजिटल नेपालको अबधारणालाई कार्यान्वयन गर्न पहिचान गरिएका प्रमुख ८ वटै क्षेत्रको समन्वयात्मक विकास गर्ने उद्देश्य अनुरूप सबै क्षेत्रको विकासमा समान कार्यहरू गर्ने।
- ब्रोडब्यान्ड नीतिले लिएको उद्देश्य अनुरूप ब्रोडब्यान्डलाई उत्पादकत्वसँग जोड्न, उच्चगतिको डाटा सेवा विस्तार गर्न, हाल उपलब्ध डाटाको गति बढाउन र यसलाई थप सुलभ बनाउन यो क्षेत्रमा लागू आएका विविध कर/शुल्क, फ्रिक्वेन्सी बाँडफाँडको प्रावधान, प्रविधि तटस्थता र कन्भर्जेन्स लगायतका विषयमा पुनरावलोकन गर्ने।
- अन्तर्राष्ट्रिय दूरसञ्चार संघ ITU, APT, SATRC लगायतका संस्थाहरूले विभिन्न समयमा गरेका सम्मेलनबाट पारित रणनीतिक कार्ययोजनाहरू नेपालमा पनि लागू गर्ने व्यवस्था गर्ने एवं त्यसका लागि आवश्यक पर्ने नीति नियम परिमार्जन गर्दै जानु पर्ने।
- दूरसञ्चार पूर्वाधार निर्माणका क्रममा Right of Way मा देखिएका समस्या अन्तर निकाय समन्वय (वन, सडक, विद्युत्) गरी यथोचित समयमै समाधान गर्ने।
- दूरसञ्चार सेवाको अनुमतिपत्र प्रक्रिया, नियमनको दायरालाई अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन अनुरूप समसामयिक सुधार गर्ने।
- ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोषको प्रयोग गरी सूचना महामार्ग निर्माण कार्य तोकिएको समयमा सम्पन्न गर्ने, गराउने।
- समान अवस्थामा सेवा प्रदायकलाई समान तहमा प्रतिस्पर्धा गराउने र प्रतिस्पर्धा गर्न नसक्ने सेवा प्रदायकलाई Merger & Acquisition को माध्यमबाट Exit गर्ने अवसर प्रदान गर्नेको साथै Cross Holding रोक्न कानुनी व्यवस्था गरी दूरसञ्चार क्षेत्रमा स्वच्छ प्रतिस्पर्धाको वातावरण तयार गर्ने।
- नेपालको दूरसञ्चार क्षेत्रमा भएको प्रतिस्पर्धालाई प्रोत्साहन गर्दै नयाँ प्रविधि र सेवालाई समावेश गर्न विद्यमान Tariff & Interconnection Guideline लाई अन्तर्राष्ट्रिय दूरसञ्चार सेवाको अन्तरआबद्धता शुल्क समेतलाई नियमनको दायराभित्र ल्याउने।
- नेपालको आफ्नै स्याटेलाईट स्थापना तथा Ground Station सञ्चालनमा ल्याउने।
- आर्थिक ऐनका माध्यमबाट दूरसञ्चार ऐन संशोधन हुँदा प्राधिकरणको वार्षिक कार्यक्रम सञ्चालन तथा बजेट निर्माणमा अबरोध उत्पन्न हुने देखिएकोले यसलाई संशोधन गरी प्राधिकरणलाई स्वतन्त्र नियामक निकायको रूपमा क्रियाशील बनाउने।
- Over the Top (OTT) सेवालाई नियमनको दायरामा ल्याउन आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गर्ने।

- शहरी सौन्दर्यतालाई कायम गर्न Utility Corridor को कानुनी व्यवस्था गर्ने।
- विद्युतीय फोहोर व्यवस्थापन (E-waste Management) सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था गर्ने।
- डिजिटल तथ्याङ्कको सुरक्षित भण्डारण एवं सञ्चालनको लागि कानुनी संरचना निर्माण तथा संस्थागत प्रवर्धनको वातावरण निर्माण गर्ने।
- सेवा प्रदायकको प्रणालीमा Lawful Interception गर्न पाउने कानुनी व्यवस्था निर्माण गर्ने।
- दैवीप्रकोपको समयमा सूचना प्रविधिको प्रयोगबाट पुऱ्याउन सकिने योगदान (Usage of IT to mitigate loss during disaster) को लागि आवश्यक संरचना तथा पूर्वाधार निर्माण गर्ने।
- डिजिटल साक्षरता/उपभोक्ता सचेतना व्यापक रूपमा सञ्चालन गर्ने/गराउने।
- प्रविधि एवं सेवामा आएको परिवर्तनलाई आत्मसात् गरी नयाँ प्रकारका ICT/Telecommunications सँग सम्बन्धित पूर्वाधारहरू जस्तै Data Centre, Call Centre आदि लाई व्यवस्थित एवं प्रवर्द्धन गर्न Regulatory Framework तयार गर्ने।
- डिजिटल रुपान्तरण (Digital Transformation) बाट प्राप्त गर्न सकिने फाइदाहरूलाई पुंजीकृत गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा योगदान गर्न ICT/ Digital Innovation Ecosystem को विकास एवं विस्तार गर्न प्राधिकरणको तर्फबाट गर्नेपने कार्यहरू यकिन गरी कार्यान्वयनमा लैजाने।

६.३ नेपालको दूरसञ्चार सेवाहरूसम्बन्धी सामान्य जानकारी

६.३.१ आधारभूत दूरसञ्चार सेवा

तारको माध्यमबाट एक ठाउँको सूचना अर्को ठाउँमा प्रेषित गर्ने नै दूरसञ्चार सेवाको मूल उद्देश्य हो । यस अन्तर्गत पनि सबै भन्दा मुख्य दूरसञ्चारको माध्यम भनेको Voice Communication हो । यस अन्तर्गत स्थानीय टेलिफोन सेवा, अन्तरदेशीय टेलिफोन सेवा, अन्तर्राष्ट्रिय ट्रंक टेलिफोन सेवा लिज सर्किट सेवा पर्दछन्।

PSTN प्रविधिमा आधारित टेलिफोन सेवा तथा वायरलेस इन लोकल लुप (Wireless in local loop-WLL) प्रविधिमा आधारित रहेर सेवा सञ्चालन गर्नको लागि नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडलाई आधारभूत दूरसञ्चार सेवाको अनुमतिपत्र जारी गरिएको छ। यस अनुमतिपत्रको अधीनमा रही विभिन्न प्रविधि मार्फत उक्त लिमिटेडले हालसम्म नेपालको सबै स्थानीय निकायमा टेलिफोन सेवा विस्तार गरीसकेको छ। सबै प्रकारका भ्वाइस सेवाहरू एकल अनुमतिपत्रबाट सञ्चालन गर्न सक्ने गरी नेपाल सरकारको मिति २०६९/०२/०१ को राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी आधारभूत टेलिफोन सेवा खुला गरिएको छ। यस अन्तर्गत स्थानीय टेलिफोन सेवा, अन्तरदेशीय टेलिफोन सेवा, अन्तर्राष्ट्रिय ट्रंक टेलिफोन सेवा, सेलुलर

मोबाइल दूरसञ्चार सेवाहरू पर्दछन् । यस सेवा अन्तर्गत सेवा सञ्चालन गर्नको लागि हाल सम्म स्मार्ट टेलिकम प्रा.लि., युनाइटेड टेलिकम लिमिटेड गरी २ (दुई) सेवा प्रदायक लाई मात्र अनुमतिपत्र जारी गरिएको छ ।

६.३.२ मोबाइल सेवा

मोबाइल टेलिफोन सेवा भन्नाले कुनै निश्चित स्थानमा टेलिफोन जडान गर्ने नपने र टेलिफोन सेट हरहमेशा आफूसँगै राख्न सकिने र जुनसुकै बेला टेलिफोन गर्न सकिने ताररहित प्रविधिबाट सञ्चालन हुने टेलिफोन सेवा हो । मोबाइल सेवा विभिन्न प्रविधिमा आधारित रहेको छ । जसमध्ये नेपालमा प्रचलनमा ल्याइएको GSM (Global System for Mobile Communication) प्रविधि हो । यो प्रविधि भारत लगायत एशियाका बहुसंख्यक मुलुकहरूमा र युरोपका सबै जसो मुलुकमा प्रचलित प्रविधि हो ।

मोबाइल दूरसञ्चार सेवामा सूचना प्रवाह गर्नको लागि तारको सट्टा रेडियो तरङ्ग (Frequency) को प्रयोग गरीन्छ । वास्तवमा मोबाइल टेलिफोन सेवाबाट Voice Communication बाहेक SMS, MMS, Voice GPRS लगायत र हाल विश्वमा देखा परेको नवीनतम प्रविधि VoLTE (Voice over LTE) जस्ता विभिन्न सुविधाहरू समेत उपभोग गर्न सकिन्छ । नेपालमा मोबाइल दूरसञ्चार सेवा सञ्चालन भएको करिब २ दशक पूरा भैसकेको छ । GSM प्रविधिमा आधारित मोबाइल सेवा सञ्चालन गर्नको लागि हालसम्म प्राधिकरणबाट नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड र एनसेल आजियटा लिमिटेड (तत्कालीन एनसेल प्रा.लि.) लाई मोबाइल सेवाको अनुमतिपत्र जारी गरिएको छ । उक्त कम्पनीहरूले नेपालका विभिन्न स्थानहरूमा BTS टावर स्थापन गरी 2G प्रविधिबाट मोबाइल सेवा सञ्चालन गर्न शुरू गरेकोमा दुवै सेवा प्रदायकले नेपालको मुख्य शहरहरूमा 4G सेवा विस्तार गरीसकेका छन भने नेपालको अन्य स्थानहरूमा समेत 4G सेवा विस्तार गर्ने क्रममा रहेको छ । फलस्वरूप दूरसञ्चार उपभोक्ताहरूले विश्वव्यापी रूपमा प्रयोगमा रहेका नवीनतम प्रविधिका सेवाहरू समेत उपभोग गर्न पाइरहेका छन् । यस क्रममा नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड 5G सेवा परीक्षण गर्ने क्रममा रहेको छ ।

६.३.३ दूरसञ्चारका अन्य अतिरिक्त सेवाहरू

दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा २३ (२) बमोजिम दूरसञ्चार सेवाको Voice Communication बाहेक अन्य दूरसञ्चार सेवा सञ्चालन गर्नको लागि अन्य अतिरिक्त सेवाहरू (Value Added Services) खुला गरिएका छन् ।

६.३.४ इन्टर्नेट (इमेलसहित) सेवा

इन्टर्नेट सेवा एउटा विश्वव्यापी (Global) नेटवर्क हो, जसबाट संसारको कुनै पनि स्थानमा रहेका कम्प्युटरहरूलाई एक आपसमा जोड्न सकिन्छ। यसबाट एक ठाउँमा रहेको कम्प्युटरबाट नेटवर्कमा आबद्ध अरू कम्प्युटरहरूमा भएको सामग्री हेर्न सकिन्छ। टेलिफोनको मध्यम वा अन्य कुनै माध्यमबाट इन्टर्नेट सेवा प्रदायकको सर्भर (Server) मा आबद्ध गरी यो सेवा उपभोग गर्न सकिन्छ। इन्टर्नेट सेवा विश्वमा नै द्रुततर गतिमा फैलिदै गएको सेवा हो। विभिन्न प्रविधि प्रयोग गरी उपभोक्तालाई इन्टर्नेट तथा इमेल सेवा प्रदान गर्ने गरी प्राधिकरणबाट इन्टर्नेट (इमेलसहित) सेवाको अनुमति पत्र प्रदान गरिँदै आएको छ। हाल १३७ वटा इन्टर्नेट सेवा प्रदायकले इन्टर्नेट (इमेलसहित) सेवाको अनुमतिपत्र प्राप्त गरी सेवा सञ्चालन गरीरहेका छन्। इन्टर्नेट सेवा प्रदायकहरूले नेपालको मुख्य ग्रामीण क्षेत्रमा मात्र पनि इन्टर्नेट सेवा प्रदान गरीरहेका छन्।

६.३.५ इ-मेल सेवा

इ-मेल (E-Mail) अर्थात् इलेक्ट्रोनिक मेल भन्नाले कम्प्युटरको मध्यमबाट पठाइने संदेश पत्र हो। यस सेवामा टेलिफोन वा अन्य कुनै मध्यमबाट इन्टर्नेट/ इ-मेल सेवा प्रदायकको सर्भर (Server) भएर संसारको जोसुकैलाई (जसले यो सेवा लिएका छ) कुनै पनि स्थानमा इ-मेल पठाउन सकिन्छ। इ-मेल सेवा सन्देश आदान प्रदान गर्नको लागि छिटो, छरितो र सस्तो पर्ने हुदा पछिल्ला वर्षहरूमा यसको लोकप्रियता अति नै बढेको छ। हाल यो सेवाको लागि मात्र छुट्टै अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको छैन। इन्टर्नेट (इ-मेलसहित सेवाको अनुमति पत्र प्राप्त केही सेवा प्रदायकले नै इ-मेल सेवा प्रदान गरीरहेका छन्।

६.३.६ जी. एम. पी. सी. एस. सेवा

Global Mobile Personal Communications System (GMPCS) प्रविधि मोबाइल कम्प्युनिकेशनसँग मेल खाने एक प्रकारको प्रविधि हो, जसमा मोबाइल सिष्टममा झैं बेस स्टेशनको प्रयोग नभई स्याटेलाइटको प्रयोग गरीन्छ। स्याटेलाइटको प्रयोग गरीने भएको कारणले गर्दा देशको जटिल भौगोलिक बनावटले यसका प्रयोगकर्ताहरूलाई कुनै बाधा पुऱ्याउँदैन। स्याटेलाइटको Footprint पुगेका ठाउँहरूमा जहिले पनि Coverage भै नै रहने हुँदा यसका प्रयोगकर्ताले Satellite को Footprint पुगेका ठाउँहरूबाट जुनसुकै समयमा पनि सञ्चार सम्पर्क स्थापना गर्न सक्दछन्।

नेपाल जस्तो विकट भौगोलिक बनावट भएको देशमा दूरसञ्चार सेवा देशका सबै ठाउँहरूमा पुऱ्याउने स्याटेलाइट प्रविधिको प्रयोग गर्न नितान्त आवश्यक छ। देशका अति दुर्गम स्थानहरूमा पनि निरन्तर

तथा भरपर्दो रूपमा अन्तरदेशीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय दूरसञ्चार सेवा सञ्चालन हुन सक्ने किसिमका प्रविधिको प्रयोग गरी विना अबरोध निरन्तर रूपमा दूरसञ्चार सेवा सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले निजी क्षेत्रलाई GMPCS सेवा सञ्चालन गर्न अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको छ । उक्त सेवा सञ्चालन गर्ने प्रणाली अन्तर्गत हाल प्राधिकरणबाट २ वटा संस्थाले अनुमतिपत्र प्राप्त गरी सेवा सञ्चालन गरीरहेका छन्।

यस सेवाको प्रयोगबाट मुलुकको जुनसुकै ठाउँबाट पनि सम्पर्क गर्न सकिने भएकोले यस सेवाको प्रयोग बढी मात्रामा NGO र INGO ट्रेकिङ व्यवसाय सञ्चालन गर्ने संस्थाहरूले गरीरहेका छन् ।

६.३.७ नेटवर्क सेवा प्रदायक

नेपाल राज्यभित्र वा बाहिर हब स्टेशन वा भिस्याट टर्मिनल स्टेशन स्थापना गरी भिस्याट प्रयोगकर्तालाई सेवा प्रदान गर्न सक्ने गरी तथा अन्तर्राष्ट्रिय ब्याण्डविथ सेवा समेत प्रदान गर्ने गरी नेटवर्क सेवाको अनुमतिपत्र खुला गरिएको हो । यस सेवा अन्तर्गत भिस्याट लिंक र अन्तर्राष्ट्रिय ब्याण्डविथ सेवाको साथै Intranet सेवा लगायत अन्य नेटवर्क सेवा प्रदान गर्न सक्ने गरी नेटवर्क सेवा प्रदायकको अनुमतिपत्र प्रदान गरिँदै आएको छ। प्राधिकरणबाट विभिन्न मितिमा २३ वटा सेवा प्रदायकहरूलाई नेटवर्क सेवा प्रदायकको अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको छ। नेटवर्क सेवा प्रदायकको अनुमतिपत्र प्राप्त सेवा प्रदायकहरूले विदेशी सेवा प्रदायकहरूसँग सम्झौता गरी नेपालमा इन्टर्नेट सेवाको लागि आवश्यक पर्ने अन्तर्राष्ट्रिय इन्टर्नेट ब्याण्डविथ सेवा समेत प्रदान गरीरहेका छन् ।

६.३.८ भिस्याट सेवा

एउटै संस्थाका विभिन्न स्थानहरूमा रहेका कार्यालयहरूबीच नेटवर्क स्थापना गर्न, इन्टर्नेट सेवा प्रदायकले इन्टर्नेट सेवा प्रदान गर्न, शिक्षण संस्थाले इन्टर्नेट सेवा प्रयोग गर्नको लागि भिस्याट सेवा प्रयोग प्रयोगकर्ताको अनुमतिपत्र प्राप्त गरी VSAT मार्फत सञ्चार सेवा स्थापना गर्न सक्दछन्। यस सेवाका प्रयोगकर्ताहरूले आफ्नो कामको प्रयोजनको लागि लिएको भिस्याट लिंक अन्य व्यक्ति वा संघ/संस्थालाई कुनै पनि किसिमबाट प्रयोग गर्न दिन पाउंदैनन्। यो सेवा व्यावसायिक रूपले सञ्चालन गर्ने नभई आफ्नो प्रयोजनको लागि मात्र प्राधिकरणबाट अनुमतिपत्र प्राप्त नेटवर्क सेवा प्रदायकसँग लिइने भिस्याट लिंक हो । हाल प्राधिकरणबाट Data Communication को लागि ८ वटा संघ/संस्थाले भिस्याट सेवा प्रयोगकर्ताको अनुमतिपत्र र २५ वटा संघ/संस्थाले ग्रामीण भिस्याट सेवा प्रयोगकर्ताको अनुमतिपत्र प्राप्त गरी प्रयोग गरिरहेका छन्। FTTH/Cable लगायत अन्य प्रविधि नपुगेको स्थानमा स्याटेलाईट लिंक स्थापना गरी डाटा कम्युनिकेशनको लागि भिस्याट सेवा प्रयोग हुँदै आएकोमा हाल नेपालको धेरै जसो स्थानमा अन्य

प्रविधिवाट नै इन्टर्नेट सेवा प्रदान गर्ने गरी इन्टर्नेट सेवा प्रदायकहरूले सेवा सञ्चालन गरिरहेकोले हाल भिस्याट सेवाको प्रयोग कम हुँदै गएको देखिन्छ।

६.३.९ अन्य सेवा

उल्लिखित अन्य अतिरिक्त दूरसञ्चार सेवा बाहेक अडियो टेष्ट सेवा, भिडियो सेवा टेकष्ट, फ्याक्स मेल सेवा, अडियो कन्फरेन्सिङ्ग सेवा, भिडियो कन्फरेन्सिङ्ग सेवा, पे फोन सेवा लगायत रेडियो पेजिङ प्रिपेड कलिड कार्ड जस्ता सेवा खुला गरिएको भएतापनि हाल विश्वमा देखा परेको नवीनतम प्रविधिले गर्दा उक्त सेवाहरू हाल सञ्चालनमा छैनन् भने कतिपय सेवाहरू निष्कृत छन्। ती मध्ये कतिपय सेवाको अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको भए पनि ती संस्थाले अनुमतिपत्र नवीकरण नगरेकोले हाल यस किसिमका सेवाहरूको सक्रिय अनुमतिपत्र पनि नभएकोले ती सेवाहरू सञ्चालनमा समेत छैनन्।

६.३.१० डिजिटल वित्तीय सेवा

डिजिटल वित्तीय सेवा (वा छोटकरीमा DFS), हरेक डिजिटल अर्थतन्त्रको आधार स्तम्भ जसले नियामक र नीतिगत मुद्दाहरूका साथै डिजिटल वित्तीय समावेशीकरणको बारेमा सरोकारवाला निकाय बीच साझा प्लेटफर्मको रूपमा कार्य गर्दछ। विश्वव्यापी रूपमा २.५ अर्बभन्दा बढी मानिसहरू वित्तीय संस्थामा औपचारिक बैंक खाता नभएर आधारभूत वित्तीय सेवाको पहुँचबाट बन्चित छन् भन्ने आधारमा "आर्थिक रूपमा बहिष्कृत" मानिन्छन्। वित्तीय सेवाहरूमा पहुँचको अभाव वा सीमितताले विकासोन्मुख देशहरूले सबै मानिसहरूलाई वित्तीय सेवाको पहुँचमा ल्याउन र गरीबीबाट बाहिर ल्याउन मोबाइल फोन र सूचना तथा सञ्चार प्रविधि (आइसीटी) को व्यापक प्रयोग गरिरहेका छन्। फलस्वरूप आजको अवस्थामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको नियामक निकाय तथा वित्तीय संस्थाहरूको नियामक निकायबीचको पारस्परिक सम्बन्धको उजागर भएको छ। मोबाइल फोन र सूचना तथा सञ्चार प्रविधि (आइसीटी) को प्रयोग मार्फत सबै जनतालाई भरपर्दो, सहज तथा सुरक्षित डिजिटल वित्तीय सेवाको पहुँचमा ल्याउन सकिन्छ र यस प्रक्रिया मार्फत समृद्ध र डिजिटल नेपालको सपनालाई साकार पार्न मद्दत गर्दछ।

६.३.११ मोबाइल नम्बर पोर्टेबिलिटी

मोबाइल नम्बर पोर्टेबिलिटी (एम.एन.पी) मार्फत उपभोक्ताहरूले जुनसुकै दूरसञ्चार सेवाप्रदायकहरूको मोबाइल सेवा प्रयोग गरीरहेको भएतापनि आफ्नो नम्बर परिवर्तन नगरीकन नै सेवाप्रदायक परिवर्तन गर्न सक्नेछन्। यस सेवाको प्रमुख उद्देश्य भनेको एउटै नम्बर प्रयोग गरी सेवाप्रदायक छनोट गर्न सक्नु हो। हरेक व्यक्तिले प्रयोग गर्ने मोबाइल नम्बर सबै सेवा प्रदायकहरूको लागि एउटै हुने हुँदा यसले व्यक्तिको Unique Identity दर्शाउन मद्दत गर्छ। साथै सेवाग्राहीले आफ्नो नम्बर परिवर्तन नगरीकन नै आफूले चाहे

अनुरूपको सेवा प्रदायक छनोट गर्न सक्ने हुँदा पनि सेवाप्रदायकहरूलाई यसले सर्वसुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न प्रोत्साहन गर्छ अन्ततः सेवाग्राहीहरूलाई सर्वसुलभ र गुणस्तरीय दूरसञ्चार सेवाको पहुँचमा ल्याउन मदत पुग्छ।

६.३.१२ 5G र Digital Transformation

5G प्रविधिको विकास र विस्तारले गर्दा Industry 4.0 लगायत विभिन्न क्षेत्रहरूको रूपान्तरण भईरहेको र अबका दिनमा यो प्रक्रिया अझ बृहत् हुदै जाने देखिएको छ। 5G Mobile Technology चौथो पुस्ताको Evolution को रूपमा मात्र नभई यस क्षेत्रमा भएको नयाँ Revolution मान्न सकिन्छ। यस अघि Wireless/Mobile Evolution हरूमा मुख्यतः Data Service र यसको क्षमतालाई वृद्धि गर्ने लक्ष्य देखिएकोमा 5G मा Mobile Broadband को क्षमता वृद्धिका साथै Smart City/Home, Industry Automation/Industry 4.0, Telemedicine, Intelligent Transport System लगायतका Massive Machine Type Communication तथा Ultra-reliable and Low Latency Communication सेवाहरूको लागि आवश्यक विशेषताहरू समेत रहेका छन्। उपर्युक्त विशेषताहरूले गर्दा अब 5G को प्रयोग सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रमा मात्र नभई कृषि, यातायात, स्वास्थ्य, शिक्षा, वित्तीय, ऊर्जा, सार्वजनिक सुरक्षा, वातावरण, लगायत अन्य Vertical क्षेत्रहरूमा समेत प्रयोग भई डिजिटल रूपान्तरण मार्फत समग्र क्षेत्रको वृद्धि, विकास एवं विस्तारमा सहयोग पुग्ने देखिन्छ। यसरी 5G प्रविधिले उपलब्ध गराएका अवसरहरू प्रयोग गर्दै देशको सामाजिक तथा आर्थिक विकासलाई अझ बढवा दिन विकसित एवं विकासशील देशहरू अग्रसर भईसकेको अवस्था छ। नेपालमा समेत उक्त अवसरहरूको सदुपयोग गर्दै Digital Nepal Framework, Sustainable Development Goals (SDGs) र World Summit on the Information Society (WSIS) लगायतमा तोकिएका लक्ष्यहरू हासिल गर्ने वातावरण तयार गर्न विशेष महत्त्व दिई विभिन्न मन्त्रालयहरू बीच समन्वय एवं सहकार्यको वातावरण तयार गर्नुपर्ने, नेपालको सन्दर्भमा उपयुक्त हुने गरी Applications हरूको विकासको लागि आवश्यक Research, Innovation एवं Enterenureship को निमित्त वित्तीय व्यवस्थापन सम्बन्धित कार्य गर्नुपर्ने, Reliable Backbone एवं Backhaul नेटवर्कको विकास एवं विस्तार गर्नुपर्ने, Artificial Intelligence(AI)/Machine Learning, Data Science, Blockchain, Augmented Reality/Virtual Reality लगायतको नयाँ प्रविधिहरूको विकास एवं प्रयोग गर्ने वातावरण बनाउन आवश्यक क्षमता विकास गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

अनुसूचीहरू

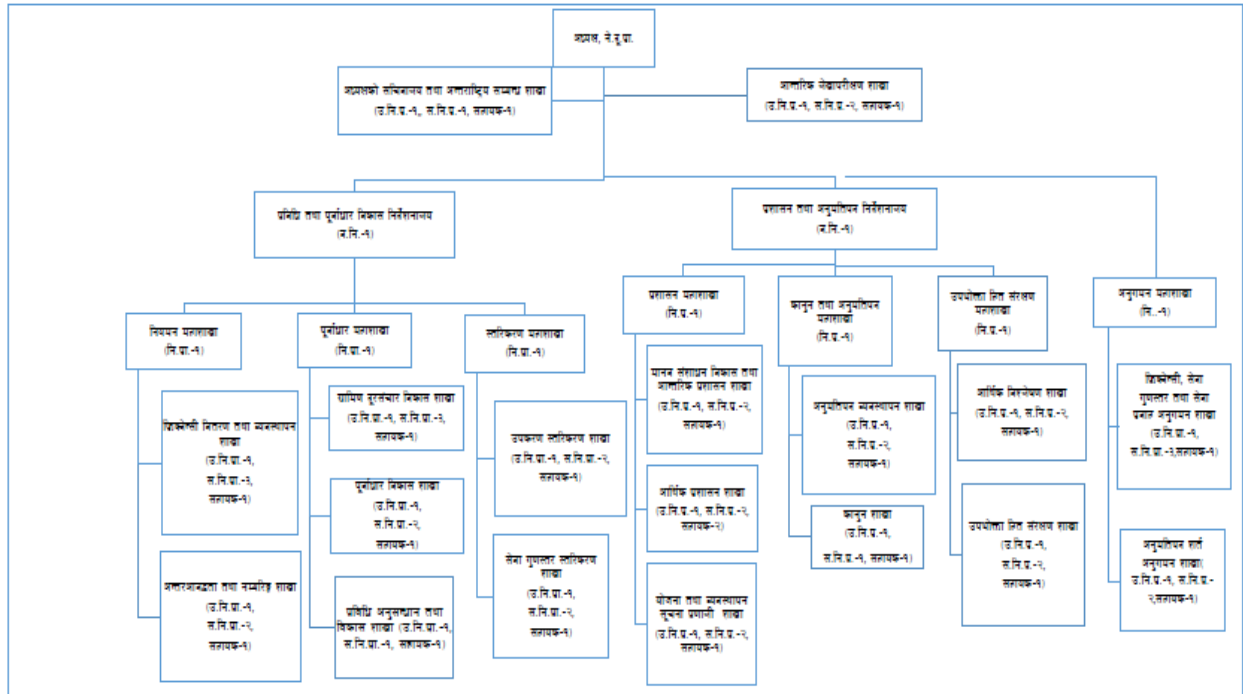
अनुसूची-१

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको स्वीकृत सङ्गठन तालिका

सि.न	पद	प्राविधिक	प्रशासन	विविध	जम्मा	कैफियत
१.	वरिष्ठ निर्देशक*	१	१	-	२	
२.	निर्देशक	३	३	१	७	
३.	उप-निर्देशक	८	१०	-	१८	
४.	सहायक निर्देशक	१८	१८	-	३६	
५.	सहायक	-	१९	-	१९	
६.	सवारी चालक	-	१६	-	१६	करार
७.	कार्यालय सहयोगी	-	१२	-	१२	करार
	जम्मा	३०	७९	१	११०	-

नोट: *वरिष्ठ निर्देशक पदमा सेवा विभाजन गरिएको छैन ।

Organization Chart

अनुसूची-२

आ.व.२०७८/०७९ मा प्रदान गरिएका अनुमतिपत्रसम्बन्धी विवरण

S.N.	Particular	Issuance Date (MM/DD/YY)	Valid Til I(MM/DD/YY)
1.1	Internet (with E-Mail) Service		
1.	Swift Network and communications Pvt. Ltd	04/14/2078	04/13/2083
2.	D.G. Link Network Pvt .Ltd.	4/17/2077	4/16/2083
3.	Unite Network Pvt.Ltd.,Bardibash-1,Mahottari.	05/27/78	05/26/83
4.	Ite INetwork Pvt.Ltd.,Kathmandu-26, Samakhushi,Kathmandu.	06/13/78	06/12/83
5.	Innovative Communications System Pvt.Ltd.	07/03/78	07/02/83
6.	Kalika Net Pvt.Ltd., Chapakot Municipality-9, Syangja	10/25/78	10/24/83
7.	Beni Communication Pvt.Ltd. Beni Municipality-08, Myagdi.	01/04/79	01/03/84
8.	Udaya Cable Network Pvt.Ltd., Phedikhola Rural municipality-04,Syanja.	01/07/79	01/06/84
9.	Made Info Tech Pvt.Ltd.,Bharatpur Metropolitan City 10 Chitwan.	01/27/79	01/26/84
1.2	Network Service Provider		
1	Space Link pvt.Ltd. Kathmandu metropolitan city- 3,baluwatar	04/17/78	04/16/83
2	Ite INetwork Pvt .Ltd., Kathmandu Metropolitan-26, Kathmandu.	06/13/78	06/12/83
3	Access World Tech Pvt.Ltd., Lalitpur Metropolitan City-03, Lalitpur.	03/08/79	03/07/84

अनुसूची-३

आ.व.२०७८/०७९ सम्म सञ्चालनमा रहेका अनुमतिपत्र सम्बन्धी विवरण

S.No	Name of the Services	Number of the licensee
1.	Basic Telecommunications Service	1
2.	Basic Telephone Service	2
3.	GSM Cellular Mobile Service	2
4.	Network Service Provider	22
5.	VSAT Users	8
6.	Internet (With E-mail) Service	137
7.	GMPCS Service	2
8.	Rural Telecom Service	1
9.	International Trunk Telephone Service	1
10.	VSAT Users (Rural Area)	25
11.	Rural Internet (With Email) Service	3
	Total	204

अनुसूची-४

आ.व.२०७८/०७९ मा खारेज गरिएका अनुमतिपत्रहरूको विवरण

S.N	Particular	Date of Issue	Cancelled Date
Rura IVSAT User			
1	Butwal Power Company Limited, Jagatradevi VDC-9, Syangja.	2/24/2068	6/24/2078
Internet With Email			
1	Royal Network Pvt Ltd.	4/15/2069	1/15/2079
Basic Telecommunications			
1.	Nepal Satelite Telecom Pvt.Ltd.	11/05/2064	08/10/2078

अनुसूची-५

आ.व.२०७८/०७९ मा नवीकरण गरिएका अनुमतिपत्रहरूको विवरण

S.N	Particular	Issuance Date	Valid Till
<u>Rular VSAT User</u>			
1	Butwal Power Company Limited, Nayagaun VDC-7, Pyuthan.	02/24/68	02/23/83
2	Nepal Investment Bank Limited, Nagma Bazar, Kalikot .	11/09/73	11/08/78
3	Nepal Investment Bank Limited, Rasuwagadi, Timure-5, Rasuwa.	02/12/74	02/11/79
<u>Network service Providers</u>			
1	Ncell Axiata limited, Lainchaur, Kathmandu.	09/06/2073	08/06/83
2	Nepal digital Service Pvt.Ltd.	09/08/2073	09/07/83
3	Websurfer Nepal Communication System Pvt. Ltd.	08/24/2063	08/23/83
4	Techminds Network Pvt.Ltd.	09/06/2073	09/05/83
<u>Internet/Email</u>			
1	Loop Networks Pvt.Ltd.Kathmandu Metropolitan-14, kuleshwor, Kathmandu.	04/02/73	04/01/83
2	Shangrila Informatics Pvt. Ltd., Kathmandu Metropolitan-33, Anamnagar, Kathmandu.	06/20/73	06/19/83
3	Shikhar Net Pvt. Ltd.,Dha1ngadi Municipality-2, Kailali.	05/07/73	05/06/83
4	Web Network Pvt.Ltd.,Tilottama Municipality-4, Rupandehi.	07/23/73	07/22/83
5	Alisha Communication Link Pvt.Ltd., Ratnanagar-6,Sauraha chitwan .	07/23/73	07/22/83

6	Oasis Broadband Internet Pvt.Ltd.,Tokha Minicipality-14 Samakhushi, Kathmandu .	07/22/73	07/21/83
7.	Techminds Network Pvt.Ltd., Bharatpur Mertopotitan City-3,Chitwan.	07/08/68	07/07/83
8.	Konnnect Nepal Network Pvt. Ltd., Lalitpur -5,Lalitpur.	05/07/73	05/07/83
9.	Simrik Internet Pvt.Ltd. Pokhara Metropolitan City-27-Kaski.	11/05/73	11/04/83
10.	Everest Wireless Network Pvt. Ltd.Narayan Municipality-01, Dailekha.	11/11/73	11/10/83
11	Divine Stream Network PVT.LTD. Battisputali, Kathmandu.	07/08/73	07/07/83
12	Sky Broadband Pvt. Ltd., Lalitpur Sub Metropolitan City-17,Lalitpur.	01/11/74	01/10/84
13	G.R.S Link Internet Service Pvt. Ltd., Byas Municipality-02, Damauli, Tanahu.	10/23/73	10/22/83
14	Ultranet Communication Pvt.Ltd., Banepa Municipality-10 Panauti Road, kavrepalanchwok.	10/20/73	10/19/83
15	SmartLink Telecommunications Pvt. Ltd., Karyabinayak Municipality -04, Lalitpur.	10/11/73	10/10/83
16	Numbur Network Pvt.Ltd., Kathmandu Metropolitan City-07, Kathmandu	09/25/73	09/24/83
17	Next Geekers Pvt. Ltd., Kathmandu Meproplitan City-29, Samakhushi, Kathmandu.	10/14/73	10/13/83
<u>Internet/Email(Rural)</u>			
1	Goreto Communication Pvt. Ltd., Pokhara Lekhanath Metropolititan City-8,Kaski.	01/07/2073	05/15/2078

अनुसूची-६

आ.व.२०७८/०७९ मा सेवा प्रदायकहरूले नेपाल सरकारलाई बुझाएको फ्रिक्वेन्सी
दस्तुर (थप दस्तुरसहित) को विवरण

क्र.सं.	सेवा प्रदायक	फ्रिक्वेन्सी दस्तुर (रु.)
1.	Nepal Doorsanchar Company Limited.	1,640,772,140.16
2.	Ncell Axiata limited, Kathmandu	1,882,362,500.00
3.	Mercantile Communications Pvt. Ltd.	6,720.00
4.	Robin Shrestha (Representative- Sita	1,000.00
5.	Butwal Power Company Limited	1,000.00
6.	Nepal Investment Bank Limited	23000.00
7.	Bhotekoshi Power Company Limited	1,000.00
8.	I4 Technology Pvt.ltd.	65,485.00
9.	Constellation Pvt.Ltd	112,000.00
10.	SSVC Radio Kathmandu Pvt.Ltd.	1,120.00
11.	Everest Link Pvt.Ltd	34,300.00
Total (RS.)		3,523,380,265.16

अनुसूची-७

सेवा प्रदायकको हाल कायम रहेको Voice सेवाको स्वीकृत महसुल दरको विवरण

1. Nepal Doorsanchar Company Limited (NDCL)

Service From	Tariff TO	
NDCL	NDCL All Networks (Rs)/min	Ncell/Smart (Rs)/min
PSTN	1	1.10
Prepaid GSM/CDMA/C-phone	1.50	1.60
Postpaid GSM/CDMA/C-phone	1	1
NDCL (SMS) GSM/CDMA/ Prepaid/ Postpaid	1	1.10

2. Ncell Axiata Limited

Service		Tariff (Rs.)/min
From Ncell	To	
Postpaid	Ncell	Postpaid/Prepaid
	NDCL	PSTN
		GSM Postpaid/prepaid
		CDMA Postpaid/Prepaid
SMART		
Prepaid	NDCL	PSTN
		GSM Postpaid/prepaid
		CDMA Postpaid/Prepaid
	Ncell	Postpaid/Prepaid
	SMART	

1/1.20/1.50 (Depending upon different postpaid scheme)

1.62

3. SMART Telecom Pvt.ltd.

Service		Tariff (Rs.)/min
From	To	
	SMART	1.50
SMART	NDCL	PSTN
		GSM Postpaid/prepaid
		CDMA Postpaid/Prepaid
	Ncell	Postpaid/Prepaid

1.50

4. सेवा प्रदायकको हाल कायम रहेको Data सेवाको स्वीकृत महसुल दरको विवरण

S.N.	Operater's Name	Tariff(Without Tax)	Remarks
1.	Nepal Doorsanchar Company Limited	Rs. 1 Per MB	
2.	Ncell Axiata Limited	Rs. 1 Per MB	
3.	SMART Telecom Pvt.Ltd.	Rs. 1.5 Per MB	

अनुसूची-द

आ.व.२०७८/७९मा प्राधिकरणबाट प्रदान गरिएका Short Code Number

हरूको विवरण

नम्बर/रेन्ज	सेवा	प्रयोग गर्ने सस्थां/मर्फत
*5XY#	Digital Financing Services	
31068	NTTV call center	Nepal Telecom
1118/1138		Artha Mantralaya ko
११५७	विपद व्यवस्थापन तथा उद्धार कार्यको लागि	नेपाली सेना सिद्धिदल गण, विजयपुर ब्यारेक पोखरा
*17201#	VoLTE service activate	Ncell
*17202#	free VoLTE pack activate	Ncell
1102	SMS pull services	निर्वाचन आयोग
31067	Audio Lahar	Ncell
31068	Data Pack with bundled digita lservices	Ncell
970XXXXXXX को Range		Ncell
३१०६६/*३१०६६#	NT Sansar Service	Nepal Telecom
31057	Bulk SMS	SMART
३१०६३	Voting/Polling	Nepal Telecom
३१०६४	Publish Result	Nepal Telecom
३१०६५	Information of Natural Disaster	Nepal Telecom
३१०६२/*३१०६२*	APP/Web based mobile tutor service	Nepal Telecom
३१०६१	सूचना आदान प्रदान	Nepal Telecom
३१०६०	सूचना आदान प्रदान	Nepal Telecom
३१३६९/*३१३६९#	APP/Web based gaming services	Nepal Telecom

17201	Short Code to dial self-care and customer service	Ncell
17202	Short Code to dial self-care and customer service	Ncell
17203	Short Code for Postpaid Customer to dial self-care and customer service	Ncell
17204	Short Code for Wire Free/Home-net Customer to dial self-care and customer service	Ncell
17205	Short Code for customer to request for Internet Settings	Ncell
17206	Short Code for retailers to check subscriber name (Exclusive Retails- controlled use)	Ncell
17207	Short Code for all customer to check registered name of the SIM being used	Ncell
17208	Short code for retailers to send request to validate subscriber name (All retailers)	Ncell
17209	Short code to share information after interaction with customer service	Ncell
17210	Short Code to collect customer voice with the format of survey	Ncell
31124	Short Code for customer to remove Digital Value-Added Services	Ncell
17200	Tariff Migration	Ncell
500 (*500#)	नेपाल डिजिटल पेमेन्ट्स कम्पनी लिमिटेड	
1154		कोभिड-१९ संकट व्यवस्थापन केन्द्र
1152	परराष्ट्र मन्त्रालय, कन्सुलर सेवा विभाग	
३१०५६ तथा ३१०५७	corporate clients	Nepal Telecom

अनुसूची-९

प्राधिकरणबाट आ.व.२०७८/७९ मा Type Approval प्रदान गरिएका उपकरणहरू सम्बन्धी विवरण

१. Type Approval सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	उपकरणको प्रकार	Type Approval प्रदान गरिएका उपकरणहरू सम्बन्धी विवरण	
		Permanent	Provisional
१.	GSM Handset	223	243
2.	GSM Device	13	40
3.	Tablet	25	25
4.	Short Range Device	167	213
जम्मा		428	521

२. प्राधिकरणमा आ.व. २०७८/७९ मा IMEI Number सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	IMEI Number दर्तासम्बन्धी विवरण	
१.	Online (Importer)	1,24,93,820
२.	Online (Individual	52,043
जम्मा		125,45,863

अनुसूची-१०

आ.व.२०७८/०७९ मा प्राधिकरणबाट भएका विदेशी मुद्रा सिफारिससम्बन्धी विवरण

S.No.	Name of Service Provider	Total Amount In NRs	Percentage
1	NDCL, Bhadrakali, Kathmandu	258,637,740.40	6.58
2	Ncell Axiata limited, Kathmandu	1,417,990,919.37	36.08
3	Mercantile Communication Pvt. Ltd., Durbar Marg, Kathmandu	5,497,160.00	0.14
4	Constellation Pvt. Ltd. Pulchowk, Lalitpur	11,535,645.20	0.29
5	Subisu Cable Net Pvt. Ltd., Baluwatar, Kathmandu	357,401,059.41	9.09
6	World Link Communication limited, Jawalakhel,	409,657,500	10.42
7	Classic Tech Pvt. Ltd., New Baneshwor, Kathmandu	286,462,215.18	7.29
8	Techminds Network Pvt. Ltd., Bharatpur, Chitwan	207,144,335.60	5.27
9	Vianet Communications Pvt. Ltd., Jawalakhel,	141,523,407.27	3.60
10	Nepal Digital Service Pvt.Ltd. Tokha, Kathmandu.	500,306,649.42	12.73
11	Dish Media Network Limited. Bhaisepati, Lalitpur.	26,869,860.16	0.68
12	Broadlink Network & Communication Pvt .Ltd., Sanepa, Lalitpur	287,167,293.85	7.31
13	CG Communications Limited. Trade Tower, Kathmandu.	19,707,989.60	0.50
	Total	3,929,901,775.62	100.00

अनुसूची-११

गुनासो तथा सोको सुनुवाइको विवरण

(क) आ.व.२०७८/७९ मा प्राप्त गुनासो विवरण (गुनासोको प्रकृतिको आधारमा)

सि.नं	गुनासोको प्रकार	गुनासो संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	इन्टर्नेट सेवासम्बन्धी समस्या			
	इन्टर्नेट नचलेको	२६	९.७३	
	इन्टर्नेट स्पीड सम्बन्धमा	१०९	३७.८२	
	मर्मत समस्या	१३	४.८६	
	बिलिंग सम्बन्धमा	१३	४.८६	
	टोल फ्री नम्बर सम्बन्धमा	६	२.२४	
	क्षतिपूर्ति सम्बन्धमा	११	४.१२	
	अन्य	१३	४.८६	
	इन्टर्नेट सेवासम्बन्धी गुनासोको जम्मा	१९१	७१.५४	
२	Voice सम्बन्धी गुनासोको जम्मा			
	बिलिंग/ ब्यालेन्स समस्या	२१	७.८६	
	सिम कार्ड	६	२.२४	
	नेटवर्क समस्या	१३	४.८६	
	डाटा प्याकेज समस्या	११	४.१२	
	नम्बर परिवर्तन	४	१.४९	
	ल्याण्डलाईन समस्या	२	०.७४	
	मर्मत समस्या	८	२.९९	
	अन्य	११	४.१२	
	Voice सम्बन्धी गुनासोको जम्मा	७६	२८.४६	
जम्मा		२६७	१००%	

(ख) आ.व.२०७८/७९ मा प्राप्त गुनासो विवरण (सेवा प्रदायकको आधारमा)

सि.नं	सेवा प्रदायकको नाम	गुनासो संख्या	प्रतिशत
1	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड	४४	१७.३२
2	एनसेल आजियाटा लिमिटेड	३०	११.८१
3	वोर्डलिङ्क कम्युनिकेशन्स लिमिटेड	५८	२२.८१
4	भायनेट कम्युनिकेशन्स प्रा.लि	२९	११.४२
5	क्लासिक टेक प्रा.लि.	४१	१६.१४
6	सुबिसु केवल नेट प्रा.लि.	१७	६.६९
7	स्मार्ट टेलिकम प्रा.लि.	२	०.७८
8	डीस मिडिया नेटवर्क प्रा.लि.	११	४.३३
9	सिजी कम्युनिकेशन प्रा.लि.	८	३.१४
10	म्याक्सनेट सोलुसन्स प्रा.लि.	१	०.३९
11	वेबसर्फर नेपाल कम्युनिकेशन सिस्टम प्रा.लि.	३	१.१८
12	स्काइ केवल टि.भि. प्रा.लि.	१	०.३९
13	टेकमाइण्डस् नेटवर्क प्रा.लि.	२	०.७८
14	फ्रस्ट लिंक कम्युनिकेशन प्रा.लि.	२	०.७९
15	एरोनेट प्रा.लि.	१	०.३९
16	युनाइटेड टेलिकम लिमिटेड	३	१.१८
17	एक्मी टेक्नोलोजी	१	०.३९
जम्मा		२५४	१००

प्राप्त गुनासोहरू मध्ये सम्पूर्ण गुनासोहरू फछर्चोट भएका छन् ।

अनुसूची-१२

प्राधिकरणको विरुद्ध अदालतमा परेका मुद्दाहरूको विवरण

(क) सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा विचाराधीन रहेका मुद्दाहरूको संक्षिप्त विवरण

सि.नं.	मुद्दा दर्ता भएको मिति र मुद्दानं.	निवेदक	निवेदनको विषय	कैफियत
१.	२०७८।०६।११०७ ८-WO-०३९९	इन्टर्नेट सेवा प्रदायक संघ नेपालसमेत	नेपाल विद्युत प्राधिकरणले लागु गरेको अप्टिकल फाइबर केवल निर्देशिका, २०७३ (संशोधन सहित)द्वारा गरिएको भाडा वृद्धि, निवेदक सेवा प्रदायकहरूको नेपाल विद्युत प्राधिकरणको विधुतीय संरचनाहरूमा जडान भएका अप्टिकल फाइबर तथा अन्य उपकरणहरू जुनसुकै बेला हटाउन सकिने भन्ने निर्णय लगायतका काम कारवाही उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी पाँउ भन्ने मुख्य माग दावी रहेको ।	सर्वोच्च अदालतमा विचाराधीन अवस्थामा रहेको।
२.	२०७८।०९।२७०७ ८-WO- ०७४८	एनसेल आजियटा लिमिटेड विरुद्ध नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण	रिट निवेदकले उपभोग गरीरहेको २१०० MHz अन्तर्गतको २x१० MHz व्याण्डविथ फ्रिक्वेन्सीको लागि आ.व. २०६४/०६५ देखि आ.व. २०७८/०७९ सम्मको तोकिएको फ्रिक्वेन्सी दस्तुर बुझाउनको लागि नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणबाट गरिएको निर्णय उत्प्रेषण लगायतका आदेशले बदर गरी पाँउ भन्ने मुख्य दावी रहेको ।	सर्वोच्च अदालतमा विचाराधीन अवस्थामा रहेको।
३..	२०७८।१२।२८०७ ८-WO-११८२	अधिवक्ता कमलेश द्विवेदी विरुद्ध नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण समेत	आर्थिक ऐन, २०७६ को दफा १४(१) मा टेलिफोन जडान गर्ने ग्राहकबाट टेलिफोन स्वामित्व बापत लाग्ने शुल्कसम्बन्धी व्यवस्था टेलिफोन स्वामित्व परिवर्तन भएको अवस्थामा टेलिफोनको स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्तिबाट समेत शुल्क असुलउपर गरीने व्यवस्थाका साथै सिम कार्ड खरिदमा लाग्ने स्वामित्व शुल्क र मोबाइल फोनको रिचार्ज गर्दा अतिरिक्त २% रकम कट्टा गर्ने सम्बन्धमा भएको कानूनी व्यवस्था उत्प्रेषण लगायत आदेशले बदर गरी पाउँ भन्ने मुख्य माग दावी रहेको ।	सर्वोच्च अदालतमा विचाराधीन अवस्थामा रहेको।

(ख) उच्च अदालत पाटनमा विचाराधीन रहेका मुद्दाहरूको संक्षिप्त विवरण

सि. न.	मुद्दा दर्ता भएको मिति र मुद्दा नम्बर	निवेदक	निवेदनको विषय	कैफियत
१	०७९-wo-०११०	टेकमाइण्डस वि. नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण	नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण र टेकमाइण्डस नेटवर्क प्रा.लि. बीच आ.व. ०७४/०७५ मा प्रदेश नं. १ का ५ वटा जिल्लाहरू (भोजपुर, धनकुटा, पाँचथर र तेह्रथुम) र आ.व.०७६/०७७ मा प्रदेश नं. ५ का जिल्लाहरू (अर्घाखाँची, गुल्मी, पाल्पा र प्यूठान) मा ब्रोडव्याण्ड इन्टर्नेट सेवा उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा सम्झौता हुँदा Overhead Cost बापतको रकमलाई महालेखा परिक्षकको प्रतिवेदन आ.व. ०७८/०७९ मा औल्याएको वेरूजु पश्चात प्राधिकरणको मिति २०७९/०३/२७ को पत्रको कार्यान्वयन नगर्ने नगराउने भन्ने मुख्य माग रहेको छ ।	श्री उच्च अदालतमा विचाराधीन अवस्थामा रहेको ।
२	२०७८/०६/२० ०७८-WO -००३२	नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण वि. सुबिसु केवल नेट प्रा.लि	नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण र सुबिसुबीच सम्पन्न सम्झौताको Package A र Package B को सम्बन्धमा सम्झौता कार्यान्वयनबाट उत्पन्न विवादको मध्यस्थता निर्णय बदरका लागि निवेदन गरिएको ।	श्री उच्च अदालतमा विचाराधीन अवस्थामा रहेको ।

ग) फैसला भएका मुद्दा

सि. नं.	मुद्दा दर्ता भएको मिति र मुद्दा नं.	निवेदक	निवेदनको विषय	कैफियत
१	०७८-wo-०५५९	विनोद चन्द्र श्रेष्ठ वि. नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण	रिट निवेदकले नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणबाट मिति २०७८/०८/१९ गते आइतबार कार्यक्षमताको मुल्यांकनद्वारा हुने पदपूर्ति सम्बन्धी सूचना र आन्तरिक प्रतियोगिता र खुल्ला तथा समावेशी पदहरूमा प्रतियोगितात्मक परीक्षाद्वारा पदपूर्ति गर्ने सम्बन्धी सूचना लोकसेवा आयोगको परिपत्र, नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणका कर्मचारीहरूको (सेवा शर्तसम्बन्धी) विनियमावली, २०७६ दूरसञ्चार नियमावली, २०५४ र सम्मानित सर्वोच्च अदालतको उमेरको हद नलाग्ने सम्बन्धी परमादेशको आदेश र नेपालको संविधानको मर्म र भावना विपरीत नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको हाल कायम रहेको साङ्गठनिक संरचना समेत विपरीत हुने गरी प्रकाशित भएको विज्ञापनहरू प्रतिषेध लगायतका आदेशले रद्द गरीपाउँ, भनी मागसहित रिट निवेदन पेश गरेको ।	फैसला: २०७९/०२/०३ मा रिट खारेज भएको ।

अनुसूची-१३

ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोष परिचालन गरी सञ्चालित परियोजनाहरूको विवरण

A) Backbone Project

S. No.	Project Name	Provinces	Selected Licensed Operator	Project Progress (%)	Contract Amount (in Million)
1	District Optical Fiber Network along Mid-Hill Highway (Eastern)	Province 1, 2 and Bagmati	NepalDoorsanchar Company Limited	Optical Fiber (60.80%) Core Router-97.92% Installation DWDM-100% Installation	3077.56
2	District Optical Network in Province 4 and 5	Gandaki and Province 5	United Telecom Ltd.	-	2,010.00
3	District Optical Network in Province 6 and 7	Karnali and Sudurpaschim Province	NepalDoorsanchar Company Limited	Optical Fiber (16.06%) Core Router-82.14% Installation DWDM-82.14% Installation	3,008.10
TOTAL					8095.66

B) Broadband Project

S. No.	Build Broadband Network and Provide Internet Access Connectivity Services	Districts	Selected Licensed Operator (SLO)	Progress	Contract Amount (in Million)
1	Earthquake Affected 4 Districts	Kavrepalanchok, Nuwakot, Rasuwa, Sindhupalchok	NepalDoorsanchar Company Limited	100%	211.67
2	Earthquake Affected 7 Districts (Package B)	Dolakha, Okhaldhunga, Ramechhap, Sindhuli	Mercantile Communications Pvt. Ltd.	100%	235.00
3	Earthquake Affected 7 Districts (Package A)	Dhading, Gorkha, Makwanpur	Subisu Cablenet Pvt. Ltd.	100%	207.08
4	Eight Districts of Karnali province and Province 5 (Package B)	Jajarkot, Kalikot, Rolpa, Rukum(East Part), Rukum(West Part)	WorldLink Communications Pvt. Ltd.	100%	246.57

5	Eight Districts of Karnali Province (Package A)	Dolpa, Humla, Jumla, Mugu	WorldLink Communications Pvt. Ltd.	100%	207.90
6	Eight Districts of Province 2 (Package B)	Bara, Parsa, Rautahat, Sarlahi	Subisu Cablenet Pvt. Ltd.	100%	384.49
7	Eight Districts of Province 2 (Package A)	Dhanusa, Mahottari, Saptari, Siraha	Subisu Cablenet Pvt. Ltd.	100%	314.47
8	Seven Districts of Sudurpaschim Province (Package A)	Baitadi, Dadeldhura, Darchula, Doti	Vianet Communication Pvt. Ltd.	100%	260.27
9	Three Districts of Province 1	Sankhuwasabha, Solukhumbu, Taplejung	Mercantile Communications Pvt. Ltd.	100%	208.00
10	Seven Districts of Sudurpaschim Province (Package B)	Achham, Bajhang, Bajura	Mercantile Communications Pvt. Ltd.	100%	260.40
11	Three Districts of Karnali Province	Dailekh, Salyan, Surkhet	Techminds Network Pvt.Ltd.	100%	138.43
12	Five Districts of Province 1	Bhojpur, Dhankuta, Khotang, Panchthar, Terhathum	Techminds Network Pvt.Ltd.	100%	187.97
13	Five Districts of Gandaki Province	Kaski, Lamjung, Parbat, Syangja, Tanahu	WorldLink Communications Pvt. Ltd.	100%	148.80
14	Four Districts of Province 4	Baglung, Manang, Mustang, Myagdi	Techminds Network Pvt.Ltd.	100%	94.55
15	Five Districts of Province 1	Illam, Jhapa, Morang, Sunsari, Udayapur	Techminds Network Pvt.Ltd.	100%	469.98
16	Five Districts of Province 5 and Sudurpaschim Province	Banke, Bardiya, Dang, Kailali, Kanchanpur	Techminds Network Pvt.Ltd.	100%	909.96
17	Five Districts of Province-3, Gandaki and Province-5	Chitwan, Nawalpur, Nawalparasi, Rupandehi and Kapilbastu	Subisu Cablenet Pvt. Ltd.	100%	784.16
18	Four Districts of Province- 5	Gulmi, Palpa, Arghakhachi and Pyuthan	Techminds Networks Pvt. Ltd.	100%	404.92
	TOTAL				5674.69

अनुसूची-१४

आ.व.२०७८/७९मा प्राधिकरणका पदाधिकारी/कर्मचारीहरू अन्तराष्ट्रियस्तरको तालिममा सहभागी सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	तालिमको विषय	तालिम लिने कर्मचारी	तालिम लिएको मिति	कैफियत
१	SATRC Workshop on policy, Regulation and services. Session 4 topic is - Harmonizing ICT indicators in SATRC Countries)- APT	Dr. Surendralal Hada, Director	2021 Sept 1	Virtual/online
२	28 th meeting of the APT Wireless Group	Dr. Pradip poudel, Deputy Director	2021 sept 6-14	Virtual/online
३	Internationa ltelecommunication union (ITU) virtua lmeeting on “Seventh meeting of the TDAG working group on WTDC resolutions, declaration and thematic priorities.	Nirajan koirala Assistant Director	15-16 sept, 2021	Virtual/online
४	Virtua lMeeting For the south Asian telecommunication Council Working Group on spectrum (APT)	Ms. Rosa Kiran Basukala ,Deputy Director Mr. Hiranya Prasad Bastakoti, Deputy Director Dr..Pradip poudel, Deputy Director Mr. Pabitrmani Dahal, Assitant Director Mr. Surendra Khatri Assistant Director.	2021 Sept २०	Virtual/online
५	SATRC Workshop on Recent Trends and technology – Session 3 (policy and regulatory aspects of IOT and creating a roadmap for future) .	Dr..Pradip poudel, Deputy Director	2021 sept. 27-28	Virtual/online
६	Internationa ltelecommunication union (ITU) virtua lmeeting on “Seventh, Meeting of the TDAG working group on WTDC resolutions, declaration and thematic priorities.	Nirajan koirala Assistant Director	15-16 sept, 2021	Virtual training
७	Asia – pacific Telecommunity (APT) virtua lmeeting on “ the third meeting of the APT preparatory Group For WTDC-21)	Binod Chandra Shrestha, Deputy Director	5-8 Oct, 2021	Virtual training
८	APT virtua ltraining courses on smart interconnection for internet of things	Mr. Pabitrmani Dahal, Assitant Director	13-21 Oct , 2021	Virtual training
९	APT Online training on “ Working Group of management Committee on Apt Lega lInstrument (WGMC)	Rewati Ram Panth, Deputy Director	20-21 Oct , 2021	Virtual training
१०	29 th meeting of the telecommunication development advisory group (TDAG)	Mr. Hiranya Prasad Bastakoti, Deputy Director	8-12 Nov ,2021	Virtual training

११	The 22 nd Meeting of the South Asian telecommunication Regulator's Council(SATRC)	Mr. Purushottam Prasad Khanal, Chairman Mr. Deepesh Acharya, Director Mr. Ambar Sthapit, Director Dr. Surendralal Hada, Director Mr. Achyuananda Mishra Deputy Director Dr..Pradip poudel, Deputy Director Binod Chandra Shrestha, Deputy Director	1-3 NOV, 2021	Virtual training
१२	APT Training Course on Radio Spectrum Management for Wireless Broadband infrastructure IOT	Binod Chandra Shrestha, Deputy Director Mr.Surendara Khatri Assistant Director	1-9 Dec, 2021	Virtual training
१३	APT training course on Radio spectrum management and monitoring for wireless Broadband Infrastructure and IOT	Mr. Pabitramani Dahal, Assitant Director	1-9 Dec, 2021	Virtual training
१४	UN Internet Governance Forum	Mr. Purushottam Prasad Khanal, Chairman	5-10 Dec, 2021	Katowice, Poland
१५	Internationa lCenter for settlement of Internationa lDispute (ICSID)	Mr. Purushottam Prasad Khanal, Chairman	1-18 April, 2022	The Hague, The Netherlands
१६	SATRC Working Group on Policy, Regulation and Services	Rewati Ram Panth, Deputy Director Binod Chandra Shrestha, Deputy Director	25-26 May,2022	Dhaka, Bangladesh
१७	Connecting the unconnected to achieve sustainable development	Dr. Surendralal Hada, Director	6-16 June,2022	Kigali, Ruwanda
१८	SATRC Working Group on Spectrum Meeting	Ms. Rosa Kiran Basukala ,Deputy Director Mr. Hiranya Prasad Bastakoti, Deputy Director Dr. Pradip Paudyal, Deputy Director Mr. Dinesh Mainali , Deputy Director	21-23 June,2022	New Delhi, India

अनुसूची-१५

आ.व २०७८/७९ को वासलात (अपरिष्कृत)

Particular	This Year	Previous Year
ASSETS		
CURRENT ASSETS		
CASH & BANK BALANCE		
Bank	18,770,735,843.26	27,640,905,627.43
CASH & BANK BALANCE Total	18,770,735,843.26	27,640,905,627.43
PREPAID, LOAN, ADVANCES & DEPOSITS		
Staff Loan (Motorcycle)	1,480,163.81	886,468.36
Staff Loan (Land Purchase)	68,430,488.80	49,012,537.53
Staff Loan (House Construction)	5,830,824.98	7,472,562.07
Staff Loan (Social Activities)	5,056,454.02	5,160,509.47
Staff Loan (House Maintenance)	13,969,549.13	14,514,150.79
ADVANCE INCOME TAX		
Advance Tax Deposit	6,113,986,395.35	5,197,502,921.33
ADVANCE INCOME TAX Total	6,113,986,395.35	5,197,502,921.33
ADVANCE PAYMENT		
Advance Payment	998,285,215.59	1,547,963,280.22
Advance Payment Insurance (Staff)	68,617.27	450,509.59
Advance Payment Insurance (Vehicle)	76,920.00	342,686.08
Advance Payment for Official Work	40,000.00	-1,578.97
ADVANCE PAYMENT Total	998,470,752.86	1,548,754,896.92
ADVANCE TO SUPPLIERS & OTHERS		
Insurance (Staff) Advance	532,640.74	
ADVANCE TO SUPPLIERS & OTHERS Total	532,640.74	
DEPOSITS		
Administrative Review Deposit	2,203,651.00	2,203,651.00
Deposits	159,750.00	147,250.00
Fue lDeposit	20,000.00	20,000.00
Telephone Deposit	224,500.00	224,500.00
DEPOSITS Total	2,607,901.00	2,595,401.00
STAFF ACCOUNTS		
Staff Accounts	263,817.80	
STAFF ACCOUNTS Total	263,817.80	
PREPAID, LOAN, ADVANCES & DEPOSITS Total	7,210,628,988.49	6,825,899,447.47
TRADE & OTHER RECEIVABLE		
SUNDRY DEBTORS		

Interest Receivable	27,093,586.88	19,427,390.51
Receivable from Parties		15,860.13
Receivable from Staff		138,250.00
Mobile License renewal fee Receivables	3,962,200,000.00	7,924,400,000.00
SUNDRY DEBTORS Total	3,989,293,586.88	7,943,981,500.64
TRADE & OTHER RECEIVABLE Total	3,989,293,586.88	7,943,981,500.64
CURRENT ASSETS Total	29,970,658,418.63	42,410,786,575.54
FIXED ASSETS		
Boundry Wall Construction	1,778,772.88	1,778,772.88
Computer Equipments	13,636,490.99	13,755,229.60
Furniture and Fixtures	2,046,594.74	
House Work in Progress	1,803,768.00	1,803,768.00
Land	7,192,590.20	7,192,590.20
Office Equipments	48,301,935.41	46,552,767.40
Steel Furniture	2,407,075.64	2,190,954.79
Vehicle	63,495,560.20	70,545,549.20
Wooden Furniture	3,087,118.94	2,532,211.68
ACCUMULATED DEPRECIATION		
Accumulated Depreciation (Boundry Wall)	-401,545.26	-401,545.26
Accumulated Depreciation (Computer Equipment)	-3,547,073.15	-6,266,608.16
Accumulated Depreciation (Intangible Assets)	-5,017,625.27	-5,017,625.27
Accumulated Depreciation (Office Equipment)	-14,660,991.72	-15,058,761.71
Accumulated Depreciation (Steel Furnitures)	-592,114.04	-835,452.82
Accumulated Depreciation (Vehicles)	3,863,371.61	-2,489,571.01
Accumulated Depreciation (Wooden Furnitures)	-458,478.61	-608,083.70
ACCUMULATED DEPRECIATION Total	-20,814,456.44	-30,677,647.93
INTANGIBLE ASSETS		
Arc GIS Desktop Software	380,160.00	380,160.00
Complain Handling System	463,300.00	463,300.00
CALSBased MSSQL Server Standard Edition	236,953.00	236,953.00
Hardware Probe	203,000.00	203,000.00
Arc GIS Software	2,679,908.00	2,679,908.00
International Internet Bandwidth Monitoring System	1,449,790.00	1,449,790.00
Measure QoS Of Internet Services	485,000.00	485,000.00
Microsoft Office & Windows	219,785.00	29,945.00
Office Automation Software	6,000,000.00	6,000,000.00
Online Application System Software	496,000.00	
QoS Display Interactive Map	1,161,075.00	1,161,075.00
WORK IN PROGRESS		
IP and Domain Database System (Work In Progress)	181,975.20	181,975.20
MDMS System (Work In Progress)	763,961,453.26	166,595,698.58

Mobile Radio Spectrum Monitoring System (Work In Progress)	100,000,000.00	100,000,000.00
MDMS Prefab House Construction (Work In Progress)	25,207,881.42	
Mobile & Broband QoS Management Software	74,250.00	
NTA Chabahi IPrefab Building(work-In- Progress)	5,121,375.75	428,868.00
Network Management System (work in progress)	2,412,550.00	
Project Management System (Work In Progress)	283,940.75	
Office Equipement (MMS) (Work In Progress)	96,050.00	96,050.00
Online Monitoring & Tracking System(OMTS) Work In Progress	1,695,000.00	
Sim Card Ownership Management Information System (Work In Progress)	495,000.00	495,000.00
TERAMOCS (Work In Progress)	1,150,000,000.00	
Unique ID Software (Work In Progress)	219,000.00	219,000.00
Web & Mobile Application (Work In Progress)	89,400.00	89,400.00
WORK IN PROGRESS Total	2,049,837,876.38	268,105,991.78
INTANGIBLE ASSETS Total	2,063,612,847.38	281,195,122.78
FIXED ASSETS Total	2,186,548,297.94	396,869,318.60
ASSETS Total	32,157,206,716.57	42,807,655,894.14
LIABILITIES		
CURRENT LIABILITIES & PROVISION		
CURRENT LIABILITIES		
ADVANCE INCOME FROM LICENSEE		
BASIC TEL-ADVANCE INCOME		
BASIC TEL-Advance Income	1,073,649,000.00	1,172,482,000.00
BASIC TEL-ADVANCE INCOME Total	1,073,649,000.00	1,172,482,000.00
GMPCS-ADVANCE INCOME		
GMPCS-Advance Income	1,120,000.00	280,000.00
GMPCS-ADVANCE INCOME Total	1,120,000.00	280,000.00
ISP-ADVANCE INCOME		
ISP-Advance Income	15,750,126.00	14,814,180.00
ISP-ADVANCE INCOME Total	15,750,126.00	14,814,180.00
MOBILE TEL-ADVANCE INCOME		
Mobile Tel-Advance Income	4,675,600,000.00	5,313,400,000.00
MOBILE TEL-ADVANCE INCOME Total	4,675,600,000.00	5,313,400,000.00
RTS-ADVANCE INCOME		
RTS-Advance Income	4,966.34	9,932.72
RTS-ADVANCE INCOME Total	4,966.34	9,932.72
VSAT PROVIDER-ADVANCE INCOME		
VSAT Provider-Advance Income	26,500,072.00	18,200,000.00
VSAT PROVIDER-ADVANCE INCOME Total	26,500,072.00	18,200,000.00

VSAT USER-ADVANCE INCOME		
VSAT User-Advance Income	123,762.00	138,978.00
VSAT USER-ADVANCE INCOME Total	123,762.00	138,978.00
ADVANCE INCOME FROM LICENSEE Total	5,792,747,926.34	6,519,325,090.72
DEFERRED TAX LIABILITIES		
Deferred Tax Liabilities	1,951,698.00	1,951,698.00
DEFERRED TAX LIABILITIES Total	1,951,698.00	1,951,698.00
DEPOSIT LIABILITIES		
Deposits Liabilities	1,500,000.00	3,082,879.50
Retention Money	392,885,019.51	144,864,230.38
DEPOSIT LIABILITIES Total	394,385,019.51	147,947,109.88
SUNDRY CREDITORS		
Advertisement Expenses Payable	10,340.23	74,715.86
Other Payable	17,685.53	15,535.53
Mahakali Mechi Technologies & Suppliers Pvt Ltd		0.01
Mercantile Traders		0.09
Ingrails Pvt Ltd		0.4
CIS P Ltd		0.5
Creditors		8,063.41
Withheld Amount Payable	87,386,114.53	128,472,252.27
SUNDRY CREDITORS Total	87,414,140.29	128,570,568.07
CURRENT LIABILITIES Total	6,276,498,784.14	6,797,794,466.67
PROVISIONS		
EMERGENCY FUND		
Emergency Fund	1,772,660.14	1,487,461.74
EMERGENCY FUND Total	1,772,660.14	1,487,461.74
GRATUTY FUND PROVISION		
Gratuity Fund Provision to Staffs	61,051,197.99	65,711,458.57
GRATUTY FUND PROVISION Total	61,051,197.99	65,711,458.57
LEAVE PROVISION		
Home Leave Provision	16,964,996.97	17,591,442.24
Sick Leave Provision	15,614,227.82	16,242,398.84
LEAVE PROVISION Total	32,579,224.79	33,833,841.08
MEDICAL FUND PROVISION		
Medical Fund Provision	23,082,516.05	23,693,870.79
MEDICAL FUND PROVISION Total	23,082,516.05	23,693,870.79
PROVISION FOR EXPENSES		
Audit Fee Provision	1,303,000.00	1,150,000.00
Other Expenses Provision	2,037,724,712.20	495,229,751.18
PROVISION FOR EXPENSES Total	2,039,027,712.20	496,379,751.18
STAFF WELFARE FUND PROVISION		

Staff Welfare Fund Provision	23,844,248.91	24,703,881.69
STAFF WELFARE FUND PROVISION Total	23,844,248.91	24,703,881.69
PROVISIONS Total	2,181,357,560.08	645,810,265.05
CURRENT LIABILITIES & PROVISION Total	8,457,856,344.22	7,443,604,731.72
FUNDS		
RESERVES AND SURPLUS		
RTDF FUND		
RTDF Income	31,099,026,411.37	28,887,228,949.14
RTDF Disbursement	-22,796,909,925.67	-19,524,825,428.74
RTDF FUND Total	8,302,116,485.70	9,362,403,520.40
RESERVES AND SURPLUS Total	8,302,116,485.70	9,362,403,520.40
FUNDS Total	8,302,116,485.70	9,362,403,520.40
INT. TRUNK TEL. SERVICE-ADVANCE INCOME		
Int. Trunk Tel. Service-Advance Income		11,250,000.00
INT. TRUNK TEL. SERVICE-ADVANCE INCOME Total		11,250,000.00
OTHER LIABILITIES		
Other Liabilities		11,091.65
Gratuity Deduct Payable		254,329.20
OTHER LIABILITIES Total		265,420.85
RESERVE AND SURPLUS		
Opening Deficit Or Surplus	25,990,132,221.18	-0.01
Net Income/Loss During the Period	-10,592,898,334.53	
RESERVE AND SURPLUS Total	15,397,233,886.65	-0.01
LIABILITIES Total	32,157,206,716.57	16,817,523,672.96

अनुसूची-१६

आ.व. २०७८/७९ को आय विवरण (अपरिष्कृत)

Particular	Schedule	This Year	Prev Year
Income			
NON OPERATING INCOME		281,000.00	100,000.00
NON OPERATING INCOME		162,428,315.88	584,268,849.43
OPERATING INCOME		4,166,614,954.38	4,165,073,422.38
Tota Income		4,329,324,270.26	4,749,442,271.81
Expenditure			
DEPRECIATION			11,976,898.36
EXPENSES		256,221,816.58	212,775,913.25
EXPENSES		1,265,376.00	1,418,247.00
EXPENSES		781,084,809.46	3,269,645,565.81
EXPENSES		290,858.00	770,634.00
EXPENSES		11,981,250.00	9,916,733.00
PROVISIONS EXP.		833,240.74	44,880,572.06
PROVISIONS EXP.			320,550,070.70
Tota Expenditure		1,051,677,350.78	3,871,934,634.18
Operating Profit		3,277,646,919.48	877,507,637.63
Indirect Expenses			
Earning Before Tax (EBT)		3,277,646,919.48	877,507,637.63
Tax Expenses			
Net Profit		3,277,646,919.48	877,507,637.63

अनुसूची-१७

आ.व. २०७८/७९मा सेवा प्रदायकहरूले नेपाल सरकारलाई बुझाएको रोयल्टी (थप
दस्तुरसहित) रकमको विवरण

S.N.	Name of the Licensee	Total Received
1	Acme Technica IInstitute Pvt. Ltd.	650,052.00
2	Arrownet Pvt. Ltd.	2,069,811.00
4	Airson Internet Pvt. Ltd.	42,993.00
5	Access World Tech Pvt. Ltd.	86,790.00
6	Alisha Communication Link Pvt.	84,210.00
8	Aone Netwrok Pvt. Ltd.	55,203.00
9	AirLinik Communication Service Provider Pvt. Ltd.	243,232.00
10	Asia Net and Communication Pvt. Ltd.	17,390.00
14	Broadband Solutions Pvt. Ltd.	246,445.00
15	Bihunkot Internet Pvt. Ltd.	125,652.00
17	Communications & Communicate Nepal P.Ltd.	9,444,963.75
18	Constellation Pvt. Ltd.	151,094.00
19	Cherry World Communication Pvt. Ltd.	707,046.00
21	C. G. Communications Pvt. Ltd.	34,659.00
22	City Net Pvt. Ltd.	20,410.00
23	Cosmic Net Pvt. Ltd.	380,654.00
25	Doen Net Pvt. Ltd.(Chitrawan)	2,176,014.00
28	EastLink Technology Pvt.Ltd	687,395.00
32	Fiberworld Communications Pvt.Ltd.	923,705.00
33	Firstlink Communications Pvt. Ltd.	1,049,462.00

34	Fibertel Fibernet Pvt. Ltd.	280,506.00
35	Fiberworld Communication Pvt. Ltd.	923,705.00
36	Gandaki Communication Pvt.Ltd.	7,628.00
38	G.R.S.Link Internet Service Pvt.	62,627.00
39	Goreto Communication Pvt. Ltd.	1,200.00
44	I.B. system solution Nepal Pvt. Ltd.	84,041.32
45	I4 Technologies Pvt. Ltd.	97,640.00
46	Infocom Pvt. Ltd.	113,177.00
48	I. Zone Pvt. Ltd.	300,926.00
49	Infonet Communication Pvt. Ltd.	43,403.00
51	Japan NepalInf. Commun. Technology P.Ltd.	18,596.00
52	Kriti Darshan Media Pvt. Ltd	199,404.00
54	Konnect NepalNetworks Pvt. Ltd.	2,908,354.00
57	Loop Networks Pvt. Ltd.	619,995.00
60	Lumbini Max Digita lPvt. Ltd.	124,670.00
62	Metrolink Business Group Pvt. Ltd.	133,470.00
63	Meta Link Pvt. Ltd.	109,852.00
66	Mega Cable Net Pvt. Ltd.	66,637.00
69	Nepal Doorsanchar Company Limited.	1,421,890,991.00
70	Ncell Axiata Limited.	1,608,885,445.62
71	Nepal Net Sanchar.	12,870.00
75	Next geekers Pvt. Ltd.	22,362.10
76	Numbur Network Pvt. Ltd.	295,470.00
81	Pals Network Pvt.Ltd.	772,324.00

82	Pokhara Internet Pvt.Ltd.	2,120,716.00
83	P.D.S Server Network Pvt. Ltd.	965,041.00
84	Pathibhara Network Pvt. Ltd.	215,238.00
85	Prabhu Digital Pvt. Ltd.	3,617,091.00
86	Prime Network Pvt. Ltd.	337,016.00
87	Rapid Unique Network Pvt. Ltd	349,018.00
88	Robin Shrestha, Repre. SITA.	2,785,179.00
91	Reliant Techno Networking Pvt. Ltd.	180,000.00
92	Sarathi Communicatons network Pvt. Ltd.	16,980.00
95	Subisu Cablenet Pvt. Ltd.	49,367,393.00
96	Sustainable Network Pvt. Ltd.	91,791.00
97	Simrik Internet Pvt. Ltd.	82,423.00
98	Shikhar Net Pvt. Ltd.	66,549.50
100	Sky Broadband Pvt. Ltd.	192,208.00
102	Shyarap I.T. Solution Pvt. Ltd.	10,422.00
103	Surkhet Cable Net T. V. Pvt. Ltd.	187,011.00
105	Sinko I.T. Engineering Pvt. Ltd.	41,575.00
106	Smart Link Network Pvt. Ltd.	73,657.00
107	Syangja Media Pvt. Ltd.	73,962.00
109	Super Sitapaila Cable Net Pvt. Ltd.	15,555.00
110	Simple Intelligent System and Technology Pvt. Ltd.	44,000.00
111	Swift Net Pvt. Ltd.	154,662.00
112	Techminds Network Pvt.Ltd.	25,337,723.00
113	Telnet Internet Pvt. Ltd.	180,389.58

114	T.P. Link Network Pvt. Ltd.	80,117.00
116	Ultranet Communication Pvt. Ltd.	981,915.00
117	Unified Communication Pvt. Ltd.	326,890.00
118	Vianet Communications Pvt. Ltd.	45,803,252.00
119	V.N.S Technology Pvt. Ltd.	128,567.00
121	Waling Internet Pvt. Ltd.	101,113.00
123	World Link Communications Limited	168,795,000.00
124	World Fiber Net Pvt. Ltd.	190,117.00
125	Web Networks Pvt. Ltd.	385,484.00
127	Wifi Tech Nepal Pvt. Ltd	81,867.00
	Total	3,360,552,396.87

अनुसूची-१८

आ.व.२०७८/७९मा सेवा प्रदायकहरूले ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोषमा बुझाएको
(थप दस्तुरसहित) रकमको विवरण

S.N.	Name of the Licensee	Total Received
1.	Acme Technical Institute Pvt. Ltd.	325,026.00
2.	Arrownet Pvt. Ltd.	1,034,906.00
3.	Airson Internet Pvt. Ltd.	21,457.00
4.	Access World Tech Pvt. Ltd.	43,395.00
5.	Alisha Communication Link Pvt.	42,105.00
6.	Aone Netwrok Pvt. Ltd.	27,602.00
7.	AirLinik Communication Service Provider Pvt. Ltd.	121,616.00
8.	Asia Net and Communication Pvt. Ltd.	8,695.00
9.	Broadband Solutions Pvt. Ltd.	123,222.00
10.	Bihunkot Internet Pvt. Ltd.	62,826.00
11.	Communications & Communicate Nepal P.Ltd.	4,722,481.87
12.	Constellation Pvt. Ltd.	75,547.00
13.	Cherry World Communication Pvt. Ltd.	353,523.00
14.	C. G. Communications Pvt. Ltd.	17,330.00
15.	City Net Pvt. Ltd.	10,205.00
16.	Cosmic Net Pvt. Ltd.	190,327.00
17.	Doen Net Pvt. Ltd.(Chitrawan)	1,088,007.00
18.	EastLink Technology Pvt.Ltd	343,700.00
19.	Fiberworld Communications Pvt.Ltd.	461,852.00
20.	Firstlink Communications Pvt. Ltd.	550,101.00
21.	Fibertel Fibernet Pvt. Ltd.	123,523.00
22.	Fiberworld Communication Pvt. Ltd.	461,852.00
23.	Gandaki Communication Pvt.Ltd.	14,932.00
24.	G.R.S. Link Internet Service Pvt.	31,313.00
25.	Goreto Communication Pvt. Ltd.	600.00
26.	I.B. system solution Nepal Pvt. Ltd.	22,000.00
27.	I4 Technologies Pvt. Ltd.	48,420.00
28.	Infonet Communication Pvt. Ltd.	21,702.00
29.	Japan Nepal Inf. Commun. Technology P.Ltd.	9,300.00
30.	Kriti Darshan Media Pvt. Ltd	99,702.00
31.	Konnnect NepalNetworks Pvt. Ltd.	14,54,177.00

32.	Loop Networks Pvt. Ltd.	298,510.00
33.	L.N.T. Infotech Pvt. Ltd.	87,283.30
34.	Lumbini Max Digital Pvt. Ltd.	62,335.00
35.	Metrolink Business Group Pvt. Ltd.	
36.	Meta Link Pvt. Ltd.	54926.00
37.	Mega Cable Net Pvt. Ltd.	33,318.00
38.	Nepal Doorsanchar Company Limited.	710,945,496.00
39.	Ncell Axiata Limited.	804,442,722.81
40.	Nepal Net Sanchar.	6,435.00
41.	Next geekers Pvt. Ltd.	11,181.05
42.	Numbur Network Pvt. Ltd.	147,735.00
43.	Oasis Broadband Internet Pvt. Ltd.	82,408.00
44.	Nepal Digital Service Pvt. Ltd.	4,030,757.60
45.	Nepal Air Link Pvt. Ltd.	2,480.00
46.	Pals Network Pvt.Ltd.	386,162.00
47.	Pokhara Internet Pvt.Ltd.	1,060,358.00
48.	Pathibhara Network Pvt. Ltd.	107,619.00
49.	Rapid Unique Network Pvt. Ltd	158,400.37
50.	Robin Shrestha, Repre. SITA.	1,392,590.00
51.	Reliant Techno Networking Pvt. Ltd.	90,000.00
52.	Sarathi Communicatons network Pvt. Ltd.	8,490.00
53.	Subisu Cablenet Pvt. Ltd.	24,199,702.00
54.	Sustainable Network Pvt. Ltd.	45,895.00
55.	Simrik Internet Pvt. Ltd.	41,212.00
56.	Shikhar Net Pvt. Ltd.	33,275.00
57.	Sky Broadband Pvt. Ltd.	95,813.64
58.	Shangrila Informatics Pvt. Ltd.	10,800.00
59.	Shyarap I.T. Solution Pvt. Ltd.	5,250.00
60.	Surkhet Cable Net T. V. Pvt. Ltd.	93,505.00
61.	Sinko I.T. Engineering Pvt. Ltd.	20,788.00
62.	Smart Link Network Pvt. Ltd.	36,829.00
63.	Syangja Media Pvt. Ltd.	36,980.00
64.	Super Sitapaila Cable Net Pvt. Ltd.	7,778.00
65.	Simple Intelligent System and Technology Pvt. Ltd.	22,000.00
66.	Swift Net Pvt. Ltd.	77,331.00
67.	T.P. Link Network Pvt. Ltd.	40,060.00
68.	Ultrinet Communication Pvt. Ltd.	271,318.00
69.	Unified Communication Pvt. Ltd.	163,445.00
70.	Vianet Communications Pvt. Ltd.	22,862,695.00
71.	V.N.S Technology Pvt. Ltd.	64,383.50
72.	Waling Internet Pvt. Ltd.	50,560.00

73.	Web Surfer Nepal Communications Pvt. Ltd.	6,400,000.00
74.	World Link Communications Limited	84,397,000.00
75.	World Fiber Net Pvt. Ltd.	95,050.00
76.	Web Networks Pvt. Ltd.	192,740.00
77.	Wifi Tech Nepal Pvt. Ltd	38,000.00
	Total	1,674,639,970.14